

APOSEL

Biiyin Luk siya yokwo Luk saiir winkin mi ta saiir mhoiiyan siya kimidiniya yokwo Aposel saiir win. Yi ti niwiiyin yio miyim aposel kamim sima miriyyim simiir boinkim. Siya yokwowa inkam nwirin Tiofilas nikiuwiiyin siiram winkika mi siya Tiofilas siiraram bi winkikin. Ningaka. Siya iki iikamim hinda tinda nwowim simiiram warar ninkin winkikin. Mi ta yokwowa saiir yaigiyaiyim yim min boinkikim Biyan Inkam Komii siir naeyuin aposel kam imiirin panina kisisop diriraerarkin mi ti aposel kamim ha namkim dimin taeminim Jisis siya tirim simiir boinmimauuwamin. Iriig.

¹ Nabie Tiofilas. Biya kara yokwoni kirir niki win hauugiyim miipai miipaiyim Jisis siya miriyyim mi yaipai yaipaiyim siya boinmimauuwim. ² Biya yokwoni kara mi win boinkiyim, iya Jisis siya nua tiriir nita. Mi miyim siya nap miriyyim. Mi iya Adi Komii siir naeyuin siya mi boinmimauuim yayim siir aposel kamim siya nimbimim simiir. Mi siya simiirin ina boinamimauuin iya siya swoki amana ninomor koua hirir. ³ Biya siya hik prasae bi haigin mi siya asi naonamkin. Mi siya ina swoki insiin idwowin ie hirankin. Mi siya ha nitin, iyyim kam nwisa ini oni aposel kamim simakan. Mi sima nwoki inokninkini siya ini omwaiya swoki waiyan. Sima bidi kigim, siya simaka nidwo boinaiyin. Mi siya simiir boinmimauu, Biyan

Inkam Komiiyɪn iikamɪm simiir kigriraowɪm. ⁴ Mi iigwɪra sima maeyau kwɪruwa ywomimɪr Jisis saikar. Mi Jisis siya yaiya kwɪra boinmauu wakae simiirin. Mi iya sima nidwo aeya mi ta yaiya saiir boinkin. Kima om komii Jerusalem tirin wi asiima kipi niki haiburgik ha tiki o. Adi Komii siya bidi iki imbinkiyin ti dimin komiiyɪn siiram. Adi Komii siir naeyuun kara biya kimiira bidi iki boinmauu wakaekiyin. ⁵ Jon siya baptais haiginugikim iikam imiirin op. Mi wi ii priei nwo rani, Adi Komii siir naeyuun wi kimiir naninkiniuni.

Jisis siya ina yamigusamin ninomor koua hiriir.

⁶ Mi iigwɪra aposel kamɪm sima Jisis saikar ywoyakwok. Mi sima Jisis siir srii. Hae! Ti krimiir Biyan Inkam Komiiyɪn taka iya saeya Isrel simiir iikamɪm simiir kirie haiginuwanka. Mi sima wi biya niki owin isid komiiyɪn, wi siir hiriinanar swoki owim, aniya? ⁷ Mi Jisis siya ina swoki owarki boinkiyin, siya ti dimin hiriinanin kima sriiyin kima ninokninkin tani, wi paka hinin iya sae nimbiamyami. Adi Komii siirar diminkin, wi siyar nimbinki, iya digworaekwo ima nimbiamana. ⁸ Mi mhoiyya ta iya Adi Komii siir naeyuun kimiir naninkiniuni mi kima wi kariir yaiya saiir boinmauwami om komii Jerusalem mi nu Judia mi nu Sameria mi hinda tndan nuim wi digar nwo irkaki. Iriig. ⁹ Mi iya Jisis siya siir yaiya dig nwokiya mi Adi Komii siya yikuna siirin ninomor koua hiriir namim mi sima ini siirar kigninkwokwokiyim. Mi siya ina yokwoninopkainamin waua saiir hiriir.

10 Mi simiir nhwonaɪm ɪni siirar kaoyokiyokiikiyim. Mi inkam nwiso biri kimiminkiko ɪna yimbiniyo. Mi ɪni simiir kingiina yamikwoniyo. Mi ti inkam nwiso sowa kaiya yuusa whisinanka. 11 Mi sowa boin, kima ti nu Galiliyan kamim kima tirara dimusi nokwo kaowi ninomora hiriirin. Ti inkamin Jisis, Adi Komii siya nikiunainamin mi siya wi hiriinanar swoki iti, iya siya swoki iti. Iriig.

Mi sima inkamin nwira yimbin Judas siir mi aiir hainaowidim Adi Komii siir mi aiir mairiyam.

12 Mi iya Jisis siya nama mi yim sima ɪna mi haiburgigim ti mhuu iirin. Mi ti mhuuin siir inigin mhuu oripkin. Mi sima ɪni om komii Jerusalem hiriir swoki amim. Mi tiki mhuuin ɪni om komii Jerusalem siir kingiin hira nwowin. Siya aru biri nwokin. 13 Mi sima om komii Jerusalem siir napnɪnopkainamim mi sima ɪni simiir whwonkai omaka saiirar yapiiyamim. Mi simiir inigim hininkim. Pita mi Jon mi Jems mi Endru mi Pilip mi Tumas mi Batolomyu mi Matyu mi Jems Alfiasni yinisimin mi Saimon Selot siya, Judas, Jemsni yinisim ikin. 14 Mi sima tiki kam whiekakim sima ɪni kwoin whirua ywokiyim. Mi sima nhwo ɪna kwisim Adi Komii siirim. Mi wig nhirim mi Jisis siir apu aeya Maria mi Jisis siir nomousim ikim sima wara mi srii Adi Komii siirimin.

15 Mi iigwira ti iikam, kamar iriyyar nwirim (120) Adi Komii siirim naingwo tibmiyyim sima hirar nwomimirkim. Mi mhoiia Pita siya ɪna yinsiin okwokiyin. Mi siya yai ɪna boinmimauukiyim simiirin. 16 Hae, ti kariir isidin. Bidi Bidiniyarin ti inkamin Judas nikiuwiyin Adi Komii siir naeyiun

siya boinmimauukikin, krimiir wanwiyae Devid siir. Mi mhoiyya wi siya nisiinmauwuwi Jisis siirin simiir. Mi ta yaiya Devid siya winkiya saeya wi sapi nimbiyami. Ta yaiya saeya ini kaimwowa ywowa. Mi tariinanin saeya bidi yimbiniya. ¹⁷ Biyya Judas siya krimiir isidar niki owin mi siya ta mi hiriinana krima mi miriyya saiira mi miriigin. Pita siir yaiya hinina boinkikin. ¹⁸ Judas siya ti nuin umir siya saingin. Ti umirin ta mi biyye Jisisni siya tira saiirsi haigin. Mi siya ini sasar swoki diriraerarbumbunan. Mi siya whisin ha haiyin Mi ini sasar diyankriku aomamin. Mi siya ha nikiinaiiniyin mi siir mhiya ina hambirgiya. Mi mhi kwowim ina yikikiigiyim. ¹⁹ Mi om komii Jerusalem hiran iikamim sima ina wakaewinim yaiya haigiririniya. Simiir yaigina hinina dapika ta maeyau aiirin Akeldama. Mi saiir yaimwokiyaimwowa hinina dapika nhieni maeyauka. Mi sima hinin asi dapkim ti nuin umir siya saingin, inkam nisom aowam. Mi siir nhieya ta maeyau aiir naokiinainamka.

²⁰ Mi ti yaiyim yokwo Sam nwowim hinina win boinkikin, siir omaka wi sasar dokwobimbirginkiyam. Wi inkam nwirkin kipi nii apririr mimin. Mi yokwo saiir yai haimii whirin hinina boinkika, siir miyya wi inkam nwirki kisina onaowid. Wi niinga kipi nwoki.

²¹ Mi yai kwira Pita siya boina hininga, krima tariinanin inkam nwira ti okmwim okwo ti isidin krimaka napriririyim simiir inkam nwirni iyya Jisis siyar niki owin mi krimaka napriririn siir.

²² Mi krima ti inkam nwirin siir ti imbin Jonin

iikam baptais haiginuwin op siir kigin mi Jisis siya mi owa nu tir mi siya mi am aka koua hiriir. Mi krima wi ti hiriinan inkamin wi siir nimbini. Pita siya hinina boinkikin ²³ mi yim sima ina yomboin amboinim, krima piki hinin inkamin si boini, mi sima inkam nwisaboini ti inkamo sowiir inigo hiningo. Nwirin Basabaskin mi siir inig whirin Jastas mi nwirin Matiaskin. ²⁴ Mi iya sima nhwo kwisim mi ina boinkiyim, ti krimiir biyan inkam komiiyin kira bidi yinokninkinin iikam whiekakim simiir kwonim kira wiisiimauu haiginu krimiirin, ti inkamin kira nimbinkiyin siirin. ²⁵ Judas siir mi aiir hainawidam. Mi Judas siya nidamami mi siya wi hindara natisir whaowae iuwi. ²⁶ Mi sima inkam nwisosowiira inan dapswo. Mi Jastas siya ini yikiigiyin. Mataias siya yokwo naowid. Mi sima siirin minam nokmwirin okwokin aposel kam iuur nwirim simaka miriyyim siya. Iriig.

2

Adi Komii siir naeyuin nu tiriir nitkin.

¹ Ta ii komiia Juda sima naekwowaka nae komiia sae mi ta ii komiia saiir iniga Pentikoska mi saeya tariinanin bidi yimbiamama. Mi iikam hoimgakim Jisis siirim naingwo tibmiiyim sima ini ta maeyaua nae naekwowaka ini saiirar yaninkiniuuwim. ² Mi iya sima omaka hir nidwokaiya Mi dimin komii whirin ini omaka yainau hira yimbiamkiya. Mi krima hapi opudga naukwhaowanikin. Mi omaka irkaka ini wara yinyokiigiyin ti diminin. ³ Mi siya paeyionan nimbiamkiyin mi ini pariidnan yipimparkiyin.

Mi ini iikamim simiir irira nwinira yakaigimkikiu iuwim. ⁴ Mi Adi Komii siir naeyiun mi ini simiira yaninkiu iun. Mi Adi Komii siir naeyiun kirie siya siya hauugikin simiirin. Mi sima omom omomi yaiyim sim asi boinankim siya ti dimin komii siya nimbiyama.

⁵ Mi Juda iikam whiekakim om komii Jerusalem hiranim sima maeyau kwiruwa ywo ta ii komi-
iya nae naekwowaka saiirin. Mi simiir siyiun hiriya tirikin, Adi Komii siir inig iir hainaniyim.
⁶ Mi ti dimin komiiyin whinmamaoni hinin nauk-
whaowanikin. Mi sima ti iikam isidin ini ta
omaka aiirara yamwomimrniyim. Mi sima ini
hinda yanaakiyim. Mi sima wakaeki sima irira
nwinira simiir yapa yapa yai imiirar boinami
⁷ mi sima ini hindarar yanaakiyim. Mi sima ina
yangwoyimiyokeyim. Mi sima boin, ti iikamim
tari nu Galili hirankimaigim, aniya? ⁸ Mi krimiir
yaigina saiir dimusi swoki wakaei. ⁹ Mi nim
krima nhirim nu Batiyankim mi nhirim nu Midia
ankim mi nhirim nu Iramankim mi nhirim nu
Mesoptemiyankim mi nhirim nu Judankim mi
nhirim nu Kabadusiyankim mi nhirim nu Pon-
tasankim mi nhirim nu Esiyankim ¹⁰ mi nhirim nu
Prisiyankim mi nhirim nu Pamfiliyakim mi nhirim
nu Isip ankim mi nhirin Ribianim om Sairini
kingiin nwo ikim mi nhirim om komii Romanki
nitkim. ¹¹ Mi om komii Roman iikam nhirim
yim Judan iikankim mi nhirim simiir siyiun sima
tiriyin siir haiburgigim mi sima ini Juda simiir
siyu iirara yapim mi nhirim mhuisim whirin
Krit nikuiwiyin siir hiranki nitkim mi nhirim nu
Arebiyankin nitkim mi krima ti iikam hoimgakim

om whiruwani tani. Niingaka. Krima om whir
om whirankim. Mi krima whiekakarini ini krimiir
yapa yapa yaigin imiira swoki wakaeyim dimin
komiiyin Adi Komii krimiir Wanin siya tirin.
Pita siya hinina boinkikin. ¹² Mi sima ti iikam
whiekakim ini mouni hanina siinkaokiyim. Mi
simiir kwoinim ini wara whriewhriekiyim mi sima
ina nhinkii boinaigiyim. Ti diminin panin panina
nimbiyamkikin, ha? ¹³ Mi kam nhirim sima simiir
boinbu mi yaibu sima yiewaiyu. Mi sima ina
boinim, sima ti kamim waini opa saair kwiyaekim
mi sima asi whaowaei. Iriig.

Pita siya yai boinmimauugin

¹⁴ Mi Pita aposel iuur nwirim simaka yisiin
okwoki. Mi siya ina kauwok boinkiyin iikam
whiekakim simiiram, kima ti Judan iikamim aru
maeyauankin nitim mi kima ti Judan iikamim om
komii Jerusalem tiran ikim kara kimiirin ti isidin
omom omomi yai boinim simiir boinmimauuam
tiri. Mi kima kariir yai aair wakaeki. ¹⁵ Kima ha
naingwokim ti kamim op biyie kwira wain dapiya
sae kwiyae whaowaei. Niingaka. Siya bieyin nad
nadu okwonyakwokin ha bi kwiyaeikin. ¹⁶ Mi
profet inkamin Joelin siya yayim Adi Komii siya
boinmimauukiyim siir siya hinina win boinkikin.
Mi tariinanin ti yayim bidi yimbiniyim. Bidi
bidiniya siya hinina win boinkikin,

¹⁷ mi Adi Komii siya boinki, siya dig kingiin nwowi
mi kariir naeyuin siirin wi kara nikropki
iikam whiekakim kimiiram. Mi kimiir
yinugiyin yinkamiyininim sima wi kariir
yai aair boinmimauuwami. Mi whranim

diminim kara n̄isiimauuɪn s̄ima w̄i siir k̄igi. Mi k̄imiir waibibiȳeyim̄ simiir̄in w̄i nhwo kara n̄ik̄umauu haigin̄iwi. ¹⁸ Mi taka iya iriipi h̄iriinan kariir naeȳuɪn w̄i kariir mi mirīiyim̄ iikam̄im w̄i simiir hauugi mi s̄ima w̄i kariir yai aiir boin̄m̄imauuwami ¹⁹ mi dim̄in komii wh̄ir̄in w̄i kara n̄in̄i diriraerarīuwi n̄inomor kou h̄ir. Kara dim̄inpai dim̄inpaiȳim w̄i nu t̄ir diriraeri. Mi nh̄ie mi pae mi wau w̄i nua t̄iriir n̄imbini. ²⁰ Mi bīe w̄i whwo rani mi iya wa n̄im̄iugi. Mi bwana w̄i nh̄enan n̄imbiyamki mi mhoīiya īi komīiya n̄imbinīi mi k̄ima wa k̄igw̄ini Bīyan Inkam Komiiȳin n̄it̄in. Taka iya saeya w̄i īi komii k̄in̄ n̄wowi. ²¹ Mi iikam wh̄iekak̄im Bīyan Inkam Komiiȳin siir in̄ig īir dap̄ik̄iuw̄ini mi simiir̄in w̄i Adi Komii siya n̄in̄isk̄i hainaki mi s̄ima w̄i omwaiya waiyayokiyoki.

Profet Joel siya h̄in̄ina w̄in boinkikin̄.

²² Pita siir yaiya tasa niki ama. K̄ima ti iikam̄im ti Isrelmi isidin̄ siir̄im k̄ima ta kariir yaiya saiir ti wakae. Kara k̄imiir̄in Jisis̄in om Nasaretan̄in siir digworaekw̄owim̄ siya t̄irim̄ simiir boin̄m̄imauuim̄ t̄iri. Adi Komii k̄rimiir Wan̄in siya hauuga k̄irie komīiya siir̄in. Mi siya mi k̄irie k̄irie asi mirīigin̄ k̄imiir whwonkam̄ id̄ain. Yim̄ k̄ima bīdi k̄igim̄. ²³ Bīya Adi Komii siya hindara naingwo kikaigin̄ siir kwoin̄arar. S̄ima Jisis̄in siir̄in k̄imiir̄im̄ ȳik̄iunani siir̄in k̄ima n̄woki isomaowim̄. Mi siir̄in k̄imar ȳikropki inkam biȳeyim̄ simiir̄im̄. Mi s̄ima siir̄in paeȳin h̄iniya n̄ir̄ion̄ink̄in̄in saika yaka ink̄in̄ t̄ior̄inugi

mi siirin ina yaka isomaokiyin. ²⁴ Mi ta siya nao nama Adi Komii siya siir hika hiriinansi naoyopnisugikin. Mi siya omwaiya swoki waiyan mi ieyin siir haiginikou dig bi nwokin.

²⁵ Mi Devid siya hinina win boinkikin siirin, kara bidi kigin ti Biyan Inkam Komiiyin. Mi siya inokinokin kariir ina iniiga sair kingiin minam nokwowi kariirin kirie siya hau haiginium. Mi kara wi dimin whirsi naingwoyimiyok rani. Ningaka. ²⁶ Kara wi maigimaiga asi nwowi. Kara mwai minam waowi pua nhinmi kinim. Iya kara nao nami mi kara wi kariir piu airsi naingwoyimiyok rani. Mi saeya wi wadieya swoki owi. ²⁷ Mi kira kariir piugina wi yumi om hir niyopnisugik rani. Ningaka. Mi kira kariir piu airin wi nu hir kignisu whigringrinkinam tani. Ningaka. Kara ini kariir yinisim topmwo ywowin. ²⁸ Kara bidi swoki iyopmauugiyin kariir inigin. Mi kara maigimaiga asi nwokikin.

Mi yayim Devid siya winkiyim Mesaiyani, siya hinina win boinkikin.

²⁹ Pita siir yaiya tasa niki ama. Hae! Ti iikamim kara kimiir boinmauu wakaeki krimiir wanwiyaeyin Devid siirin. Mi Devid siya bidi bidinanar naokin mi sima siirin ini ienau haingikaigiyim. Mi tariinanin krima siir ieyin ina kigyokiyokikaeyimim. ³⁰ Devid siya Adi Komii siir profet inkamkin. Mi Adi Komii siya Devid siir isidin simiir yinisim nwirin siir yimbingi iikam hoimgakim simiir kigriraowam inkam komiiyin nu kigriraowiyin siir hinin. Mi Devid siya bidi

wakaewinin mi bidi mi inokninkinin. ³¹ Mi siya bidi yinokninkinkiyin dimin Adi Komii siya tirkiyin hinningin. Mi siya hinina win boinkikin, inkamin siya Mesaia siya nimbingi siya wi sipi naowi mi siya wa swoki insiin idwowi ie hirankin. Mi Adi Komii siya siir pugina wi yuni om hir niyopnisugik rani mi saeya wi ienau hir mi whiigrimgrinkinam tani. Nningaka.

Devid siya inkamin siya nimbinkiyin Mesaia siirin hinina win boinkikin. ³² Pita siir yaiya ina nika ama. Tiki inkamin Jisis siyairgin. Mi siirin Adi Komii siya bidi kininsiin idwokiyin ie hirankin. Mi krma kigninkinkikin siirin. Mi krma asi boinmauugim. ³³ Mi Jisis siya bidi yamin ini ninomor kou hir nwowin. Mi siya ini Adi Komii siir ina iniiga saiir nidwowin. Mi taka iya Adi Komii siya siir naeyuin siir yikropki simiiram biya siya nimbina simiiram naeyuin ini nu tiriir yitin. Mi ti sima tariinanin kima kigim mi kima wakaeyim. ³⁴ Devid siya ninomor koua hir bi namkin. Nningaka. Siya hinina boinkikin,

Adi Komii, kira Kariir Biyan Inkamin siirin kira kariir ina iniiga saiir didwo. ³⁵ Mi wi kara nikwowaisiigi kamim kinaka nomboin ii ae karamae nwowiyim. Mi wi kira nok-wonaowid iski.

³⁶ Mi Pita siir yaiya tasa niki amyokiyokiya. Hae! Ti Isrelan iikamim kima ti wakae ninokninkin. Adi Komii siya Jisis siirin, inigin whisaira yokdap. Biyan Inkam Komii mi inkamin siya nimbingiyin Mesaia. Ti inkamin Jisisin paeyin hiiniya nironinkinin saika kima naka inkin

irinugiyin mi kima siirin ina yaka isomaokiyin. Pita siya hinina boinkikin. Iriig.

Iikam whiekakim simiir kwoinim ina kisina haigiyim mi sima op ina baptaisim

³⁷ Mi sima ta yai aiir wakaeyim mi simiir pua ini hikak wara ywokiyim. Mi sima Pita siir boinkiyim mi aposel kam nhirim simiir warar yinkan boinki, hae! Nomiiyauim krima pi dimu dimin tiri? ³⁸ Mi Pita siya simiir boinkan, kimiir kwoinim ti kisina haigi. Mi Jisis siir inigin op siir ti baptais mi kimiir dimin biyeyim wi Jisis siya ninak iuguskii. Mi kima hiriinan siyuun siir tiri mi Adi Komii siir naeyuun wi kimiirim nwoki itim. ³⁹ Biya Adi Komii siya hinina boinkan, kariir naeyuun wi simiir hauugii. Simiirin kara niki ikunakim, taka yaiya kara hauua kimiir mi kimiir yinisisimim mi kimiir iikamim aru maeyau ankin nitim, simiirin wi Adi Komii siir Biyan Inkam Komiiyin wi siya hauuwi iikamim siya nikunam simiirin. Mi Adi Komii siya ta yaiya bidi bidinanar boinkan mi Pita siya saiir asi bommimauugin.

⁴⁰ Mi Pita siya simiirin yai whirni whirniya boinmimauuam. Mi siya yai kwiruwa biri boinkan. Mi siya ina yimbisu boinkiyin, kima mintarao, ti iikamim miyik rani, wim wi siyu biye sima nisiimauuwi. Kimiir kwoinim ti kisina haigi. Ti iikamim simiir kwoinan kipi nwo. ⁴¹ Mi taka iya iikamim Pita siir yai aiir wakaeyokiyim mi sima ina yangwo tibmiikiyim mi op ina baptaisim. Mi ti iikam hoimgakim kasa rani, 3,000 kim. Iriig. ⁴² Tiki iikamim simiir puim bi nhakiukim. Ningaka. Mi simiir

kwoinim simiiramar naingwokwonanaekim. Aposel kamim sima boinmimauuwim diminpai diminpaiyim simiir Adi Komii siirim in ini iripar boin wadieyim. Mi sima, sima sima swoki inkinsiis ankinsiisnam mi nae iripa sima mi aeyim iriipi hiriinan.

Ti siyiu miyikin iikam winim naingwo tibmiiyim simiir siyugin.

⁴³ Mi aposel kamim sima dimin komii komiiyim kasa biri tirkim. Mi sima kigim mi sima ini wara yanaakiyim. ⁴⁴ Mi iikamim naingwo tibmiiyim sima ini om whiruwar waiyim. Mi simiir digworaekwowim nwiruwani inigin biri nwokim. Ningaka. Ini simiir ombudni inigar ywowim. ⁴⁵ Mi iikam nhirim umir digworaekwowam whaowaeiyim mi sima simiir digworaekwo hoimgakim mi simiir nuin pi iikam nhirmi niyopmauugi sim sainim mi ti digworaekwowim simiir umirim nwiruwani inigin bi nwokim. Ningaka. Ini simiir omkakni inigar ywoim mi inkam nwirkin umiram mi whaowaei mi sima siirin pa mi hauugi. ⁴⁶ Mi inokinokin sima Adi Komii siir inig hainaniya omaka sair haingiriyu onanaekim. Mi sima pi simiir omaka simiirar nii idwodwokai aeyarkaki. Mi simiir mhi kwoinim ini wadieyar ywokiyim. Dimin whirkin bi tirkikim mi sima ini maigimaiga ywokiyim. ⁴⁷ Mi sima Adi Komii siir inigin ha mi hainanim mi siirin ina mi boin wadiekiyim. Mi iikam nhirim sima boin, ti iikamim, iikam wadie imaigim. Mi iikam nhirim Biyan Inkam Komiiyin siir yai aair wakaeyim mi simiir kwoinim ina kisina haigiyim mi sima ini

naingwo tɪbmiiyan iikam ywowim. Mi sima ini irɪpar ywowim yapa yapa biri nwokim. Iriig.

3

Inkam nwirin iga biyieyin mi mhoiya ini wadieya ywokiyin

¹ Mi Pita, Jon sowa igwir naiowaka bieyin nad nwowamin mi sowa ina yapamtibwo. Mi naiowaka sowa Adi Komii siir omaka saiir yapninopkainam, nhwo kwisam. ² Mi inkam nwirin om komii Jerusalemanin siir iga miyik rani. Mi siir apua saeya naokainakiyin siirin hiriinanar naokainakin. Siir iga miyik rani. Inokinokin sima siirin Adi Komii siir inig hainaniya omaka saiir omaka ano har kikinuu idwogikikin. Mi ti anowin siir inigin wadiekin. Tiki inkamin siya hindara priikau priikauwikin iikamin iki Adi Komii siir inig hainaniya omaka saiir niyamiyim umir digworaekwowam simiiram. ³ Mi tiki inkamin iga biyiekakin mi siya Pita Jon sowiir kigwinin sowa Adi siir omaka saiir namo mi siya ina sriiwinin umirim sowiiram. ⁴ Mi Pita sowa Jon ini tiki inkamin ini siir ywokwo kaonanaeyo. Mi Pita siya boinki, kira kriirir kaoki. ⁵ Mi tiki inkamin siya ha kaokiyin mi siir kwonin hinina yaingwoki pi kara kwaeyae kaowi mi kariirin pi umir sowa hauwi. ⁶ Mi Pita siya boinki, ao! Kara umir karamaeka. Niingaki, niingaka. Kara diminin, whira nwowi pi kiriir hauugi. Tiki diminin biyan diminkan. Mi Jisis Kraisin om Nasaretanin siir kirieya mi kira ha dinsiin apririrki. ⁷ Mi Pita siya tiki inkamin iga biyiekakin siir ina aiir ini onkwo kininsiin

okwoki. Mi siya biri kimiminkikin ina yinsiin okwotidwokiyan mi siya ina yapnamin. Mi siir ogmwo paimwowim biri naptidwomwoknamkin. Nningaka. Ini wadieyar ywonamim. ⁸ Mi siya ini wadieyar yinsiin okwotidwok apnamin. Mi siya Adi Komii siir omaka hiriirin ini sowaka yinkin apninopkainamin. Mi siya ina yopnatkiigii boinamin, hae! Adi Komii kira wadiekin. ⁹ Mi iikam whiekakim sima siir kigiyim siya napririramim mi siya ini Adi Komii siir inigin siirar hainan yokiyokigiyamin. ¹⁰ Mi tiki iikamim sima bidi yinokninkinim tiki inkamin umirim priikau priikauin mi siya. Adi Komii siir omaka saiir omaka anoin siir niki idwokin. Mi tiki anoin siir inigin wadiekin mi sima ini wara yanaakiyim ti diminin siir tirkiyin. Iriig.

Pita siya yai Adi Komii siir omaka saiir boinmimaugin.

¹¹ Mi iya ti inkamin siir ina Pita Jon sowiir nonkworinuwin mi iikam whiekakim ha niwitnaniyim, ini simaka yamwoniyim. Mi sima imii imii simaka yinkin apninopkainamim ta maeyau haimeiya hugripkikikaiya Adi Komii siir inig hainaniya omaka saiir omaka yainau hir. Mi ta maeyaua saiir iniga Solomonka. Mi sima ini kakakar ywokiyim ti inkamin siir nini kigiuwim. ¹² Mi Pita siya kigwinin mi siya iikamim simiir boinwin, kima Isrel hiran iikamkim kima kakak dimusi nwokikim ti dimin iirsiyin? Mi kima kririir dimusi kaowaiyuwi? Kima ha naingwokim kririir kirieya saeya niuwi? Mi kririir siyu miyikin siya niuwi? Nningaka. Kririir kirieya saeya bi tirkikin mi tiki inkamin ha bi

napririirkin? Nningaka, nningakunga. ¹³ Jisis siir krieya saeya nwowaiginiugigin ti inkamin wadie. Mi krimiir brogaeyim Ebrahim, Aisak, Jekop simiir Adi Komiiyin iriipi hiriinan Jisis siir inig iirar mi hainankin. Mi Jisis siirin kimar kwikropkikim Pailat siirimin, siya nisomaowam. Mi Pailat siir kwoinin siir nikropkiyamar tirkin. ¹⁴ Mi wim kima inkam miyikin siir boriisop. Kima inkam biye siir nikunam naingwokim. Ti inkamin digumii kima haimriiyiun inkam biye rani, inkam wadie ieyairgin. Siya dimin whir biri tirbusrankin. Nningaka. Mi kima ti inkam nwirin inkam nisomaokiyin mi omaka huyokiyokaiya saiir nwokaiyin mi kima kimidiniya siir yikiuna. ¹⁵ Mi kima ti inkamin kwoin miyikin inigak nwowaiginiuwiyin iinokiinok nwokripkaigiyamiyin krima siir yisomaoki. Mi siirin ini Adi Komii siyar swoki kininsiin idwokiyin ie hirankar. Mi Jon krira siir bidi kigiyin. ¹⁶ Mi Pita, Jon sowiir yaiya tasa niki ama. Jisis siir krieya saeya kininsiin okwokin tiki inkam iga biyeyin. Kima siir bidi kigim mi siir bidi yinokninkinim. Siya wadie asi nwokin naingwo tibmiiya Adi Komii siya hauugiya kririir mi siirin wadie saeya nwowaiginiugigin.

¹⁷ Hae! Tiki iikamim, kima biri ninokninkinkim tiki hiriinan siyiun kima tirin. Mi kimiir yaowaeyim sima biri mi ninokninkinkim. Nningaka. ¹⁸ Biya profet kamim sima winkiya Jisis siya wi hik sipi haii mi siya wa naonami. Mi ti digworaekwo whiekakim biya sima winkiyim, yim Adi Komii siyar tirkikim. ¹⁹ Pita siya nu Isrel hiran iikamim simiir asi boinkikin, kimiir

kwoinim ti kisana haigi mi Adi Komii kr̄imiir Wanin siiram daingwo tibmii. Mi kr̄imiir dimin biyeyim wi siyar niinak itkiigiigi. ²⁰ Mi Adi Komii siir kir̄eya wi krimaka asi nwowi. Mi Adi Komii siya Jisis siir nikropkii mi siya wi krimaka namwoni. Tiki inkamin biya siya niki imbinin siyargin, Mesaia. ²¹ Mi tariinanin Jisis siya ini ninomor kou h̄irar niki idwo kaowin. Siya minam niki idwo kaowi ti digworaekwowim win kina nimbiamkiyim. Mi siya nua tiriirin wa swoki iti. Biya Adi Komii siya profet kamim simiir h̄urworwokai haiginugim. Yim sima ini saiirar mi boinmimauuim. ²² Mi Pita, Jon sowa ina niki boinyokiyokiyamwo. Moses siya hinina boinkikin, wi Adi Komii siya nokmw̄in okwo haiginuwi kimiir inkam nw̄irin profet inkam nwowam. Ta siya mi okmw̄in okwo haiginuwa mi ta siya mi ikropkiya kariir saiir h̄iriinan. Mi digworaekwo whiekakim siya boinmimauuwim kima sibgu wakaeyoknam. ²³ Mi iikam whiekakim ti profet inkamin siir yai wakae karamae nwowim mi simiirin wi Adi Komii siya tir̄kii mi sima wa naokaoki. Mi sima wi iki Adi Komii siir iikam nhirim simaka nwo rani. N̄ngaka. ²⁴ Mi profet Samyuel mi profet kam nhirim siir mhoi nit ima sima boinki, tiki digworaekwo whiekakim wi simbi nimbiamyami tariinanin. ²⁵ Kima ti iikam whiekakim kima profet kamim simiirarar isidgim. Adi Komii siya nimb̄in tibmiikikim kimiirin. Mi kimiir isidin siir inkam nw̄irki nuwi wi siya whin diriraerar haiginuwami iikam whiekakim, omom omom anim simiirin. Adi Komii siya ta yaiya kimiir brogaeyin Ebrahim siir boinmimauugikin.

26 Mi Adi Komii siya Jisis siirin Isrel krimiir isidin siir waraur yikropki biyyin, kimiir whin diriraerar haiginiuwam mi kimiir kwoin imiir kisina haigiyam dimin biyieyim kima tirim simiir si. friig.

4

Mi Isrel hiran inkam komii komiiyim sima yikropki Pita, Jon sowiirin omaka huyokiyokaiya saiir hirir sowiir hugripkikikaiyam.

¹ Iya Pita, Jon sowa yaiya niki boinmimauwo iikamim simiir mi pris inkamim mi inkamin Adi Komii siir omaka saiir biyanin mi Juda iikamim naokaowim mi ha ninsiin idwowim simiiram naingwo tibmii karam nwowim mi simiirin hiniina dapikim, Sadyusi. Mi sima sowiiramin jokakar namkim. ² Mi tiki isidin sima ini owiu io komiia Pita, Jon sowiir ta sowa boinmimauwa yaiya iikamim simiir ta Jisis siya naonama mi siya swoki insiin idwowa ie hirankin saiirsi. ³ Mi sima sowiirin naiowar kaeyokairibim iya biyyin nad nwowamtibin mi ini ii aeyar pirkinakiyakwoka. ⁴ Mi iikam nhirim sima taka sowiir yaiya saiir wakae digiyim mi sima ina yaingwo tibmiigiyim Adi Komii siiram. Mi kamim naingwo tibmiiyim sima iriparin 5,000 kim. Kasa rani. friig.

⁵ Mi igwir nugakin bi nwowi kamim mi Juda simiir isidin siir biyan inkamin mi kamim Adi Komii siir siyu komii ninokninkiniyim sima ha nitim, sima om komii Jerusalem hirirar yamwoni, ⁶ Ananias saikar. Prismi biyan inkam komiiyim mi Kaiafas mi Jon mi Aleksanda sima tiki biyan inkam komiiyim pris siir isidin mi

yim sima wara yɔnkɩn am om komii Jerusalema hiriirin sima hirira yanɩnkɩnɩuium. ⁷ Mi sima Pita, Jon sowiir yikiunaki. Mi sowa ha nito ini simaka yamɩkwoniyim. Mi sima sowiir sriigi, nhinir kirie aka inkam iga biyieyin siir haiswoniskiigiya. Mi nhinir inig ikin ti diminin kowa tirin. ⁸ Mi Adi Komii siir naeyiun Pita siir piu ara nanɩnkɩnɩuniyin mi siya simiir boinki, kima inkam komiiyim Isrel hiranim mi Juda simiir isidin siir biyan inkamim ⁹ mi kima kririir srii? Ti dimin kibiyin krira tirkiyin ti inkamin iga in nɩnsimsiriun siir mi siya wadie panina nwokikin, ha? ¹⁰ Kara kimiir boinkii, Isrelan inkamim simiir warar nɩnkɩn boinkii, kima siirin inar kigim ti inkamin iga in nɩnsimsiriun siya isi wadeyar nwowin. Krira ti diminin Jisis Kraisin om Nasaretanin siir inig iir tirkikin. Mi kima Jisis siirin paeyin hiniya nironinkinin saikar nɩnkɩn irinugigin mi kima ina yaka isom aokiyin siirin. Mi Adi Komii siya siirin ie hiranka swoki kininsiin idwowin. Mi ta hiriinan kirie kaimwowa mi tiki inkamin wadie saeya nwokikin. ¹¹ Mi Jisis siya ini siya omaka miriyyin ini siir hiriinan ywowin. Yokwo Komii saeya hinina boinkika, wim kima ini inkamin omaka miriyyin ini siir hiriinan ywowin. Mi wim kima ti siyan omaka kougounanin siir nonkwo miriyyim pi boriisopi. Mi kima siirin ini digumii haimriiyugigim. Adi Komii siya tirkikin ti siyan omaka kougounan.

¹² Mi krimiir dimin biyieyim wi inkam nwirkin swoki inak itkiki rani. Mi krima inigak wa swoki o rani, inokinokin. Nɩngaka. Jisis

siyairgin. Inkam nwrkin krmiir dimin biyie simiir ninakim dig bi nwowikin. Ningaka. Jisis siir inigin wadie siya nwowaiginiugin. Inkam nwrki bi nwowaiginiugin. Ningaka. Pita siya hiniina boinkikin.

¹³ Iya kamim siyu komii ninokninkiniyim. Kaunsil, sima Pita, Jon sowiir kigwino sowa yai nokwo boinmimauniyo mi sowa biri nididko yaowae komiiyim simiirsiyin. Mi sima ina yinokninkinkiyim Pita, Jon sowa biri swoki skul miminko. Sowa ninokninkinkak rani. Mi sima hinda asi nanaakikim. Mi sima hiniina naingwokim sowa Jisis saikar nwoko mi sowa yai boinmimausiyin paninsi yididsi. ¹⁴ Mi sima kigwin ti inkamin siir iga inim ninsimsirunamin sowa diriraerirkiyin. Mi sima sowiirin yaigak paninsi ywosi. Ti inkamin iga in biyeyin siya ini sowiir kingiin hir yokwowin mi sima hiriinansi nwokim. ¹⁵ Mi sima yikropki Pita, Jon sowiirin idwowiia hiriir kamim siyu komii ninokninkiniyim, kaunsil, omaka saiir akpitga hir yani okwo iu. Mi sima mhoiia ini sima sima swoki boinkiyim sowiirin. ¹⁶ Mi sima boin, krima wi panina tiri tiki inkam nwisowiwirin? Sowa dimin komiiyin whira yiniskii. Mi iikam whiekakim om komii Jerusalemanim sima kigin mi sima wakaeyin mi sima ina boinim, krima wi panina haigiprakaii? ¹⁷ Krima pi boriisopi ti diminin siya nhinkiki mi wi iikam nhrkim pi wakaeisi. Mi sowiirin wi krima boinikiduwi. Sowa ta Jisis siir yaiya saiirin hiri kipi boinmimaunanae. ¹⁸ Mi sima ina swoki ikunam Pita, Jon sowiirin. Mi sima sowiir boinikiduki kowa Jisis siir inigin wi kipi

swoki boin nhinkimimin. Wi nninga dwoiuguski wi kipi nisiisiimauu. Nningaka.

¹⁹ Mi Pita, Jon sowa ina yowarkii boinkiyi simiir yai aiir, kima kima tiki aingwo hidna. Krira wi Adi Komii siir yai aiir nasi wakaeyoknaei krira niki inokninkin tani. ²⁰ Ni krira kririir yaiya wi pan tani. Krira wa boinmimauwi iikamim simiirin digworaekwo whiekakim krirar kigim mi krirar wakaeyim. ²¹ Mi sima yai pae-nan hanngin yiu mi ina boinim, diuguski, wari inkam nwiswo yopi nami. Mi kamim siyiu komii ninokninkiniyim, kaunsil, sima ini sowiir tioni siyiuam whaowaeyim. Mi sima ini tiki iikam whiekakim simiirsi yididgiyim. Adi Komii siir inig iir hainankiyim. Mi ti inkam iga biyieyin siir bidi kigiyin, iga siira wadie nwokiya mi sima asi naingwo tibmiigim. Mi sima asi nididgim sowiir tiosiyin. ²² Mi tiki inkamin Pita, Jon sowa haiswoniskiigiyin siya adi yaowae komiigin siya yinisim tani. Mi ti inkam iga biyieyin siir biewiyim tari kam nwis, kwis kwoim nanaigim. Iriig.

Kamim Adi Komii siirim naingwo tibmiiyim sima nhwo minam kwiskim Adi Komii siir kirie aiir haiyim.

²³ Mi iya sima Pita, Jon sowiir niuguskiya mi sowa ina swoki haiyiug apnamo sowiir nomi-yauim simiir naboimamauuamim ti diminin sowa tirin siir. Mi prismi biyan inkamin mi kam adiyaowaeyim siyiu komii kigriraowiyim sima sowiir boinki. ²⁴ Mi tari Pita, Jon sowiir nomi-yauim sima ta sowiir yai aiir wakaewinim mi sima ini kwoin whirua ywokiyim. Mi sima nhwo

ina kwisboinkiyim Adi Komii siirim, hae! Ti Biyan Inkam Komiiyin kirar nonkwokwokim ninomor nu mi whii komii aka mi tiki digworaekwowim, nu tir nwowim kinakinar nonkwokwoswokim. ²⁵ Biya kiriir naeyiun, yai kwira siya boinkika krimiir brougaeyin Devid siir, kiriir mi miriiyin siir. Devid siya hiriinan bidi boinkiyin,

tiki iikamim sima Judan iikam tani. Mi simiir kwoinin haughauga dimusi whiyiekim? Mi sima ti iikamim iikam nhirmi tirbuam dimusi naingwokim, ha? ²⁶ Mi inkam komiiyin omom omom kigriraowiyin mi kamim bi nwowi ikim sima maeyau kwiruwa ywomim. Mi sima Adi Komii siya nimbinkiyin Mesaia mi inkamin siya. Sima sowakar nintowam tiri. Devid siya hiniina boinkikin.

²⁷ Mi nhwo sima kwisboinkiya yaiya ta saeyairga niki amyokiyokiiya. Hiipa! Taka yaiya, yai kaimwoka. Mi tariinanin ta saeya nimbiyama. Herot mi Pontias Pailat mi iikamim Juda iikam tani ikim mi Isrelan iikam ikim, sima om komii Jerusalem hirirar yamwo iim. Sima minam haingiriyiugim ti inkamin kira nimbinyin Mesaia, ti miyan inkam kibiyin Jisis siir nisomaowam. ²⁸ Mi sima iripa yai hiriinanam haingiriyu boinaikim, ta yaiya biya kirar boinkiya saiir tiram. Mi sima tariinanin saiir tiram naingwowi. ²⁹ Mi kira ti biyan inkam tapa kira bidi kigiyin, yaiya sima ninii nintowa. Mi kiriir krieya krimiir whauugi kiriir miyan kamim mi krima wi simiirsi nidid rani, kiriir yai aiir boinmimauuwim. Nungaka. ³⁰ Kira

kirie křimiir whauugi iikamim makakim simiir ninimniskiyam. Mi kira křimiir hauugi mi křima wi mi prasae mirii rani. Jisis siir inigin křiriir miyan inkam miyikin, sima Adi Komii siir boinki. ³¹ Iiya sima nhwo kwis digiyim mi ini sima kinankugiyim, ta omaka ninii hanin nitkiya mi ini praprasa kinkiya. Mi ti Adi Komii siir naeyuin ini iikamim simiir yapa yapa piua yaninkinuium mi sima ini Adi Komii siir yaiya saiir boinmimauuwim mi tiki iikamim sima biri nidigim. Ningaka. Iriig.

*Iikam whiekakim siiram naingwo tibmiyim
sima ini kwoin whiruwar ywowim.*

³² Mi iikamim naingwo tibmiyim, sima ini kwoin whirua ywowim. Inkam nwirin ha bi boinikin ti diminin kariirargin. Ningaka. Mi simiir digworaekwo whiekakim ha biri boinikim nwiruwanim. Ningaka. Simiirin pi sima ombudka wokiyok haii. ³³ Mi aposel kamim sima Biyan Inkam Komiiyin Jisis ie hirankin siya ninsiin idwowa saiirin nididmir nididmir biri boinmimauugim simiirin. Ningaka. Mi Adi Komii siya simiirin hiriinansi kirie haiginugin. ³⁴ Mi simiir inkam nwirkin dimin whiram paninsi whaowaesi. Dimusi rani, simiir nhirim nu digworaekwo omakakin ninkinuiuwiyim pi sima nokmwın sainsi inkam nhirmi. Mi sima umir pa haii ti digworaekwo imiirsi. Mi sima ti umirim pi ti kamim digworaekwowim whaowaeyim pi simiir hauwi. Mi simiir inkam nwirki dimin whiram paninsi whaowaesi. ³⁵ Mi ti digworaekwo whiekakim simiir umirim sima pa hainani, aposel

kamim simiir hauugikim mipi sima hid hauuami kamim digworaekwowim whaowaeyim simiir.

³⁶ Mi inkam nwirin om komii Jerusalem hir nwokin, siir inigin Josepkin. Mi kimidiniya aposel kamim sima swoki kisina dap siir inigin Banabas. Ti inigin siir inig tpmwowin kaoprigi okwowikin. Mi siya Livaini isidgin mi siya nu Saipras hirankin. ³⁷ Siya iriipi nugakaigin. Mi ti siir nuin ini inkam nwirkin sainin mi ti nuin siir umirim siya ini aposel kamim simiir ini hauugikin. Iriig.

5

Ananias Sapaira sowawaiyairgo

¹ Inkam nwirin Ananias nikiuwiyin mi siir wig aeya Sapaira, sowiirwai nuin ini inkam nwirkin sainin. ² Mi Ananias siya umir haimiyyin ini siyar yonkwonaowidin. Mi siir wiga saeya bidi yinokninkina, ti umir haimiyyin saiir kam ieya hainaowidin. Mi umir haimiyyin siya haipirugigin, siya ha hainamin, ini aposel kamim simiir ini hauugikin, ti umir haimiyyin. ³ Mi Pita siya Ananias siir boinki, kiriirin yiu bibiyie whiekakim simiir biyanin, Setan, siya nipiyaokinanamkin mi kira Adi Komii siir naeyiu iir asi niksisaekin. Ti nuin siir sainin umirim mi haimii ini kirar hainaowidin. Mi kira hiriiran dimusi tirkin? ⁴ Biya tiki nuin kiriir inigin nwokin. Mi kiriir kwoin ieyar naingwo priihauugikin, umir hai yamin. Mi ti hiriinan kwoinin, kiriir dimusi nimbiamkin? Ni kira inkam ara bi niksisaekin. Niingaka. Ni kira Adi Komii krimiir Wanin siir warar niksisaekin. Pita siya hinina boinkikin. ⁵ Iya Ananias siya ta yaiya Pita siya boinkiya saiir wakaeyin mi siya ina yakai

aonamɪn. Mɪ kamɪm ta yai aair wakaeyɪm, sɪma ɪna yɪdidgiyɪm. ⁶ Mɪ whranɪm ha nitɪm, siirin ɪna ɪni kog hainakiyɪn. Mɪ ɪna hainamɪn mɪ sɪma siirin ɪna ɪni haɪngikaigikɪm.

⁷ Mɪ mhoiɪya Ananias siir wiga ɪna yɪta. Mɪ saeya biri ninoknɪnkɪnka, sɪma saiir kam ɪir haɪngikaiyɪn. ⁸ Mɪ Pita siya Sapaira saiir sriiwin, kɪriir kamɪn tɪ nuɪn siir umɪr whɛkakɪm siir sainɪm ɪni krɪmiirara hauuswokiyɪm, aniya? Mɪ saeya ɪna yowarkɪi boɪnkiya, ɪhi. Mɪ saeya ya pɪ nɪksisaeka. ⁹ Mɪ Pita siya saiir sriiwin, nhɪnga boɪnkin, kowiirwai kwoɪnɪn whɪruwa nwoki ɪskiyɪn tɪ dimɪn ɪir tɪramɪn? Kowiir kwoɪnɪn ha naɪngwokɪn, Adi Komii siya biri ninoknɪnkɪnkin, aniya? Mɪ kowa Adi Komii siir naeyɪu ɪiram dimusi kɪnankɪugin? Wakae! Tɪ whranɪm kɪriir kam ɪir ninɪ haɪngikaigikɪm mɪ sɪma ɪsi ano hɪr nokwowɪm mɪ sɪma kɪriir kogainamam mɪni ɪenau swokɪni haɪngikaigikɪm kɪriirin. Pita siya hɪnɪna boɪnkin. ¹⁰ Mɪ taka wiga biri kimɪmɪnkɪka, saeya ɪni Pita siir ɪgmiiga kingiinar yaowakainama mɪ ɪna yaowɪugusama. Mɪ tiki whranɪm ɪna yapnɪnopkainamɪm mɪ ɪna ɪni kɪgɪuɪm, taka wiga bɪdi yaowɪgusamkiya. Mɪ sɪma twowai ɪna haiyɪm, saiir kogainamɪm. Mɪ saiirin, ɪni saiir kamɪn siir kingiinar swokɪni haɪngikaigika. ¹¹ Mɪ ɪiya ɪkamɪm naɪngwo tɪbmɪiyɪm sɪma ta yai aair wakaekiyɪm mɪ sɪma ɪni mouni hanɪna siinkaokiyɪm mɪ sɪma ɪni nɪdidkakar ywokiyɪm. Mɪ ɪkam nhɪrɪm yɪm ɪriipi hɪriinan ɪni mouni hanɪna mɪ siinkaokiyɪm mɪ ɪni kakak wara mɪ okiyɪm. Iriig.

Dimin kirie komii komii whiekakim ina yimbiamim.

¹² Mi aposel kamim sima tirim dimin kirie komii komiiyim, iikam whiekakim sima bidi kigim. Mi iikam whiekakim naingwo tibmiiyim, sima iinokiinokin Adi Komii siir omaka haimiiyin hūgrīpkīkīkaiyin, pi siir hīrar nwowi. Mi ta maeyau haimiia hūyokiyokaiya sair inigin Solomonka. Mi iia sima hir nwowiyim, simiir mhi kwoim pi whiruwa nwo iski. ¹³ Mi iikam nhirim naingwo tibmii karam nwowim, sima boin simiir siyūin siyū wadiekin. Mi sima pi nididgim simaka paninsi yamasusi. ¹⁴ Mi iikam whiekakim ta yai aair wakaeyim mi sima ina yaingwo tibmiikiyim. Mi ti iikamim sima ini Adi Komii siir iikamim simaka iripa isid whiruwar ywowim. ¹⁵ Mi sima iikamim makakmakakim, simiirin siyūim om komiia namiyim, ini simiir hiriir hainamim. Mi nhirim sima hi idwo ini haiginu mi nhirim nibmir idwo ini haiginu. Sima hinina naingwokim, iia Pita siya tiriir napni mi siir aknana pi krimiir namitkini mi krīma pi wadieyar nwoki. ¹⁶ Mi omisisimim om komii Jerusalem siir kingiin nwowim, simiir hiran iikamim simiir makak iikamim ina mi hainamim, om komii Jerusalem hiriir. Mi iikamim yū biyeki ninkinukikaiyim yim sima ini warar mi inkim amim. Mi simiirin aposel kamim sima yinimniskii haiginugi. Friig.

Aposel kamim simiirin ina yonkwobumbuninkin haiginuim.

¹⁷ Mi biyan pris inkamin mi Saidyusi kam ikim sima aposel kamim simiir mi airam

kigmairgim. Mi sima io asi nwokim simiirin. Sima hinina naingwokim, iikam whiekakim wi aposel kamim simiir yai aiirara wakaei mi wi krimiir yai aiir wakae rani. ¹⁸ Mi sima ina nhinamim, ini aposel kamim simiir ini onkwoiim. Mi simiirin omakanau hir ini hugripkikikaigig. ¹⁹ Mi tapa niyaka Adi Komii siir paekwosim nwirin ina yiuunainiyin ta omaka aposel kamim simiir, kiyitkaigaigiya saiir omaka anoin siir ini haiwaoki. Mi sima ina yapnaniniyim idowiya tiriir. Mi Adi Komii siir paekwosim ieya boinki simiirin. ²⁰ Kima taka Adi Komii siir omaka saiir kwapiyam, siir yayim iikamim simiir tini boinmimauu. Mi siyuin kwoin miyik haiyin simiir diisiisimauu. Adi Komii siir paekwosimin siya hinina boinkikin. ²¹ Mi aposel kamim sima ti Adi Komii siir paekwosimin siir yai aiir wakaeyim mi sima nugakar yamyakwok Adi Komii siir omaka saiir. Mi sima siir yayim, iikamim simiir ini boinmimauu. Mi iya sima yayia boinmimauwa mi ti Saidyusiyan kamim mi biyan pris inkam ikim mi Isrelmi isidin si inkam komii ikin sima ini maeyau kwiruwa ini owiuwim. Mi sima kamim yaii niniyim, simiir yikropki sima nini ikunakiyim, aposel kamim simiirin. ²² Mi kamim yaii niniyim, sima ha namim omaka aposel kamim simiir hugripkikikaiya saiir simiir ninkikwonanakiyam mi sima hir biri nwokim. Mi kamim yaii niniyim, sima asi swoki amkim mi ini inkam komi komiiyim simiir ini boinmauuuwim. ²³ Mi sima boin, ano bidi haiginokoukripkaigigin. Mi krime ti kamim omaka hugripkiya saiir kigriawiyim simiir ini kigu. Yim sima omaka

h̄uyokiyokaiȳim, s̄imiir omaka anow̄im s̄imiira nokwo kaōrkaki. M̄i kr̄ima anow̄in ha nini haiwaōuw̄in, s̄imiir̄in inkam nw̄ir biri haiwao k̄igim. N̄iingaka. In̄i omaka n̄iinga n̄iinga haiwao hins̄isirk̄iyim. ²⁴ H̄iya tiki inkamin, Adi Komii siir omaka k̄igr̄iraowiȳin m̄i biyan pris inkam ikim, sima ta yai aair wakaew̄inim m̄i sima in̄i warar yanaaw̄inim. Sima biri n̄inokn̄ink̄inkim, h̄iya t̄i dim̄in ieya n̄imbiyam̄in. ²⁵ M̄i inkam nw̄ir̄in siya in̄i k̄ignaki m̄i siya ina in̄i bōin̄ūin s̄imiir̄in, kam̄im k̄ima h̄ugr̄ipk̄ik̄ikaigaigigim sima isi Adi Komii siir omaka saiir nokwokai bōin̄m̄imauuim, iikam̄im s̄imiir. ²⁶ M̄i biyan inkamin Adi Komii siir omaka saiir k̄igr̄iraowiȳin m̄i siir isid̄in, siir wh̄in̄m̄ir̄īiȳin sima yamswoki aposel kam̄im s̄imiir swokin̄i kiȳit̄n̄im̄n̄ir hainakiyam. M̄i sima s̄imiir̄in nh̄imbwonh̄imbwo b̄i kiȳit̄n̄im̄n̄ir hainakikim. Sima in̄i iikam̄im s̄imiirsi ȳididim. Dimusi rani, s̄imiir kw̄oin̄im h̄in̄ina naingwokim, n̄imbi siiyani sima pi kaiȳim̄ikisi. Iriig.

²⁷ M̄i sima ha n̄ikunaniȳim, in̄i kam̄im siȳu komii n̄inokn̄ink̄iniȳim kaunsel s̄imiir wh̄wonkam ida in̄i okwoniȳim. M̄i biyan inkamin pris siya s̄imiir s̄rii. ²⁸ B̄īya kr̄ima k̄imiirar niki bōin̄wakaekikim. K̄ima J̄isis siir yaiya h̄ir̄ih̄ir̄ii k̄ipi bōin̄m̄imauunanae. M̄i w̄im k̄ima kr̄imiir yaiyaka nantamȳir̄iȳirnamkim. M̄i yai ina swoki bōin̄m̄imauuam̄im, iikam wh̄iekakim om komii Jerusalem h̄iran̄im s̄imiir. M̄i w̄im k̄ima s̄imiir̄in h̄in̄ina nini bōin̄m̄imauuūu J̄isisin kr̄ima m̄i isomaokii. Sima h̄in̄ina bōinkim. ²⁹ M̄i Pita siya m̄i aposel kam̄i n̄h̄ir̄ima, sima ina yowark̄ii bōinkiȳim, Adi Komii siir yaiya kou in̄i saeyar

ywowa mi kima saiirara wakaeyokna iski. Kirmiir yaiya saiir aowa ywokaiya. ³⁰ Mi kima Jisis siirin paeyin hiniya nironinkinin saika yinkin irinugi mi siya ina yaonamin. Mi krimiir wanwiyaeyim simiir Adi Komii siya swoki kininsiin idwonaowid ie hirankin siirin. Mi siya tariinanin ini krimiir Adi Komii wara ninkin owin. ³¹ Mi Adi Komii siya yikunainam Jisis siirin ninomor kou hiriir. Mi siya ini Adi Komii siir ina iniiga saiir kingiinar yaka kinmasu idwowin mi Jisis siya krimiir Biyan Inkam Komiiyin. Mi siyaygin krimiir dimin biyeyim simiir ninak itkigiigin. Mi nu Isrelmi iikamim, simiir mhi kwoinim pi siyar kisina haigi mi simiir dimin biyeyim pi Jisis siya ninak itkigiigi. ³² Ti digworaekwowim krima kigpriginim mi krima ini whinboinan kam ywowim. Mi Adi Komii siir naeyuin iripi hiriinan, ha mi whinboinikin. Adi Komii siya siir naeyuin minam hauugikin, iikam whiekakim siir yai aiir wakaeyoknaim simiiram. Pita siya hinina boinkin.

³³ Sima ta yaiya saiir wakaekiya simiir kwoinim ini hauugihauuga whiyekiyim, aposel kamim simiiram. Mi sima simiir nisomsom aowam asi naingwokim. ³⁴ Mi inkam komii nwirin Farisi simiirgin siir inigin Gamelielkin. Tiki inkamin siyiu komii ninokninkinikin. Mi iikam whiekakim, ini siir inigin siir hainankiyim. Mi Gameliel siya omaka yai nidwokai wakaeiya, saiir omaka yainau hir yinsiin okwokai boinki, kima wara aposel kamim simiirin idwowiia dinkikwona apniyam. ³⁵ Mi ti inkamin siya kaunsil kamim siyiu komii ninokninkiniyim simiir boinki, kima ti

nu Isrelan kamim, kima sibgu mintirao, diminin kima tiram naingwowin ti kam imiir. ³⁶ Mi biya inkam nwin Tiudas nikiuwiyin, siya hinina boinkin, karairgin biyan inkam komiiyin. Mi iikamim kamairim kam nwin 400 sima ini siir isid ywowim. Mi mhoiya siirin kam nhirkim sima yisomaoki mi siir isidin ina yidam ninoopkiyim mi siir miyim ina yikigiyim. ³⁷ Mi mhoiya Judasin om Galiliyanin siya ina yitin. Mi taka ii hinina iikamim simiir inigim saiir winamkim gavman siya. Mi tiki inkamin Judasin siya iikam kasa biri nikunakin, siir siyu iir napam. Mi siirin iriipi hiriinan, ini kam nhirim sima yisomaokiyin. Mi siir isidin ina yidam ninoopkiyin. ³⁸ Mi win kima wara kam nhirim simiirin kipi nisomsom aoki. Kima simiirin hinda kigninkinki. Mi taka miya inkamni inig ara hainanikiswo mi wa pi yikigiyin. ³⁹ Mi ta miya Adi Komii siirgi nuwi mi inkamki ta miya saiir nikidum wi dig nwo rani. Ningaka. Kima wi inkam tio rani, kima wi Adi Komii siirar tiowi. Gameliel siya hinina boinkin kaunsil imiirin mi yim sima ini Gameliel siir yaiya mi wakaeyoknam. ⁴⁰ Mi kaunsil sima yikiunaki, aposel kam imiirin. Mi sima simiirin ha tokiyim mi sima ina yuguskiyim. Mi sima ina boinkiyim, kima ha dam! Mi kima Jisis siir inigin pi kipi swoki apboinmamauwam. ⁴¹ Mi aposel kamim sima kaunsil simiir haiburgigim mi sima ina yamim. Mi sima ini hindara boin maigimairga namim. Mi sima boin, ini wadieyar mi owin krima Jisis siir inigin hik siira mi haiyim. ⁴² Mi inokinokin sima yai pi Adi Komii siir omaka mi iikamim simiir omaka ikim, pi simiir hir boinmamauwi.

Jisis siyairgin, Mesaia ti inkamin Adi Komii siya nimbingiyin siya. Iriig.

6

Mi sima kamim iriyyar nwisa yimbin aposel kamim simiir whin miriyyim

¹ Mi taka iya Jisis siir isidin ini komiyyar yoraraowamin. Mi Judan iikam nhirim nu Grik hir nwowim, io sima ywo Judan iikam nhirim nu Isrel hir nwowim simiirin. Mi sima io dimusi biri nwokim, Isrelan isidin sima wig igabae ningam Grik hiranim, simiirin sibgu biri kigriraokim.

² Mi ti aposel kam iur nwiso sima, kamim kigna diriraerariyyim simiirim asi nikunakim. Mi sima boin, nim wi Adi Komii siir yaiya saiir pi haiburgikisi, nae hidamin. Yo ti siyiu hininin yo miyyik rani.

³ Ti nomiiyauim kima kamim iriyyar nwisa tiki hansran hainaki krimiir isidin siir kam nhirim simiir ta miya, wig igabaemi hidauwiya nae saiir kigriraowim. Mi ti kam iriyyar nwiso Adi Komii siir naeyuin simiir ti inkinukikai. Mi sima ninokninkin inkam dwo.

⁴ Mi nim krima inokinokin nhwo ara kwisnanaei, iikamim simiir boinmimauuwim, Adi Komii siir yai aiir. Ya ta hiriinan miya, ya krimiir miiga.

⁵ Mi iikamim naingwo tibmiyyim, iya sima ta yai aiir wakaeyim mi sima boin, ta yaiya, yai wadieka. Krima ini maigimaigwa wara nwowim. Mi sima Stiven siir yimbin, inkamin Adi Komii siir naeyugun ninkinuwun. Mi kam nhirim sima nimbimim simiir inigim hinin hinungim, Filip, Prokoras, Naikena mi Taimon, Pamenas mi Nikolas. Nikolas siya om Antiok hirankin. Biya siya Juda simiir isid biri

nwokin mi tariinanin siya simiir isid bɔdi ywowin. ⁶ Mi kam iriiyar nwiso ha nɔmbingiyim mi simiirin ina yikiunaniyim aposel kamim simiiram. Mi ina simiirin ha nonkwokiyim simiir mi sima Adi Komii siiram in a sriigiyim.

⁷ Mi Adi Komii siir yaiya maeyau kwiruwa biri nwoka. Nɔngaka. Hinda tinda bɔdi yiniyokiiya. Mi Jisis siir isidin om komii Jerusalem hirandin, ini hoingakar yamwoiim. Mi prismi isid komiiyin, simiir mhi kwoinim ina yinkpit haigigiyim. Iriig.

Juda inkamim sima nokwoyokaigim Stiven siirin.

⁸ Stiven siya inkam imiirsi naingwoyimi yok prasae biri kinkin. Mi siya iriipi hariinan kɔriekak. Mi siya dimin kɔrie komii komii whiekakar mi tiriikin, iikam imiirin. ⁹ Mi Stiven siya Adi Komii siir yai aair boinmimauuin mi iikam nhirim saikar yinkinwamwarki boin. Mi iikam nhirim saika boinim, Juda inkamkim. Mi nhirim nu haimii whirin Sairini hiranki nitkim mi nhirim nu Aleksandriankin nitkim. Mi nhirim nu Silisiankin nitkim mi nhirim nu Esiankin nitkim mi tiki iikam isid komiiyin sima Stiven saikar ninkinwaomwarki boinamar tirkim. ¹⁰ Stiven siir yaiya ini saeya yokwonaowida. Mi simiir yaiya ini yikigiya. Stiven siirin kwoin miyikin Adi Komii siya hauugin mi siir yaiya asi nokwonaowidga. ¹¹ Mi sima kam nhirim simiir ini ikiunaki mi ina boinim, pi kima tini iksisaeyiu. Mi ti kamim niksisaeyim sima boin, Stiven siya Moses siir nigbumbugin mi siya Adi Komii siirin wara mi inkin igbumbu. Tiki kamim niksisaeyim sima Stiven siirin hinina boinkim. ¹² Mi kamim

priiyiksasaeyim sima kam adi yaowaeyim siyu komii kigriraowiyim, simaka ini boinu. Mi kamim siyu komii ninokninkiniyim simiirin wara mini boinu mi sima yai biye Stiven saika ini boinu. Mi sima Stiven siirin omaka inkam komiigin nidwokai wakaeya yai, saiir hiriir kiyitnimnir hainam. ¹³ Mi tiki kamim niksisaeyim mi sima niksisaeyaiyim simiir boinkikim mi tiki kamim sima ina boinim, inokinokin Stiven siya Adi Komii siir omaka saiir nigbumbuwikin. Mi Adi Komii siir siyu komiiyin siir wara mi ikbumbu. ¹⁴ Krima bidi wakaeyim siya hinina boinkin, taka omaka Adi Komii siira, wi Jisisin om Nasaretanin siya tumbugi. Mi siya siyuim Moses siya hauuwim krimiir, wi siya kisina haigini. Ti kamim niksisaeyim sima hinina boinkim. ¹⁵ Mi iikam whiekakim ta omaka yai nidwokai wakaeya saiir nwowim sima Stiven siir whwonkam iir kigiyim ini Adi Komii siir paekwosimin siir whwonkamanan ywokiya. Iriig.

7

Stiven siir yaiga

¹ Mi biyan inkamin pris siya sriigi Stiven siirin, ta yaiya kaimwowaiga, aniya? Ta sima boina. ² Mi Stiven siya boin, hae! Kima ti nomiiyauim mi ti inkam komii komiiyim kima ini wakaeyim, biya krimiir brougaeyin Ebrahim siya nu Harana hiriir biri niki amkin. Siya nu Mesopotemia hirar niki owin mi Adi Komiiyin ninomor kouanin ina yimbiamin siir hiriirin. ³ Mi Adi Komii siya boinki Ebrahim siirin, kira kiriir omin siir

ti haiburgig mi kiriir pugan aka mi kira, kima iki nu kibi whirin si tini owi. Tiki nuin wi kara nisiimauu haiginuwi kiriirin. Adi Komii siya hinina boinkin siirin. ⁴ Mi Ebrahim siya Kaldian iikamim simiir nuin siir haiburgigin mi siya ini nu Harana hiriir yamin ini hir yamwoiun. Mi iya siya nu Haran hir nwowin mi siir adwai biyeyin ina yaonamin. Mi Adi Komii krimiir Wanin siya yikropki Ebrahim siirin ti nu kima nwo iirin. ⁵ Mi Adi Komii siya tiki nuin Ebrahim siir biri nikiu iuguskikin. Ningaka. Siya hindira nikiumauu aekin siir nu tipmwo rani, siya haimisima biri nikiumauugin. Tiki nuin ini ningar mi owin. Adi Komii siya yimbingi siirin, mhoiya kara tiki nuin wi kiriir nikiumauu iuguskii. Kiriir yinisisimim simiir wara ninkin ikiumauugi tiki nuin. Ta iya Adi Komii siya nimbingiya, Ebrahim siya yinisisimim karamaeya nwokin. ⁶ Adi Komii siya hinina boinkin, kiriir yinisisimim wi iki om whirni nuin kamiir kingiin nwo karam nwowin wi siir nwoami. Ebrahim kiriir yinisisimim wi kam nhirim simiir mi mirii. Sima wi mi ningar mirii, wi umirkak nwo rani, simiirin. Mi kamim simiir kigriraowi sima simiirin wi siyu miyiknan tir tani. Sima miriyokiyokiyim biwiyim kamairim kamwir (400). ⁷ Mi mhoiya ti kamim mi simiir kigrirao miriyim simiirin wi hik hauugi. Iya kara hik simiir hauwi mi kiriir yinisisimim wi ti om iir haiburgigi. Mi sima wi kariir mi aiir namiriini mi wi kariir inig iir hainani nu Isrel hirin. Adi Komii siya hinina boinkin. ⁸ Mi Adi Komii siya Ebrahim siir nisiimauuin, siyuin mois kitiyin, yo Adi Komii siya nimbingi ieya. Mi iya kima

ti siyɔwɔn mɔɔs kitiiyɔn siir kigiym mi kima pa ninoknɔnkɔnki, kimairgim Adi Komii siir kamim. Mi iya Aisak siir naokaina Ebrahim siir yinisimɔn mi ii iriiyar kwoimim namkiyim mi siya siir mɔɔsa ina kitiiyopnɔr haiya. Mi mhoiia Aisak siya Jekop siir ad ywo. Mi Jekop siya ini kam iur nwiso ini simiir ad ywowɔn. Mi yim sima ini ti hiriinan siyɔu kaimwowɔn mɔɔs kitiiyɔn ini siirar swoki tirim.

⁹ Mi ti Josep siir nomiiyau iur nwirim sima io siir ywo. Mi siirin sima iyopmauugi kam nɔrkim sainam. Mi sima siirin wara yɔnkɔn ikunam nu Isiba hiriirin. Mi iya siya nu Isib hir nwowa mi Adi Komii krɔmiir Wanɔn siya ini saikar ywowɔn.

¹⁰ Mi hikpai hikpaiyim Josep siir nɔmbiyamim mi siirin Adi Komii siyar whɔnwokɔn. Mi ti hikpai hikpaiyim siir biri niyopakaiyugim. Nɔngaka. Mi Adi Komii siya hauu haiginu, kwoin miyikin Pero siir, nu Isib simiir inkam komiiyɔn simiir nu kigriraowiyɔn siirin. Mi siya Josep siirin ini wadiyar kigriraowɔn. Siya bidi yɔnoknɔnkɔnin Josep siya ninoknɔnkɔn wadiekakɔn. Mi Pero siya siir asi nokmwɔn okwokɔn, biyan inkam komii nu Isib simiir nuɔn siir inkam komii nwowim. Mi inkamim mi digworaekwowim siir omaka nwo ikim, siya simiir biyan inkam komii wara ywowɔn.

¹¹ Mi nu Isiban iikamim mi nu Kenanan iikam ikim, sima ini nae karamaeyar ywokiyim. Mi sima mhi komii ina yaowa mi krɔmiir brougae wanwiyaeyim naesim bi swoki inkuguna haimimɔnkim. Nɔngaki, nɔngaka.

¹² Mi Jekopin Josepni adɔn siyar wakaeki naeyim ini nu Isib hir nwowim. Mi siya siir yinisim yɔnkamiyɔnim krɔmiir wanwiyaeyim simiir

yikropki nae imiir nini hainakiyam. ¹³ Mi mhoiia kwisaka sima ina swoki amim. Mi Josep siya ha namin mi siya ina ini boiniuwun siir yaowae imiir, kima bidi yinokninkinim kariirin? Kimiir nomousimin, karaigin. Mi Pero siya ini wara kigninokninkiniyin Josep siir yaowae imiirin. ¹⁴ Mi Josep siya boinki simiir, wara krimiir ad wai biyeyin Jekop siirin wara wikiunani nu Isiba tiriir wit. Mi siir piugana sima wara winkin it. Mi ti iikamim sima iriparin kamnwoim iur iriyara yimbiyam. ¹⁵ Mi Jekop siya nu Isiba hiriir asi namkin. Siya wi waibiyae hirar nwowim. Mi wi hirar nwoki aowim. Mi krimiir brougae wanwiyaeyim mi Jekop siir yinisisim ikim sima ini hirirar mi aowim. ¹⁶ Mi simiir piuis nunga ini simiir yinisisimim sima swoki hainamim Ebrahim siya sainin nun siirim siir haingikaiyam. Tiki nu Sekemin, Ebrahimkin saingin. Hemoni yinisisimim simiir nugin.

¹⁷ Biyarin Adi Komii siya Ebrahim siir boinkin, iya ti biewi kamair kamnwirim (400) dig nwokiyim mi siir piugana nu Isib hir haiburgik mi sima ina yamim. Mi tiki simiir iikamim ini hoingakar ywokiyim. ¹⁸ Mi inkam komiiyin nu Isib hir kigriiraowin, siya bidi yaowin. Mi inkam komii nwirin ina swoki okiyin. Mi siya Josep siir mi kibi aiir bi ninokninkinkin, siya whaowaeya nwokin. ¹⁹ Mi siya simiirin mi prasae bi hauugin. Nungaka. Mi siya simiirin ina yipimpar miimiyim. Mi mi komii komiiyim ina mi hauuin mi simiir yinisisimim hindara asi priiyitkikininisugim. Mi sima, simiir nimiyaeni siyiuam whaowae mi sima asi naokaonamkim.

20 Mi taka iya Moses siir apua siir naokainakiya mi saeya siir adni omaka hir haigiprakaiyim bwanim whwoim. Mi saeya siirin mwii ina yapimuaeya. Ti yinisimin yinisim kibikin. 21 Mi Moses siir ad yopiiyo sowawaiyin siirin hipiuin siir kikaiyugo. Mi sowawaiyin ina hainamin siirin mi sowa kimidiniya aumiinau hir ini kikaiyugig. Mi iya siya aumii aowa hir nwokaiya mi Pero siir yinisim kopaka saeya siir kigin mi ini saeya hai namn siirin. Mi siirin ini saeya yimiiyaeyin. Mi siya ini sair yinisimnana ywowin, ti yinisimin. 22 Iya siya Pero siir omaka hir nwowin mi siya ina mwriiraraokiyin. Mi nu Isib hiran inkamim sima yowomwarkai haiginiu nu Isib hiran diminpai diminpaiyim siirin. Mi Moses siir kwoinin iki nu Isib simiir digworaekwo whiekakim simiir asi ninomokninkin digim. Siya inkam biye rani, inkam wadie ieyargin. Mi yayim siya boiniyim, siya biri kiyikriku boinikin. Ningaka.

23 Mi iya Moses siir biewiyim kam nwisa namwoiim mi siir kwoinin ina yangwokiyin an wi iki kariir isidin Isrel hiran iikamim wi simiir nini kignaki. 24 Mi Moses siya ha napnamn mi siyar yapkigam nu Isiban inkam nwirin, Moses siir oman inkam nwirin siir nonkwobumbuninkini. Mi Moses siya siir oman inkamin siir whinintioin mi ti inkamin ini siya tioaokiyin. 25 Mi Moses siya hiniina naingwokin kariir oman iikamim sima ina ninokninkinim Adi Komii siya ta miya kariir nimbingiya. Siya minam nimbingikin. Isrelan iikamim simiir whinidamkiyim nu Isib tir nwowisi. Mi Isrelan iikamim sima hinin biri naingwokim. Ningaka. 26 Mi igwir nugakin,

Moses siya ina yapamyakwokin. Mi siya kigam, inkam nwiso Isrel hirankinaro sowa yaii ninii. Mi siya ti inkam nwiso sowiir yaii aiir yibirmiigi. Mi siya sowiir boin, kowa om whiruwaniaraigo mi kowa kowa yaii dimusi ninii? ²⁷ Mi ti inkam nwirin yaii bi niiniyin, siya yiriyu boinki, Moses siir yaiya saiir mi siirin ina iyop isiskiyin. Mi siya boin, nhinga boinkin, kira krimiir yaowae komii nwowin mi krimiir mai hid miriiyam? ²⁸ Mi tari kira kariirin ii kira niki isomaokiyin nu Isib hiran inkamin siir hiriinanam swoki boini? Mi kariirin pi hiriinan swoki isomaokiyin, aniya? ²⁹ Mi iya Moses siya tiki inkamin siir yaiya saiir wakaekiyin mi siya ina yidamkiyin, ini Midian simiir nuin ini siir yamwoiun siya. Mi mhoiya siya wig nokwonain mi siya yinisim yinkamiyino nwisa iyioninkin.

³⁰ Mi biewi kam nwiso dig nwokiyin iya siya ti nu siiyin apa nninga siir nwowa. Mi igwira Adi Komii siir paekwosimin ha nitin siirim mi siya paeya paekikopin sim nimbiam sair yainau hir yimbiam, mhu Sainai kingiin hir. Ta maeyau nu siiyin apa nninga sair hir. ³¹ Mi Moses siya kigiyin mi siya ini hindara yanaakiyin. Mi siya ha napiraoamin kingiin kigam mi ini siya wakaeki, Biyan Inkam Komii siir yaiya boinkiya, ³² kimiir brougae wanwiyaeyim simiir Adi Komiiyin kara Ebrahim, Aisak mi Jekop kimiir wanwiyaeyim simiir Adi Komii warargin. Mi Moses siir pua ini nopnoper kinkiya. Mi siya ti paekikopin simiir kaowin mi siya ina yididin. ³³ Mi Biyan Inkam Komii siya siir boinki, wari kiriir iiga souwa diski. Wari nuin kira nokwowin nu kibiki kibi ieyargin,

bimbiuwi rani. ³⁴ Kara b̄idi k̄iḡin, t̄i dim̄in biȳeȳim s̄ima t̄ir haiḡin̄uw̄im kariir̄ iikam̄im nu Isib h̄ir nwow̄im simiir̄in. Kara b̄idi k̄iḡin, simiir̄ noua. Kara h̄iriinanam n̄itk̄in, simiir̄ wh̄indir̄iraeraram m̄i simiir̄ h̄ika saiir̄ n̄inakiȳim. M̄i k̄iriir̄in w̄i kara n̄ikropki nu Isiba h̄iriir̄ nam̄im. M̄i simiir̄in w̄i k̄ira n̄ini k̄igr̄iraow̄uw̄im.

³⁵ B̄iyya Moses siir̄ oman iikam̄im s̄ima siir̄ bōnki, nh̄inga bōnkin̄ k̄iriir̄in, kr̄imiir̄ yaowae komii nwow̄in m̄i kr̄imiir̄ m̄i h̄id̄in? Adi Komii siya n̄ikropkikin̄ t̄i inkam̄in Isrel̄ simiir̄ yaowae komii nwow̄im. M̄i s̄ima w̄i nu Isib h̄ir nwoki haiburgiḡim m̄i s̄ima wa nwoki am̄im. Adi Komii siir̄ paekwos̄im̄in t̄i paek̄ikop̄im paekī n̄ugiȳim Moses siir̄im n̄itk̄in siir̄ naunī k̄ir̄ie haiḡin̄uniȳim. M̄i Adi Komii siya bōnkiya yaiya, siya simiir̄im nam̄im, simiir̄ wh̄indir̄iraerar̄ haiḡin̄uw̄am m̄i siya h̄iriinanam n̄itk̄in. ³⁶ M̄i Moses siya nu Midian h̄ir haiburgiḡin m̄i siya simiir̄in nu Isib h̄irankar̄ inī ik̄unanaki m̄i s̄ima ina yam̄igusam̄im. M̄i siya nu Isib simiir̄ nūin dim̄in k̄ir̄ie komii komii wh̄iekakim̄ h̄ainī t̄irbumbugik̄ m̄i simiir̄ nūin inī biȳeya ywokiȳin. M̄i m̄i kw̄ira siya m̄iriya op̄ paridnana sae, siya k̄imprinaidama m̄i b̄iewi kam̄ nwiso siya nwow̄im t̄i nu siiȳin apan̄ siir̄ m̄i m̄i komii komii nh̄ir̄im̄ inī h̄irar̄ ȳimbiyam̄im. ³⁷ B̄iyyar̄in t̄i inkam̄in Moses n̄ik̄uw̄iȳin siya Isrel̄ h̄iran̄ iikam̄im simiir̄ bōnkin̄, kr̄imiir̄ inkam̄ nw̄ir̄in w̄i Adi Komii siya nokmw̄in̄ okwowi profet̄ inkam̄ nwow̄am. M̄i siya w̄i kaoprigi okwowan̄ inkam̄ nwowi, kariir̄ h̄iriinan̄. ³⁸ M̄i Moses siya Isrel̄ simiir̄ isid̄in̄ simakar̄ nwow̄in, kr̄imiir̄ brougae wanw̄iyaeȳim nu siiȳin apa

nɛngan siir mi Adi Komii siir paekwosimɛn siya Moses siirimɛn mɛhu Sainai hiriir yam, siir yaiya inokinok nwoyokiyokiiya saiirin hir ini boimimauugig iikam whiekakim krimiir boimimauuam. Mi ta yaiya Moses siya nini hauuniya krimiir, saeya kiriekaka, kwoin miyikin omwai waiyayokiyokiiyin inokinok krimiir hauu haiginiuwam.

³⁹ Mi krimiir wanwiyaeyim sima Moses siir yaiya saiir biri wakaekim. Mi sima Moses siir yaiya ini digumii haigingikim. Simiir kwoinim ini nu Isib siirimar swoki aingwo hisraenamim omin biya sima nwo iiram. ⁴⁰ Mi Isrelan iikamim sima Eron siir boinki, kira tidiyu min ti ikrimtio iupimpit krɛma kuuwam mi sima wi krimiir adi komiinan nwoke owim. Mi krɛma wi simiir yai imiir niki wakaeyoknam. Mi tiki inkamɛn Moses nikuwuyin krimiir niki ikunaniyin nu Isib hirankin siya mɛhua hiriir namɛn mi siya biri swoki itkin. Nɛngaka. Krɛma biri ninokninkinkim diminɛn siir tirin. ⁴¹ Mi taka iya bulmakau yin irin aeyini sima nonkwokwokikin. Mi sima wraisu ira yisom siir nimiiyaeyam. Mi sima mɛnsi hauugikim, wi simiir pi nonkwowisi. Mi iya sima ti dimin iir kigim mi ini ogmwomɛr karamaeyar ywokiyim. Mi sima yaewou nae komiia ina ikwo aekiyim. ⁴² Mi Adi Komii siya digumii simiirin whisarii biri haimriiyugin. Mi siya simiirin ini hindara kigninkin diriraerarkiyin. Mi bie bwan nauunim ini simiir adi komiinan ywowim. Biki biyin profet kamim simiir yaiya hinina win boinkikim, kima ti Isrelan iikamim iya kima nu siiyin apa

hir nwowa ti biewi kamnwiso mi ti wraisu in nhinir nisom hauugikin? Mi kima kariirim bidi yaingwowim, aniya? ⁴³ Nningaka. Kima ti wraisu in Adi Komii niksisa Molok siir nisom hauugikin. Mi ta kimiir wraisu is omaka kima haiyapyokoyakaiya ti nu siiyin apa siir, ti biewi kamnwiso kima minam hainankim Molok kimiir adi komii niksisaeyin siir inig iir hainanam. Mi kima ti nauunin Refan nikuwiyin siya kimiir adi komii niksisaenan nwokin mi kima ini siir inig iirar mi hainanim. Mi ti tidyiun kamar nikrimtio diriraerarim, kima simiir inig imiir hainankim. Mi kima hiriinan tiri mi kimiirin wi kara nhinikriropki, nu Babilon hiriir. Mi kima wi simiir aowa mirii kaeyami.

⁴⁴ Adi Komii siir yaimwowim saiir yimbiam. Mi Adi Komii siya minam nisiimauugin, sima wa nwoki aingwowim, Adi Komii siya ini krimaka nwowin. Mi Adi Komii siya yisiimauu Moses siirin, ta omaka wraisu isa saiirin. Biya iya krimiir brougae wanwiyaeyim nu siiyin apa siir nwowim, sima omaka wraisu isa saiir yapninopkainam Adi Komii siir inig iir hainanam. Moses siya ini hiriinana swoki miriyyin. ⁴⁵ Siya krimiir brougaeeyim sima nu siiyin apa siir hiriir namim mi ta omaka wraisu isa saiirin warar yinkin hainam. Mi sima ini simiir inkam komiyyin Josua, saikar yitim. Mi iikamim ti nu iir nwowim, simiirin Adi Komii siya nikrirop nhingiyim mi sima ina yidamkiyim. Mi ti nuin krimiir brougaeeyim simiir inigar nwoyokiyoyin mi ini Devid siyar yimbiniyin. ⁴⁶ Mi Adi Komii

siya ini Devid siirimar yaingwokwonanaeyin. Mi Devid siya Adi Komii siir sriigi mi kara omaka ıra ti mirii, kiriir inig iir hainanam, kira ti Jekopni Adi Komiiyin mi kira wi sair nwoki owim, aniya? Siya ina boinkiyin. Nningaka. ⁴⁷ Mi Devidni yinisimin Solomonin Adi Komii siir omaka siya bidi miringika.

⁴⁸ Mi Adi Komii krimiir Wanin siya ninomor kou hirankin, siya taka omaka inkamkin nonkwo miriia sair biri nwowikin. Nningaka. Bidi bidinanarin profet inkamin siya ta yaiya hinina win boinkikin, ⁴⁹ Adi Komii siya boinki, ninomora ini kariir ipinan ywowa kara nidwowika. Mi tiki nuin kariir iiga siir nokwowikin. Kima wi paka hinin omaka sae mirii, kariiramin. Kara wi piki omin si nidwosiisnaki. ⁵⁰ Mi kariir ina tiki digworaekwowim simiir biri nonkwo diriraerarkim, aniya? Nningaka. Kara nonkwokwokim tiki digworaekwo whiekakim.

Adi Komii siya boinkiyim, profet kamim sima winkiyim.

⁵¹ Stiven siir yaiya tasa niki ama. Kima tiki kamim nantamyiryiyim kimiir wina panina wakaei. Mi kima inokinokin Adi Komii siir naeyuin siir yai paninsi wakaei. Mi kima ini kimiir brougae wanwiyaeyim simiir siyu biye biya sima tirkaiyuwim mi kima ini simiir hiriinanar swoki tirim. ⁵² Kimiir brougae wanwiyaeyim hik prasae biri hauugim profet kamim simiirin. Mi simiir nwirkin nninga biri nwokin, hik hai kamae. Mi profet kamim sima boina hinin,

ti inkam wadieki wadieyin wi sipi niti. Mi kima ti profet kamim simiirin ina yisomsom aokiyim. Mi mhoiia siya ha nitiin mi siirin ini warar yinkin isomaokiyin. ⁵³ Mi Stiven siir yaiya tasa niki amyokiyokiiya. Adi Komii siir siyiu komiiyin siir paekwosimin siir boinmauugiyin mi siir paekwosimin kimidina Moses siir kwaboinmauu mi Mosesin kimiir swoki kwaboinmauu mi kima ti siyiu iir bi sibgu apkın. Nangaka. Iriig.

Sima Stiven siir kaiyimik aoki siiyani

⁵⁴ Mi sima bidi wakaeyim yai whiekakim Stiven siya boin huriyugiyim mi simiir kwoinim ini haugihauga whwiyekiyim mi bigim ini kikiyikikiyikar kinkiyim. ⁵⁵ Mi Adi Komii siir naeyiun ini Stiven siirrarar yaninkinuniyin. Mi siir nhwoin ninomor koua hiriir ninansiina kaokiyin mi ini siyar kigiyin dimin komiiyin paenan niudkwakwakiyin, yio Adi Komii siyairgin. Mi siyar mi kigi Jisis siya Adi Komii siir ina iniiga saiir kingiina naka kinamasu okwowi. ⁵⁶ Mi Stiven siya boinki simiir, wakae! Kara bidi kigiyin ninomora piigigiya. Mi kara inkamin nwira kig ninomor kou hirin, siya ini Adi Komii siir ina iniiga saiir kingiina yaka kinamasu okwowin. ⁵⁷ Mi sima biri wakaeyokim mi sima yai ina nhinki boinainamim. Mi sima whiekakarın, ini siirramar yinoopnamim. ⁵⁸ Mi sima siirin ti om komiiyin siir idwowiya hiriir kiyitnirnaniyam. Mi sima siiya komii komiiyim ha haiyim, ina kaiyimikim siir. Mi kamim biya yai siir niki boin huriyuum, simiir yuis nhirim ina yisitkikinkiyim. Mi inkam nwirin Sol nikuwiyin siir igmiiga hir haigingig mi sima

siya ina kaiyimikim siirin. ⁵⁹ Mi iya sima siiyani Stiven siir kaiyimikim mi siya ina kauwankii boinkiyin, Biyan Inkam Komiiyin siiram. Mi siya ina boinkiyin, Biyan Inkam Komii, Jisis, kira kariir paekwosimin siir haigi. ⁶⁰ Mi Stiven siya ogmwo ha hugiyin mi siya ina kauwok boinkiyin, Biyan Inkam Komii, kira wi yamdi simiir kipi swoki onkwobu, ta sima kariir tirkiya sairsi. Ningaka. Mi kira simiir dimin biyeyim simiir dinak itkiigi. Mi siya ti yayim simiir boin digiyin mi siya ina kwaonamin. Iriig.

8

¹ Sol siir kwoinin ini maigimaigra ywokiyin, sima Stiven siir nisomaokiyin.

Sol siya kamim Adi Komii siir yayi sair boinmimauwiyim simiirin siya nisomsom aokaokim.

Mi taka iya iikam whiekakim sima Adi Komii siir isidin om komii Jerusalem hir nwowin, siir diriraerar bumbuninkin haiginugim. Mi sima om komii Jerusalem hir asi haiburgigim. Mi sima ina yinoopkiyim ti omim ti nu whiso sowiir nwowo, simiir. Nu Judia mi nu Sameria. Mi ini hiriir yamim. Mi aposel kamim sima om komii Jerusalem hirin wara biri haiburgigim, simaka. Ningaka. ² Mi kam nhirim Adi Komii siiram naingwo tilmii kniiyim, sima youu haingikaiwak, Stiven siirin. Sima nou prasae biri nougim.

³ Mi ti inkamin, Sol nikuwiyin, siya siyu whiruwa biri tirkin Jisis siir isid iirin. Mi omaka omakaim siya tionhintaraoami. Mi simiirin pi hirankar kiyit kigiki. Mipi omaka sima

hūgrīpkīkīkaiiya pi saiir kiyitnoudnankaigi simiir'in. Iriig.

Sima yai win kibieya saiir'in nu Sameria hir boinmimaauugim.

⁴ Mi iikamim Adi Komii siiram naingwo tibmiiyim, sima ini omom omomim simiir yinoopamim. Mi sima ini Jisis siir yai kibieya ini tiki omom simiir yap boinmimauuamim. ⁵ Mi Filip siya nu komii whirin Sameria siir hiriir yapiinam. Mi siya inkam'in Adi Komii siya nimbini Kraist, siya siir yai imiir boinmimauuamkin. ⁶ Mi iikam whiekakim sima ini ta Filip siir yaiya, saiiramar maugiyim. Mi sima kigi, dimin kirie komii komiiyim siya diriraerarim. ⁷ Mi iikam whiekakim ti om iir nwowim uridyu bibiyie saiirara, bidi yinkiniukikaiyim. Mi tiki uridyu bibiyeyim, Filip siya ninimniskiiyim sima ina nhinki kaunamim. Mi iikam whiekakim iiga in ninsimsiriunakiyamim, simiir'in Filip siyar yinimniskii digi. ⁸ Tiki iikamim nu Sameria hiranim, sima ini maigimaigra ywokaeyamim.

⁹ Mi ti nu komii Sameria hir'in, inkam nwirin hir nwowin, siir inigin Saimonkin siya nop nao kiriekin. Mi iikam whiekakim siir kigiyim ti diminin siya tirin mi sima ini hindara yanaakiyim. Mi siya simiir boin, adi yaowaeyin karaigin. ¹⁰ Mi iikam whiekakim ti omin siir hiranim mi iikam nhirim inigakim mi nhirim inig karamae ikim mi sima ini Saimon siir yaiya saiirar wakaeyim. Mi sima boin, war'i inkam'in kiriekak'in Adi Komii siya hauugin siir'in kirie. ¹¹ Saimon siya diriraerarim sima bidi bidinana kignanaekim, ta nopa siya

nanaowiya. Mi sima tiki iikamim Saimon siir yaiya saiir asi wakaeyoknakim. ¹² Mi Filip siya ta yai win kibiya ini saiir boinmimauuwun iikamim ti omin siir hiranim simiir. Siya minam boinmimauugin, iya Biyan Inkam Komiiyin siya iikamim simiir kigriraowi mi Jisis Kraiis siir inigin siir wara yinkin boinmauu simiirin. Mi sima ini ta yaiya siya boina, ini saiirim yaingwo tibmiikiyim mi siya iikam imiirin op ina baptais haiginuswowim. ¹³ Mi ti inkamin Saimon nikiuwiyin siya ta yai aiir wakaeyin mi siya ina yaingwo timiigiyin. Mi Saimon siya ini saikar ywowin. Mi ti dimin kirie komii komiiyim siya simiir kigin Filip siya diriraerarim. Mi siya ini kakakar ywokiyin.

¹⁴ Mi aposel kamim om komii Jerusalem hir nwowim, sima wakaewin, nu komii Sameria hiran iikamim sima bidi wakaeyoknaim Adi Komii siir yai aiirim. Mi sima ina yikropkiyim Pita Jon sowiirin, sowa kignakiyam. ¹⁵ Mi sowa om komii Jerusalem hir haiburgiko mi sowa ha napdinamo mi nu komii Sameria hiriir yapnimbiiyam. Mi sowa nhwo iikamim naingwo tibmiiyim simiiram ha nini kwisiuwo mi Adi Komii siir naeyuin simiira yaninkiniuin. ¹⁶ Sowa bidi yinokninkino, biya sima whisariiya baptaisim Jisis Biyan Inkam Komiiyin siir inigi iirin. Sima Adi Komii siir naeyuin siir biri niki haigin ningar niki okim. ¹⁷ Mi Pita, Jon sowiir inao simiir mwo imiir ha nonkwowim mi sowa ina boinkiyoo, Adi Komii, kiriir naeyuin simiir waninkiniuni.

¹⁸ Mi Saimon siya kigi, aposel inkam nwiso sowa iikamim simiir mwowim simiir nonkwokiyim. Mi

ini siyar kigi, naeyiun simiir naninkinuuuun. Mi siya umir asi nin hainakikin sowiir sainam. Mi siya ina boinkiyin, ¹⁹ mi kowa wari kirieya kariir warar mi hauugi. Mi kariir ina inkam nwirni mwo mi onkwowi mi Adi Komii siir naeyiun wi nwirni mi aninkinuuuwim. ²⁰ Mi Pita siya boin Saimon siir, diminin Adi Komii siya priihauugiyin kira ha naingwowi pi umir aka sainim, aniya? Nningaka. Wari kiriir umirim wi kinakar ninkin kiguguki. ²¹ Kira taka kirie aair haiyim, wi dig nwo rani. Minsika, kiriir kwoinin Adi Komii siir naeyiun saika miyik nwo rani. Nningaki, nningaka. Ini biyieki biyie ywokiyin. ²² Kiriir kwoinin ti kisina haigi, kira Adi Komii siiram ti sriinanae kiriir dimin biyeyim igbid kamiyau simiir haiyoprindimiigiyim kiriir mhai kwoinnau nwokaiyim mi kira wi wadiyar nwoki owim. Mi Adi Komii siya wi saiir saiira naingwokwonanae rani. ²³ Pita siir yaiya tasa niki amyokiyokiya. Kara bidi kigin kiriir mhai kwoinin whwokwoka bi nwowikim. Mi kira siyu miyikin siiram paninsi yaingwosi. ²⁴ Saimon siya ina boinkiyin, kowa Adi Komii siirim ti sriinanae kariir dimin biyeyim simiir ninak itkiigiyim ti dimin biyeyim kariir kwoinau tir nwokaiyim. Mi kariirin wi sima nonkwoninwomwirninkinisi.

²⁵ Iya Pita, Jon sowa swoki haiyuk apnama om komii Jerusalem hariir mi sowa Adi Komii siir yai win kibiyim ini ti iikamim ti omi sisimim nu Sameria hir nwowim, ini simiir swoki apboinmamauamo. Iriig.

Filip siya Adi Komii siir yaiya nu Itiopia hiran

inkamın siir boınmımauugin

²⁶ Adi Komii siir paekwosım nwırın Filip siir boınki, kira om komii Jerusalem siir ti haiburgik mıpi ti siyü komiiyin Gasa namiyin pi siir hiriir dapniyam. Mi kira pi ti siyü siiyin nu apa nıngan siir dam. ²⁷ Mi Filip siya ha napiınamın ti siyü iir mi siya nu Itiopiyan inkamın om komii Jerusalem hir nini hainangikyakwokın Adi Komii siir inig iir mi siya siirın siyü hir yapıduna, ti nu Itiopiyan inkamın. Mi siya ti inkamın simiir wig komiıya nu Itiopiya hir kigrıraowiya, saiir umır digworaekwowım simiir biyan inkamın, ti inkamın. Mi ta wiga saiir inigin Kandesika. ²⁸ Mi tiki inkamın ina swoki amım, siir oma hiriir. Mi siya karisa saiir ii idwokainam. Mi hos iso sowar kiwowotnam, ta karisa. Mi siya yokwo kwıra biıya profet Aisaia siya wingiga, saiir nidwokai mwainamkin. ²⁹ Mi Adi Komii siir naeyiın siya boınki Filip siir, kira pi ta karisa pi saiir pıda dapam. ³⁰ Filip siya ha niwıtnamın kingiin hiriir mi siya yap wakaeyam, tiki inkamın ta yokwowa biıya profet Aisaiaki si wingiga siya saiir nidwokai mwainnami. Filip siya siir boınki, kırıir kwoinın ta yokwowa kira mwaina saiir bıdi yınoknınkıkiyin, anıya? ³¹ Mi tiki inkamın siya ina wakae boınkiyin, Filip siir yaiya saiirın. Inkam nwrkın kariir boınmımauu karamae nwowi, kanakana wi panına ninoknınkini. Nıngaka. Tiki inkamın siya boınki, kira wiınaini, Adi Komii siir yaiym kariir wini boınmımauuni. ³² Ta yaiya siya mwainama saeya hınınga.

Ini sibsib yınisımnan ywowın, sima siirın ha haimım mi ina yısom aowın. Mi siya yaimın

dimin biri nomboboinamkin, siya ini sib-sibnan ywowin. Sima, simiir kan imiir kinkrimkrip haiiyim mi sima biri kauwigim. Niingaka. ³³ Mi sima siir yigbumbu haiginu. Mi sima siirin yai miyiknan biri boinkim. Mi siirin simar swoki isom aoki. Siir iya ti nu iir nwowa ini dig ywokiya. Mi siir igsopa bi nokwokairiinanaowidgin. Mi siir niwiiyin wi nhinga boinmimauuwi siir iikam imiirin. Niingaka.

³⁴ Tiki inkamin nu Itiopianin, siya yokwowa ha mwain digiyin mi siya Filip siir boinki, kara kiriir srii, tiki inkamin profet, siya ta yokwowa nhiniiram winkika? Mi siya, siyamar winaka, iye? Mi tari inkam nwiram nasi winkika? ³⁵ Mi Filip siya siir yai imiir wakae digiyin mi siya ina kwaboinmamauuin ti yayim siir. Siya ina boinin, siya ta yai win kibiya yokwoni Jisis siirim winkika. ³⁶ Mi sowa ha namwo ti siyu iir mi sowa whiisim kwira saiir yimbiiyam. Mi tiki inkamin siya Filip siir boinki, kira Kigi! Tasi opa kwomaiya, kara op baptaisam tiri. Mi dimin whirki, kariir siyuin op baptaisiyin siir biri haiginikougim? ³⁷ Mi Filip siya swoki boinki, kiriir kwoinin naingwo tibmiikinkiswo mi kira wa pi tibin. Mi tiki inkamin siya ina swoki wakae boinkiyin, kariir kwoinin ina naingwo tibmiigiyin Jisis siirimim, Adi Komii siir yinisimim. ³⁸ Mi ti nu Itiopiya hiran inkamin siya boin, kariir karisa pi tir kugiki. Mi Filip sowa ti inkamin nu Itiopianin sowa ina yapnat-maimainaniyamwo. Mi Filip siya siirin ina baptais haiginuun. ³⁹ Mi sowa opa saiir haiburgikwo mi sowa ina yapnaidamwo. Mi biri kimiminkikin

Adi Komii siir naeyiun, ini Filip siirar yikunamin. Mi tiki inkam komiiyin Filip siir biri swoki kigikin. Ningaka. Mi siya ini maigimaiga ywowamin. ⁴⁰ Mi Adi Komii siir naeyiun Filip siirin om Asdot hir ini diyankinisugik. Mi siya omom omomin simiira yap boinmamauam Adi Komii siir yai win kibiya sairin. Mi mhoiya siya nu Sisaria hiriir yapnimbiam. Iriig.

9

Sol siir kwoinin ha kisina haigikiyin mi siya ina yaingwo tibmiiyiin Kraiis siirim.

¹ Mi taka ii aiararin Sol siir kwoinin miyik biri nwokin. Siya kamim Jisis siir kigna miriiyim simiir nisomsom aowam tirkin. Mi siya prismi biiki biyan yaowae adin saika ini boinu. ² Sol siya siir sruiyin mi siya ina boinkiyin, kariirin wi yokwo kira win hauugi mi wi kara hainami Juda simiir Biyan Inkam Komiiyin om Damaskas hir nwowin siiram. Mi siya yokwowa, ha win digiya mi ina kwauugiya siir. Taka yokwowa siir kirie aeyairga. Siirin saeyar kinsiis haiginuwi Jisis siir isidin saikar nap miriiyim simiirin wi saeyar kiyitnimir hainami, omaka sima hugripkikikaiya om komii Jerusalem hir nwowa sairim sair kiyitkaigaikiyam. ³ Mi Sol siya ha napamin om Damaskas kingiin hir mi bi kimiminkikin parid komii whirin ninomor kou hiranki nikiinainiyin, ini Sol siirar kaigikunainiyin, hinda hinda bi namkin. ⁴ Mi siya ina yakainamin nua hiriir. Mi siya ina wakaekiyin, yai kwira siiram nikuugiya, Sol! Sol! Kira kariir diriraerarbumbuam dimusi tirkin? ⁵ Mi Sol siya boinki, ti inkam komiiyin

kira yipikin? Mi siya ina boinkiyin, kara Jisiskin, inkamin kira diriraerar bumbukiyin siyairgin. ⁶ Kira dinsiin apnam mipi om komiyya hiriir dam. Mi kira pi kariirimar didwo hirgiugu. ⁷ Kamim Sol saika napnamim sima ini kakakar ywokiyim. Mi sima ini yai kaonis boinam yankabguguwim. Mi sima yaiya saiirar wakaekim sima inkamin siir biri kigim. Nningaka. ⁸ Sol siya ina yinsiin okwokiyin. Mi siir nhwoin ini waugiwauga yigiyin, bi sibgu kigomokin. Nningaka. Mi sima siir ina saiir yinkikwona apnam om Damaskasa hiriir. ⁹ Mi iyyim kwoim, Sol siir nhwoin nhwokwis nhwokwis nwokiyim. Siya naeism biri naekin mi opisim biri kwiyaekin. Nningaka.

¹⁰ Inkam nwirin Adi Komii siir mi kigna miriyyin, om Damaskas hir nwowin, siir inigin Ananaiskin. Mi siyar whin kig mimikwin, Jisis siya siir boinki. Ananais! Mi siya ina boinkiyin, Biyyan Inkam Komii, kara tisi tirar nwowin. Kira dimuam nikiuwi? ¹¹ Biyyan Inkam Komii siya siir boinki, kira dinsiingi! Mipi tiki siyiun nap wrieyok karamae nwowiyin pi siir dapnam. Tiki siyiun, siir inigin biri nap wrieyokin. Mi kira pi Judas siir omaka saiir dap iyyam. Mi inkam nwirin om Tasas hiranin mipi siirim tini sriiyu. Siir inigin Solkin. Siya ini nhwo hirar kwisin. ¹² Mi siya nhwowa niki kwisin mi ini siyar kwiskigmimikwinin inkam nwirin, Ananias nikiuwiyyin, siya Sol siiramar swoki iti mi siir ina siir nini onkwoni mi siir nhwoin pi nwoki nanaokigimokiyim. Biyyan Inkam Komii siya Ananias siirin nhwo hinina nikiumaugin. ¹³ Mi Ananais siya waka boinki, Biyyan Inkam Komii, kara bidi wakaeyin iikam

whiekakim sama siirsiira haigiririr boininaei. Mi siya kiriir isidin om komii Jerusalem hiranim, simiirin siyiu miyyik miyyiknan biri tirkin. ¹⁴ Prismi yaowae adim sama siirin inigak bidi yowaiginuwim yokwo hirin ti hariinan siyiu iir tirim. Siya minam nitkin iikamim kiriir yai aiiram naingwo tibmiyim simiirin uridni nombiru kiyitnimnainamim, omaka hugripkiikikaiya saiir nini kiyitkaigaigikim. ¹⁵ Mi Adi Komii siya boinki Ananais siirin, kira ta kariir yaiya saiira ti wakaeyoknanam. Sol siirin kara bidi yimbiyiyin. Mhoiyya siya wi hinda tinda nami mi wi kariir yaiya saiir nap boinmimauuwami iikam whiekakim Judami isid nwo karamaeyim simiir. Mi siya Juda simiir iikamim simiirin wi wara ninkin boinmimauuwi mi inkam komiiyim nu kigriraowiyim simiirin wi wara ninkin boinmimauuwi. ¹⁶ Siirin wi kara niisiimauuwi mi siya hikpai hikpaiyim, wi kariir mi aiirsi hai.

¹⁷ Mi siya Adi Komii siir yai aiir wakaeyin mi siya ina yamin Judas siir omaka. Mi siir ina ini Sol siir pu aiir ini onkwoyin. Mi siya siir boinki, nomiyyau Sol! Ti Biyan Inkam Komiiyin Jisisin siyiu kira kigni kariirin siya nikropkikin kiriirimin. Kara kiriir nhwoina iir haiswoniskiyam nitkin. Mi Adi Komii siir naeyuin wi kiriir pu niki anikiniuniyim. ¹⁸ Mi diminin Sol siir nhwonau hir nwokaiya, opsu srananka. Mi saeya biri kimiminkika. Saeya nhwonau biri nwokaiga. Nningaka. Siir nhwonain ini biimiya kinkiyin. Mi siya ha ninsiin apnamin mi siirin op ina tibaiginuin.

Sol siya yai wɪn kibiya saiir boinmɪmauugin om Damaskas hiran iikamɪm simiir.

¹⁹ Mɪ mhoiɪya siir nhwoɪn wadie ha nwowɪn mɪ siya nae minɪm ɪna yaeyɪm. Mɪ siir pɪua ɪni kirɪeya ywokiya. Sol siya ɪi nhɪrɪm Jisɪs siir isidɪn sɪmakar ywo om Damaskas hɪr. ²⁰ Mɪ siya ha napamɪn mɪ simiir omaka komiɪya yai nidwokai wakaeya saiir yapnɪnopkainam. Mɪ Jisɪs siir yayɪm simiir ɪni boinmɪmauuu. Mɪ siya boɪn, Adi Komii siir yɪnisɪm tipmwokɪ tipmwo ɪeyarɪgɪn. ²¹ Mɪ iikam whɪekakɪm sɪma siir yayiɪa saiir wakaekiya sɪma ɪna yɪnsiɪn whɪewhɪekiyɪm. Mɪ sɪma ɪna boɪnkiyɪm, tɪkɪ inkamɪn, siya yɪpɪkɪ inkamkɪn? Tɪkɪ inkamɪn, iikamɪm biɪya Adi Komii siir ɪnɪgɪn siir nikɪ hainanɪm mɪ siya nikɪ tɪrbumbunɪnkɪn haigɪnɪugɪm siyɪu bibiyɪeyɪm om komii Jerusalem hɪrɪn. Mɪ tariɪnanɪn tɪsi mɪ ɪmbiniyɪn krɪmiir tɪriir. Mɪ krɪmiirɪn wɪ siya kiyɪtkaigaigi, omaka hɪuyokiyokaiya saiir. Mɪ krɪmiirɪn prɪsmi yaowa adɪm simiiramɪn wa mɪ ɪkiunamɪm.

²² Mɪ Sol siir yayiɪa bɪri kiyɪkrɪkɪukika. Mɪ Juda iikamɪm om Damaskas hɪr nwowɪm, sɪma ɪni siir yayiɪa saiirar wakaeyoknam. Mɪ sɪma ɪna yɪnsiɪn whɪewhɪrie boɪnɪm tɪkɪ inkamɪn Jisɪs Adi Komii siya nɪmbingiyɪn siya Mesaiakɪn.

²³ ɪi nhɪrɪm kasa rani, namkiyɪm. Mɪ ɪigwɪra sɪma maeyau kwɪruwa yidwo boɪnai, sɪma minam nidwo boɪnaigɪm, Sol siir nɪsom aokiyɪm. ²⁴ Mɪ Sol siya Juda simiir ɪoyaiɪa sɪma saowa hira saiir anowɪn om komii hɪr nwowa saiir hɪr waikaowam boɪna, nɪi nabɪe nɪi nabɪe, siir nɪsomao ni siyɪuam, siya bɪdi wakaewɪnɪn kam nhɪrɪm sɪma naboɪnmauuniya siir. ²⁵ Mɪ ɪigwɪr

n̄iyaka Sol siir isid̄in ina iyyamw̄iyim, ta siiya hira om komii siir n̄idyokiyokaiya saair. Mi sima hir nami ii okwowim mi Sol siirin n̄ibni yami kikaiyugi. Mi uridin ina yimborugiyin n̄ib iir. Mi sima ina yonkwo kikiraraokiyin siirin, nua hiriir mi siya ina iwiskii idamamin. Iriig.

Sol siya om komii Jerusalem hir nwokin.

²⁶ Mhoiia Sol siya om komii Jerusalem hiriir yam, siir kwoinin minam naingwokin, Jisis siir mi kigna miriyyim kamim siya simiir isid mi owim. Iikam whiekakim sima saika biri nidwo boinaigim, ini siirsi yididim. Simiir kwoinim ha pi naingwokin, Jisis siir isidin simiir inkam nwirkin. N̄ingaka. Sol siyaiḡin. ²⁷ Banabas siya Sol siirin ina yikunamin, aposel kamim simiiram. Mi siya simiir ini boinmauuu Sol siirin. Siya boin, siya Biyan Inkam Komii siirin ti siyu iir napiyiskainikin. Biyan Inkam Komiiyin siya siirar boinkikin mi Sol siya iikam imiirin Jisis siir inigin om komii Damaskas hir boinm̄imauugin. Banabas siya hin̄ina boinkikin. ²⁸ Mi Sol siya aposel kamim simaka asi nwokin om komii Jerusalem hirin. Siya biri naingwo ididkin. N̄ingaka. Siya ini Jisis siir inigin siirar boinm̄imauuyokiyokiyin om komii Jerusalem hirin. ²⁹ Sol siya ini Juda simiir iikamim simiir boinm̄imauuin. Mi sima Grik simiir yaigina sair bidi yinokninkinim. Sol siya simaka n̄inkinwamwarkii boinkin. Mi siirin pi sima pi kwisomaowin. ³⁰ Mi kam n̄hirim naingwo timiyyim, sima ta yai aair wakaekiyim mi sima siirin ina yikunaniyyim om Sisaria tiriir. Mi sima

siir boŋki, kŋra om Tasas hŋriir dam. Mi siya sŋmiir yai aiir wakaeyŋn mi siya ina yamŋn.

³¹ Isid whŋrŋn tŋ Jisŋs siir isidŋn nu Judiyanŋm mi nu Gaririyannŋm mi nu Sameriyannŋm ikŋm sŋmiirŋn dimŋn whŋrkŋn bi tŋrbugŋm. Nŋngaka. Sŋma ini wadieya ywowŋm. Mi sŋma ini Adi Komii siiraramar yaŋgwo iskiyŋm. Mi Adi Komii siir naeyŋuŋn siya yowomwarkai haigŋnŋu sŋmiirŋn. Mi sŋmiir isidŋn ini hŋriiyar yamiyokiyokiyamŋn mi ini komiiya yasae okiyŋn. Iriig.

Pita siya Inias siir haiswonŋskiiŋn.

³² Omom omomŋm hŋnda tŋnda nwowŋm, Pita siya bŋdi yapyokiiyŋm. Mi siya Adi Komii siir isidŋn om Lidia hŋr nwowŋn, sŋmiir hŋriir yapnŋmbiiyam.

³³ Mi tŋki omŋn inkam nwŋrŋn ini hŋr nwowŋn, siir inŋŋn Iniasŋn. Mi siir piŋu mŋnim bŋdi yŋnsŋmsŋriunakiyamŋm. Mi bŋewiyŋm omaka ara siya nwokaigiyŋm iriiyar whoŋm. Mi tŋ bŋewi iriiyar whoŋmŋm siya bi naprirŋrkŋn. Nŋngaka. Siya omaka hŋrŋra nwokaigŋn. ³⁴ Pita siya Inias siir boŋki, Jisŋs Kraŋs siya kŋriirŋn wadie bŋdi ywowaigŋnŋugiyŋn. Mi kŋra dŋnsiŋngi maeyaua kŋra whwŋnkaiya sŋbgu dirŋraerargig. Mi siya ina yŋnsiŋn idwosasaugiyŋn. ³⁵ Iikamŋm tŋki om whŋswo sowiir hŋrano Lida mi Saron sŋmar kŋgiyŋn Inias siya nŋnsiŋn okwokiyŋn mi siya ini wadieyar ywokiyŋn. Mi tŋki iikamŋm sŋmiir kwoŋnŋm ina yaŋgwo tŋbmiigiyŋm. Mi sŋmiir kwoŋnŋm ini Adi Komii siiraramar yaŋgwo tŋbmiigiyŋm.

³⁶ Wig ŋra Adi Komii siiram naŋgwo tŋbmiiya, ini om Jopa hŋr nwowa saiir inŋŋn Tabitaka. Grik sŋmiir yaigŋna hŋnŋna dapika, Dokas. Taka wiga

saiir siyiuin, bimbuiwi rani, saeya tiriyim iikamim simiir. Pi sima nae digworaekwowim whaowae pi saeya mi hauuwi. ³⁷ Mi saeya taka wiga ii kwira maka niiga. Mi saeya ina yaowigusamkiya. Mi sima saiir piuis biyieya ina hisok hainanaiimim mi sima saiirin mowinawu hir ini haigigig. ³⁸ Om Lida ini om Jopa siir kinginar kwowin. Mi kamim Jisis siir mi kigna miriyim om hir mwowim, sima wakaeki, Pita siya om Lida hir nwowi. Mi sima inkamwo nwisayikropki siiram. Mi sowa ha namwo mi Pita siir ini boinaki, hae! Kira ha witsisau! ³⁹ Mi Pita siya ini tiki inkam nwisoini sowakar yito. Mi siya ina yimbiamin om Jopa hirir mi sima siirin mouwiya hirir whiniyam. Mi ti wig igabaeyim, sima yokwo ouwin Pita siir whwonkam idan. Mi ti yuisim Dokas saeya panim, sima Pita siir yisiimauu. Iya saeya krimakar nwowa mi ti digworaekwowim saeya nonkwokwokim. ⁴⁰ Pita siya iikam whiekakim simiir nikrop iuungiyin mi siya ogmwo yami hiugi simiir mhoiyan. Mi nhwo Adi Komii siiram yami kwisboinki. Mi Pita siir whwonkamini taka wiga saiir piuis nhinga ini saiir swoki kwaimisyao kaowin. Mi siya boin, Tabita! Kira dinsiin idwoki. Mi saiir nhwoin ina yanao kaowirirkiyin mi saeya ini Pita siirar yinsiin idwo kaowirirkiya. ⁴¹ Mi Pita siya ta wiga saiir ina aiir ini kiyai mi ina kininsiin okwokiya. Mi siya simiir yikuuna iikamim Adi Komii siiram nangwo tibmiyim mi wig igabaeyim simiirin wara yikuuna. Mi Dokas saeya ha niunaiiniya mi ini simiir whwonkam ida yauni iun okwoniya. Mi sima saiir kigim mi sima ina yaingwokiym, saeya ini omwai swoki

waiya. ⁴² Mi taka yaiya ina haigiririrkiya om Jopa siirar. Mi iikam whiekakim ta yai aiir wakaewinim mi sima ina yaingwo tibmiigiyim Biyan Inkam Komii siiram. ⁴³ Fi kasa rani, Pita siya om Jopa hir nwowin, Saimon siir omaka aiir. Saimon siir miya iki wraisupai wraisupaiyim, naeyim simiir isim, simiir diriraerar nonkwokwokin. Iriig.

10

Mi Adi Komii siir paekwosimin siya Konilias siir hiriir yimbiyam mi siir yaiyim siir ina boinmimaugig.

¹ Inkam nwirin nu komii Sisaria hir nwowin, siir inigin Koniliaskin. Siya kam kamair iriyyarim (100) yaii niniyyim, ini simiir biyan inkam komii ywowin. Siya kamim irim haiiyim nu Itali hiranim mi sima iripa nu komii whiruakim. ² Mi siya Adi Komii krimiir Wanin siiraramar naingwokwonanaeikin mi siir inig iirar hainanikin. Mi siir omakan iikamim yim iriipa hiriinan Adi Komii siiraramar mi aingwowikin. Mi siya umir digworaekwo nhirim iki Judan iikamim umir digworaekwowim whaowaeiyim, pi simiira mi hauwi. Mi siya inokinokin Adi Komii siiramar mi srininaeikin. ³ Mi igwira bie nad nwowam tbin mi dimin whirin nhwonan siya whinkigiyin, ini paenan yuyakiyin. Mi ini siya kigwinin, Adi Komii siir paekwosim nwirin nouapninopkainaniyin. Mi Adi Komii siir paekwosimin siya ina ini dapikuuin, Konilias siir inig iir, Konilias! ⁴ Mi Konilias siya ina kigididwinin Adi Komii siir paekwosim iirsiyin.

Mi siya boin, Biyan Inkam Komii, dimukin kira boinin kariir? Adi Komii siir paekwosimin ina boinkiyin, kara bidi wakaeyin nhwo kira kwisboinin mi umir digworaekwo minim kira hauuwim, iikamim sipimiyokmaeyamiyim sim. Adi Komii siya bidi kigin ti hiriinan siyuin kira tirin mi kara kiriiram asi nitkin. ⁵ Mi kira pi kam nhirim pi simiir dikropki, sima pi om Jopa hiriir dam. Mi kima pi inkam nwirin Saimon mi siir inig whirin Pitakin mi kima pi siir wikunani. ⁶ Tiki inkamin ini Saimon nwirin siir omaka saiir hir nwowin. Mi siya wraisupai wraisupaiyim sim isim simiir diriraerar nonkwokwowikim. Mi siir omaka ini whi komiia solwara nikiuwiya, ini saiir whigbid hir miriia. ⁷ Mi iya Adi Komii siir paekwosimin ha namkiyin mi Konilias siya inkam nwiso siir omaka miriyo sowiiram yikiuna. Mi ti inkam nwiso sowiir nwirin yo yai niniigin mi tiriigin yai niniyin siir kwoinin Adi Komii siiraramar naingwokwonanaeikin. Mi ti inkamin siir miya Konilias siir whinmiriigin. ⁸ Mi Konilias siya yaiyim Adi Komii siir paekwosim ieya boinmimauugiyim mi siya kam nwoimim simiir swoki boinmimauugi. Mi siya simiirin ina yikropkiyim om Jopa hiriir.

⁹ Mi ti kam nwoimim ha napnamim mi sima bopwo yapwhonkainamwi. Mi ii gwira sima ha swoki insiin apnamyakwokim mi ini om Jopa kingiin hiriir yapnimbiiyamim. Mi taka iya Pita siya omaka akou hiriir iyam. Mi simiir omaka akowin yo ini hindara yitkinin. Mi siya nhwo kwisboinam hiriir niyamkin. Mi bie mwokou bidi yamikwoniyin. ¹⁰ Mi Pita siya

mhigi naokin, siya pi naeyim tirkin. Mi sima nae ina iki diriraerarim. Mi dimin whirin nhwonan siya whinkigwinkin, siir hiriir nimbiamin. ¹¹ Mi ini siyar kigiyin ninomora piigikiya. Mi dimin whirin ina yikiinaiiniyin. Tiki diminin, ini nibmirnan ywowa. Mi ta dimina saiir mwis mwis whiiyim, bidi yinkiamamasugiyim. Mi saiirin ina yonkwokiiraraokiya nua tiriir. ¹² Mi nibmira saiir yainau hir nwokainaiiniyim wraisupai wraisupaiyim kasa rani. Mipug ipiyin mi hu hab mi it ti hiniin hiniin wraisu ikim. ¹³ Mi Pita siya ti digworaekwowim simiir kigiyin mi yai kwira ina kauwok boinkiya siiram, Pita! Kira disiin idwoki mapi ti wraisu imiir disomsom anagae. ¹⁴ Mi Pita siya ina yowarkii boinkiyin, Biya Inkam Komii, kibie idwai kara pi ti hiniin wraisu biyeyim pi simiir swoki isomsom anagae rani. Nningaka. Juda simiir siyuun igbidgak bidi ywowin, ti nae hiriinan simiir naeyim. Mi an kara iriipa hiriinan igbidgakin. ¹⁵ Mi taka yaiya kwisaka ina swoki boinkiya Pita siiram. Bidi wakae! Diminin Adi Komii siya boinkiyim kira kipi nantamyiryir mi ha kipi naingwo wi biye nwo. Nningaka. Wi biye nwo rani. ¹⁶ Mi ta yaiya kwoimaka ha swoki boinkiya Pita siir mi biri kimiminkikin ti diminin ina swoki kwankainamin ninomor koua hiriir.

¹⁷ Mi Pita siya ina yaingwo whriewhriekiyyin tiki diminin nhwonan siya whinkigwinin siirsiyin. Mi siya ini siir siira yaingwowin, tiki diminin siya dimuam nimbiniin? Mi iya siya siir siira niki aingwokwonanaeyin mi ti kam nwoimim Konilias siya nikropkiyim sima Saimon siir omaka aiir naka apyiskaiyuim mi sima ini ta omaka saiir

omaka anoka yaka okwoiwim. ¹⁸ Mi sima ina yaka ikwiuwim, ta omaka! Saimon Pita ini tir nwowin, aniya? ¹⁹ Mi Pita siya diminin nhwonan siya whinkigin ini siirar niki aingwokwo kripkaiyin. Mi Adi Komii siir naeyuin siya boinki siir, bidi waka! Kam nwoimim sima kiriiram hansrani. ²⁰ Mi Pita siya ha nuunamin mi ina yauni uun boinin ti inkamin kima hanranin siya karargin. Mi kima dimuim nitkim. ²¹⁻²² Mi sima ina boinkiyim, krimiir biyan inkam komii Konilias siya nikropkikin mi krima asi nitkim. Mi siya kam kamair iriyarim (100) yai niniyim simiir bi nwowikin. Mi krimiirin siya nikropkikin. Mi siya inkam wadiekin, dimin biye bi diriraerarikin. Mi siya bidiya mi aingwo tibmiyin. Mi siya Adi Komii siirsiyin, pa mi ididi. Mi Judan iikamin sima Konilias siir boin, siya inkam wadiekin. Mi Adi Komii siir paekwosimin siir boinmaugikin. Mi Konilias siya krimiirin asi nikropkikin, siir omaka namim kiriir yayim simiir mi wakaeyim. ²³ Mi Pita siya simiir boinki, sima ta omaka aiir priiyamim. Iriig. ²⁴ Mi ii gwir nugakin, Pita siya ini simaka yinkin amyakwokin. Mi Jisis siir isidin om Jopa hiranin, sima wara yinkin amyakwok simakar. Iigwira sima ha napnamyakwokim mi siyu hir yapwhwonkainamwii. Mi ii gwir nugakin ina yinsiin apnamyakwokim. Mi sima kimidiniya om Sisaria hiriir yapnimbiiyam. Mi Konilias siir piugana mi siir nomiiyauim simiirin, biyar yikunakwokin. Mi sima ini hirirar yokwokinim Pita simiirim. ²⁵ Pita siya ina yapnimbiiyam, Konilias siir omaka saiir hiriir. Mi siya ha mi apnaniyin mi sowa ini omakanau hirar yiniyapyiskaiyo. Mi

Konilias siya ini Pita siir igmiiga nini akai hiiuniyin siir inig iir hainanam. ²⁶ Mi Pita siya kinisiin okwoki siirin mi siya boin, kira ti insiin okwoki. Kara kiriir hiriinan inkamaigin. ²⁷ Mi Pita siya Konilias saikar naboinei iiyamin siir omaka hiriir mi ini siyar ii kiginamin, iikam whiekakim sima hirarar nidwokaimimirkwokini. ²⁸ Mi Pita siya boinki simiir, Judan iikamim, ina ninokninkinim nim krma om whiran iikamim simaka kingiin bi napkinmasuwikim. Niiingaka. Krma igbidgak hiriinasi nwokim, Adi Komii siya kariirin hinina boinmaugikin, kara inkam nwirin hinina kipi dap inkam biye. Niiingaka. ²⁹ Mi kara kimiir yaia pi sair wakae boin tani. Niiingaka. Kariirin kima nikunakikin mi kara tiriir asi nitkin. Mi kara panaoin pi kimiir swoki kwasri? Kima dimuam nikugikim kariiramin?

³⁰ Mi Konilias siya boinki, mhisi biya ti ii kwoimim namkiyim mi dimin whirin iya bie nad nwowamtibin kara nhwo kwisa. Adi Komii siiram kariir omakanau hir mi ini kara kigi. Adi Komii siir paekwosim nwirin kariir whwonkam ida namikwoniyin. Mi siir yuisa ini twakwo hignan yinyakiya. ³¹ Mi siya boinki, Konilias, Konilias! Adi Komii siya bidi wakaekiyin kira sriigiya siiram mi siya iikamim umir digworaekwowam whaowaeyim kira priihauuwim mi tariinanin. Adi Komii siir kwoinin ini simiirar naingwokwokaigiyin. ³² Mi kira kam nhirim simiir dikropki om Jopa hiriir namim Saimon Pita siir nini ikunakiyam. Mi ti inkamin ini Saimon nwirin siir omaka sair nwowin. Mi siya ti inkamin wraisupai wraisupai is mi miriigin. Mi siir

omaka ini whi komiia solwara nikiuwiya, ini saiir whigbid mriiya. ³³ Mi kara kam nhirim kiriir waraur asi nikropkisasaugim. Mi kira siyu miyik tirkin mi kira ha nitkin. Mi krma omakakim ti tirarar namwoniyim Adi Komii siir whwonkam ida krma minam nitkim, yai whiekakim Biyan Inkam Komiiyin, siya boinmimauugikim simiir wakaenakiyam. Konlias siya hinina boinkikin. Iriig.

Pita siya Adi Komii siir yaiya Konlias siir omaka saiir hir boinmimauu.

³⁴ Pita siya ikam imiirin hinina swoki boinki, kibe idwai! Kara tapa tisa ninokninkinin, Adi Komii siir kwoinin hinina bi swoki naingwowikin, kimiir isid ikin mi siir isid ieya. Niingaka. Adi Komii krimiir Wanin siya whiekak krimiiramar naingwo irkakikin siya isid whirua whisuwamar bi swoki naingwowikin. ³⁵ Niingaka. Siya ikam whiekakim iki hinda tinda nwowim siirim naingwo tibmiiyim mi siyu miyik napiyim siya simiiram naingwowikim. ³⁶ Kima bidi yinokninkinkiyim taka yaiya Adi Komi siya hauugika Isrel simiir isidin siir. Mi siya krimiir Biyan Inkam Komiiyin, Jisis Krai siir yaiwin kibi imiir boinmimauuwi. Mi krimiirin siya nankiyamasu haiginiugim, Adi Komi saika kwoin whirua nwowam. ³⁷ Mi taka yaiya biyin nu Galili hir nimbiamka. Mi ini nu Judia hir nwowim omisisimim ini simiira yinyokii irkaka. Ta yaiya kima bidi yinokninkinim bi Jon siya bidi boinmimauuwim, op baptais haiginiuni siyuin. ³⁸ Taka yaiya Jisis siirga. Mi siya om Nasaret hirankin. Adi Komii siya

nɔmbingikɔn siirɔn. Mɔ siir naeyɔwɔn ini wara yɔnkɔn ikropkiyɔn. Mɔ siir kirɔeya mɔ iriipi hirɔinan ini wara mɔ inkɔn hauugiya saiir. Mɔ siya omom omomɔm ini simiir yamɔn mɔi kɔbiya saiir napmɔriiyamam. Mɔ siya iikam biyɔeyɔm yɔu biyɔe siya dirɔraerarbumbunɔnkɔn haigɔnɔwɔm, ini siya haiswonɔmnɔskɔiyamɔm. Mɔ Adi Komii siya mɔiya siya mɔriiya ini saika ywowɔn. ³⁹ Kɔma bidi kigim digworaekwo whiekakim Jisis siya tirɔm, nu Judia mɔ om komii Jerusalem hir. Mɔ nu Judan inkam komii komiiyɔm sima Jisis siirɔn ini paeyɔn hiɔniya nirɔnɔnkɔnɔn, saika yɔnkɔn irɔnugiyɔn. Mɔ sima siirɔn ina yaki isomaokiyɔn. ⁴⁰ Mɔ ii kwɔsaka dig nwokiyo mɔ siirɔn ini Adi Komii siyar swoki kinɔnsiɔn idwowɔn ie hirankɔn. Mɔ siya Jisis siirɔn krɔmiir nɔisiimauu haigɔnɔgɔn. ⁴¹ Mɔ Judan iikam whiekakim sima siir biri kigikim. Nɔngaka. Siirɔn krɔma krɔma kigikɔn. Biyan Adi Komii siya nɔmbinɔm siir yai boɔnmɔmauuam. Mɔ siya kinɔnsiɔn idwoki siirɔn ie hirankɔn. Mɔ krɔma ini saikar yidwo aeyɔm. ⁴² Mɔ siya hinɔna boɔnmɔmauugikɔn krɔmiirɔn, ta Adi Komii siir yayi iikamɔm simiir sibgu boɔnmɔmauu haigɔnɔu. Adi Komii siya nɔmbingikɔn Jisis siirɔn. Mɔ siya wɔ krɔmiir Biyan Inkam Komii nwowi. Adi Komii siya nɔmbinkɔn siirɔn Inkam Komii nwowam, iikamɔm nuanɔm simiir yai hidam. Mɔ siya wɔ iikamɔm omwai waiyayokiyokiiyɔm mɔ iikamɔm naokao ikɔm, siya wɔ simiir hidi. ⁴³ Biya ti profet inkamɔm Jisis siir dimɔnpai dimɔnpaiyɔm yokwoni sima winpriginkim profet kamɔm sima boɔnɔm, inkamɔm Biyan Inkam Komiiyɔn siirɔm naingwo tibmii mɔ siir dimɔn biyɔeya wɔ siya nɔnak itkiigi.

Iriig.

Mi iikamim Juda iikam tani mi Adi Komii siir naeyiutin ini simiir wara yaninkiniuniyin.

⁴⁴ Mi iya Pita siya yaiya niki okwo boinin mi Adi Komii siir naeyiutin ina yaninkiniuniyin iya sima Pita siir yai imiirar niki wakaeya saiirar.

⁴⁵ Mi tiki Judan kamim naingwo tibmiiyim Pita saikar ninkin itim, sima kigiyim ti kamim Judan iikam tani mi sima iriipi hiriinan Adi Komii siir naeyiutin ini simiir wara mi aninkiniutiutin. Mi sima ini hindara yanaakiyim. ⁴⁶ Mi sima wakaeki, sima omom omoman yayim sim boinamim mi sima Adi Komii siir inigin siir hainanim. Mi Pita siya hiniin asi boinkin. ⁴⁷ Mi wi nhinga haiginikouwi ta opa ta iikamim simiir tibaiginuwiya saiir siyutin. Mi Adi Komii siir naeyiutin ti krimiir mi aninkiniuniyin mi simiirin ini hiriinanar mi inkiniutin. Pita siya hiniina boinkin. ⁴⁸ Mi Pita siya simiir boinmauu wakaeki, kima Jisis Kraisiir inigin op siir ti baptais. Mi sima siir boinki, kira ii nhirim krimaka tira timi o. Iriig.

11

Pita siya om komii Jerusalem hiran iikamim naingwo tibmiiyim yai simiir boinmimaugun.

¹ Aposel kamim sima mi Jisis siir isidin nu Judia hir nwowim sima bidi wakaekiyim, nhirim Juda iikam tani mi simiir nhirim Adi Komii siir yaiya saiir wara mi ikin wakae. Mi sima ina yaingwo tibmiikiyim. ² Mi iya Pita siya om Komii Jerusalem hiriir napnimbaidinamin mi kamim miois kitiyim sima saikar yinkin waomwarki boin.

³ Sîma boînkî, kîra tî kamîm mîoîs kit karamae nwowiyîm nae sîmiir omaka bîdi ini idwokai aenakiyîn. ⁴ Mî Pita siya boînmauugîn iikamîm sîmiir digworaekwo whiekakîm mî siya boînkî.

⁵ Kara om Jopa hir nwowîn mî kara nhwo ha kwisboînîn mî dimîn whîrîn nhwonan kara whîn kîg wînkîn ninomor kou hirankî nîtîn ini nîbmîrnan ywowa. Taka nîbmîra saiir haîmîi haîmîi whîiyîm uridni bîdi yînkî amamasukiyîm irîpa. Mî saeya ini kariiramar hîrîrîunaiîniya. ⁶ Kara bîdi sibgu kîgnînoknînkîyîm, tîkî dimînim saiir yainau nwokainaiîniyîm. Wraisupai wraisupaiyîm niîmauanîm mîpuk îpiyîn mî it, tî hîniîn hîniîn wraisuîm, saiirara nwokainaiînikîm. ⁷ Mî ini kara wakaekiya yai kwîra kauwok boînkîya kariirîm. Kîra wara wraisuîm sîmiir disomsom anagae! ⁸ Mî kara ina wakae boînkîyîn, Bîyan Inkam Komîi. Kîbie idwai! Kara pî hîriînan wraisuîm krîma haiyaiyîm kara pî sîmiir swokî ae rani, sîma wraisu paiigî waeyao. ⁹ Mî ta yaiya, kwîsaka ha swokî boînkîya ninomor kou hir, saeya hîniîna boînkîka, dimîn wadiê Adi Komîi siya tîrkiyîn siirîn ha kîpi boîn, dimîn biyîekîn. Nîngaka. ¹⁰ Mî tîkî dimînin kwoîmaka, ha nînkînyaeyaogugunamîn mî siya ina swokî amîn ninomor koua hîriir. ¹¹ Mî bîri kîmîmînkîkîkîn tîkî kam nwoîmîm, omaka kara nwowîna ini saiir akpitga yamîkwoniyîm. Inkam komîi nwîrîn nu Sisaria hîranîn siya kariiram nîkropkîkîn sîmiirîn. ¹² Mî Adi Komîi siir naeyîuîn siya boînmauugîn kariirîn, kîra sîmaka dam. Kîriir kwoînin kîpi naîngwoyîmyoknanae. Mî tîkî nomîiyau irîiyar nwîrîm sîma ini kanakar yînkîn îtîm. Mî krîmar

yapiiyam siir omaka aiir. ¹³ Mi siya kr̄imiir̄in Adi Komii siir paekwosim̄in siya k̄igin, siir omakanau hir̄ n̄imbiyam̄in, siir boinmauuwin. Adi Komii siir paekwosim̄in siya hin̄ina boink̄in, om Jopa hir̄an kam̄ n̄hir̄im̄ Saimon siir̄im̄ dikropki. Mi siya pī simaka swokī ink̄in̄ it̄im. Mi siir̄ in̄ig wh̄ir̄in Pitakin. ¹⁴ Mi siya wī kiriir̄ boinmauuwi Adi Komii siya kiriir̄ dim̄in biȳeȳim̄ wī pan̄ina n̄inak̄ it̄kiigiigii? Mi siya wī kiriir̄ omakain̄ inkam̄im̄ simiir̄ dim̄in biȳeȳim̄ wī simiir̄ warar̄ mī in̄nak̄ it̄kiigiigii mī simiir̄in̄ wī siyar̄ swokī ik̄iunaei. ¹⁵ Iya kara yaī simiir̄ar̄ nikī boin̄m̄im̄auuin̄ mī Adi Komii siir̄ naeȳiūin̄ ina yan̄ink̄in̄iū iuw̄in̄ simiir̄. Biya kr̄ima nikī tirā saiir̄ h̄iriinan. ¹⁶ Mi in̄i kara swokī aingwowaarkaigiȳin, ta yaiya Biyan̄ Inkam̄ Komii siya boina. Siya hin̄ina boink̄in, Jon siya baptais̄ haiḡin̄ugim̄ inkam̄im̄ simiir̄in̄ op̄ aiir. Mi wī kara hauugī Adi Komii siir̄ naeȳiūin̄ wī kr̄imiir̄ nan̄ink̄in̄uni. ¹⁷ Biya kr̄ima, Biyan̄ Inkam̄ Komiiȳin̄ Jis̄is̄ Kraīs̄ siiramar̄ naingwō t̄ibmiikim̄. Mi Adi Komii siya naeȳiūin̄ kr̄imiir̄in̄ in̄i hindarā priihauuginan̄ ywokiyȳin. Mi tariinan̄in̄ ir̄iipī h̄iriinan, Adi Komii siya ta h̄iriinan̄ priihauuā in̄i saiir̄ kaimwowaar̄ swokī kwahauuin̄, tī iikam̄im̄ Juda iikam̄ tanī simiir̄. Mi kara wī digar̄ nwowī Adi Komii siir̄ yaī aiir̄ n̄riiȳiū boin̄im̄, aniya? N̄ingaka. Pita siya hin̄ina boink̄in. ¹⁸ Mi iya sima ta Pita siir̄ yaī aiir̄ wakaeȳim̄ mī sima in̄i hindarā wakaemumuim̄, yaī b̄irī wakaē boink̄im̄. Mi simā Adi Komii kr̄imiir̄ Wan̄in̄ siir̄ in̄ig iir̄ hainan̄im̄ mī sima boin̄ mī Adi Komii siya tī iikam̄im̄ Juda iikam̄ tanī simiir̄ m̄hīī kwoin̄ imiir̄ asī n̄imkp̄it̄ haigikim̄. Mi sima wī omwaiyā nwokī

waiyayokiyokiyim. Iriig.

Om Antiok hiran inkamim ina yaingwo tibmiiyim.

¹⁹ Iiya sima Stiven siir kaiyimik aokiyin mi ti kamim naingwo tibmiiyim, sima ini hikakar ywokiyim. Mi sima nu komii whiswo Finisia mi Saipras mi om Antiok hir ini o naki. Sima ta Adi Komii siir yai aairin iki om nhirim simiir wara bi boinmimauugim. Nningaka. Sima Juda iikamim simiirara boinmimauu haiginiugim. ²⁰ Mi kam nhirim simaka hiarar ninkin okim. Mi ti kamim, ti nu whiswo Saipras mi Sairini sowiir hirankim. Mi iya sima om Antiok tiriir nimbiniyim mi sima Judan iikam tani Grik simiir wara mi boinmimauu. Mi sima Biyan Inkam Komii Jisis siir Yai Kibiya Yokwo Komii sair nwoowa, sairin wara mi inkim boinmimauu. ²¹ Mi Biyan Inkam Komii siir kirieya simaka hiarar nwoka. Mi iikam whiekakim sima ina yaingwo tibmiiyim. Mi sima ina yamim Biyan Inkam Komii siirim.

²² Om komii Jerusalem hiran iikamim Adi Komii siirim naingwo tibmiiyim, sima ta yai aair wakaewinim mi sima Banabas siir yikropki om Antioka hiriir. ²³ Mi iya siya ha nimbiamin mi siya ina ini kigi, Adi Komii siir naingwobumbuwa simiir hir nwowi. Mi siya ini maingimarga ini owiwin. Siya iki iikam whiekakim simiir kwoin imiir boinurwokaigin, simiir Biyan Inkam Komii siirim nwoki ami inokinokin. ²⁴ Banabas siya inkam wadiekim mi Adi Komii siir naeyuin ini siirar yaninkinuniyin mi ta siir naingwo tibmiiya kirie asi namwoiga. Mi iya sima siir

yai wakaeyim mi iikam isid bripriyin, sima ini Biyan Inkam Komii siir isid iirarama swoki itim.

²⁵ Mi mhoiia Banabas siya ina yamin, om whirin Tasas dapiyin siir. Mi siya Sol siirim ini hanisriu.

²⁶ Siya siir nini kigiun mi siirin ini om Antiok hiriir yikiunamin. Biewiyyin whir sowa nwowin. Sowa iikamim om Antiok hiranim naingwo tibiimiyim simaka nidwo boinaigim. Mi iikam isid komiyyin sowa boinmauu Adi Komii siir yai aair. Om Antiok hirin, kamim kigna miriyyim bigi biyyin simiir inigim hiniina dapkim Kristen.

²⁷ Mi ta iia profet kamim sima om komii Jerusalem siir haiburgigim mi ini om Antiok hir yamwoiim. ²⁸ Profet inkam nwirin siir inigin Agabaskin. Mi siya Adi Komii siir naeyu siir kirieya saair yokwoki. Mi siya yai komiia kwira boinmauugi. Siya ina boinkiyin, mhoiia mhi komiia wa naoki, ti omom omomim ti nu iir nwowim. Mi iia ti diminin siya nimbiamin mi Krodias siya inkam komii nwokin omom omom kigriraowam. ²⁹ Mi kamim om Antiok hiranim kigna miriyyim, sima iripa yai minan nombointibiikimaigim, umir nhirim simiir nomiiyauim nu Judia hir nwowim, simiir hauugiyim nae sima sain aeyim mi simiir diriraerar haiginiuwam. Mi sima yapa yapa nwonra simiir kwoin ara yaingwoki, umir nhirim simiir hirar nwowim. Mi sima haimii simiir hauugi. ³⁰ Sima hiriinan tirim mi sima Banabas mi Sol sowiir hauugi ti umirim. Mi ti umirim kamidiniya sowa hainam, inkam adiyaowaeyim siyiu komii kigriraowiyim om komii Jerusalem hir nwowim simiiram. Iriig.

12

Herot siya yisom aoki Jems siir'in mi Pita siir'in omaka hiuyokiyokaiya saiir ini haigigik.

¹ Mi taka iya inkam komiiyin nu kigriiraowiyin Herot mi siya tɪrbumbuninkin haiginugi, kamim Adi Komii siiram naingwo tɪbmiiyim simiirin. ² Siya tɪbao simsiokikin simiirin Jon siir nomi-iyauin Jems, siirin nɪridni nɪkriɪp aokiyam. ³ Mi Juda simiir iikamim sima maɪrgimaɪrga dimusi bi nwokikim, Jems siirin siya nisomaokikin. Mi siya Pita siirin wara asi nɪnkɪn haiginikoukriɪpkiigikin. Mi siya Pita siirin ta iya yaewou komii nikwo aeya saiir hiuninikougikin. Mi ta iya Juda simiir iikamim nipu waisikaiyin siirar niki aekim. Mi ta nae komiia saiir iniga pasovaka. ⁴ Mi siya Pita siir yankabrinunaowid. Mi siya Pita siir ini hiuyokiyokaigik. Mi siya Pita siirin kamim yaii niniiyim iuur iriyyar nwiɪkim simaka ini whinapiyikiugig. Mi sima siirin nii nabie nii nabie waikaokim. Mi ti kamim irim haiiyim hinin hinina waikaokim, nwiiyim nugak mi nwiiyim nabie mi nwiiyim naioka mi nwiiyim niyaka. Mi Herot siir kwoinin ina yaingwokiya, iya ta yaewou nikwo aeya nae komiia Pasova dapiya saeya digi mi siya Pita siirin wa nini haiwao ikunakii, Juda simiirim sima nisomaokiyam. ⁵ Mi Pita siya omaka sima hiuyokiyokaiya saiir nwokaiyin mi sima siirin ina waikaowim. Mi iikamim naingwo tɪbmiiyim sima ina sriinanaeyim Adi Komii siirim, siya whindiraerarim siirin. Iriig.

Pita siir'in omaka hiuyokiyokaiya hirankin nini ikunakikin paekwosim ieya.

⁶ Herot siya ina yaingwowa, Pita siirin waka omaka inkam komiigin nidwokai wakae waniya yai wi saiir hiriir nikiunami. Iya bi niki pirinka mi niyaka Pita siya inkam nwiso yai niniyo sowiir bopwoniya whwonkaowiigin. Sima siir ina kwiso ti inkam nwiso yai niniyo sowaka ninkin widgikin. Whisin ha wrokikin kam nhirim siir kigriraowiyim, sima ta omaka huyokiyokaiya saiir ano iirar waikaowiyim.

⁷ Mi Biyan Inkam Komiiyin siir paekwosimin biri kiminkikin ini Pita siir kingiina yamkwoniyin ta omaka huyokiyokaiya saiir hir. Mi ta paeya niuyaiya ini ta omaka saiir hira yimbiamkiya. Mi Adi Komii siir paekwosimin siya Pita siir prisai saiir ini hogwo iyopswoswo boinu. Mi siya ina boinin, kira ha dinsiinsasau. Mi Pita siya ina yinsiingiyin. Mi weyin sop whiswo ini siir indib hiranki huwrokiyo mi ini nua yamikiigiyo.

⁸ Mi Adi Komii siir paekwosimin siya boin siirin mi kira kiriir piuwopa kikogi mi kiriir iga ha timi igi. Mi siya hiriinana mi tir mi Adi Komii siir paekwosimin ina swoki boinkiyin mi kiriir mwinsa toyanani mi kira kariir mhoiya wit.

⁹ Mi Pita siya ta maeyaua huyokiyokaiya saiir haiburgigin mi siya ini Adi Komii siir paekwosimin siir mhoiya yamin. Mi siya bi mi inokninkin ti diminin Adi Komii siir paekwosim ieya tirin. Mi siya ina yaingwowa, kara tari nhwo namisi whini iyie? Tari nhwo whin tani.

¹⁰ Mi sowa ha napniniyo, bi nwowinin inkamin yai niniyin siiram waikawin siir kwaiburgiko, ha swoki kwapnaniyo nwirin ano whirin si swoki kwaowaikawin

siir swoki kwaiburgiko mi ha napnaniyamwo ano komiiyin, aiyini haiginikouwin idowiiyanin ini sasa haiwaowinin. Mi sowa ini hinda yapigusnaniyamwo. Mi sowa om komii siir yam. Mi siyu whirin siir youapam. Mi biri kimiminkikin Adi Komii siir paekwosimin ina kwaiburgigin Pita siirin.

¹¹ Mi Pita siir kwoinin ina yaingwokiyin mi siya boin, kara bidi yinokninkinin, Biian Inkam Komiiyin siya nikropkikin siir paekwosimin. Mi kariirin Herot siir inankin siya nispaiki hainakikin. Mi siyu whiekakim mhoiia Juda simiir isid ieya tirim naingwowim mi simiir hirankar nikiunakin.

¹² Siya ti dimin iir ninokninkinamin mi siya ina yamin Maria, Jon siir apua saiir omaka aiir. Mi Jon siir inig whirin Makin. Mi iikamim kasaka rani, ta omaka aiir nwowim. Sima Adi Komii siirim hirar srinanaekim. ¹³ Mi Pita siya ta omaka saiir anoin yabanin, siirar yaki kaigakanu. Mi wig ira hir miriia saiir inigin Rodaka ano saeya yami haiwaoki Pita siirim. ¹⁴ Mi saeya wakaesibnama, Pita siir yai aiirin mi saeya ini maigimaiga ywonama. Mi saeya ano bi niki haiwaokika. Mi saeya ha niwitnama mi kimidiniya simiir iikamim simiir boinmauugik Pita siya ini ano hira nokwowin. ¹⁵ Mi sima saiir yanugaugau, kira pi whaowaei! Mi imiimii saeyar nwowa mi ina boinkiya. Niingaka. Kibie idwai. Siya tisi tirar nwowin! Sima boin, wari siir piunain aeya. ¹⁶ Mi Pita siya ini ano iirar kaigikankripkaiyin. Mi sima anoin ha haiwaokiyin siir kigam mi sima ini hindara yanaakiyim. ¹⁷ Mi Pita siya simiir

yikidugi, kima yai kipi sisi. Mi sima yayiyim ina tankiyim. Mi siya simiirin ina boinmimauum, Biyan Inkam Komii siya nikiunakikin kariirin, omaka huyokiyokaiya sair hirankin. Mi siya ina boinin, kima Jems siir boinmauu mi nomiyau nhirim simiir warar ti diminin. Mi Pita siya simiir haiburgigin mi siya ina yamin om whira.

18 Mi iya ha pirankiyakwoka kamim yai niniiyim, sima ini hindara hinsir whaowaekiyakwokim. Dimusi rani, sima Pita siir bi kigin. Mi sima boin, Pita siya ini pinda yamin? 19 Mi Herot siya minan napmriigin Pita siirim hansirin mi siya siir bi kigin. Mi siya kamim yai niniiyim ini simiir yikin. Mi siya yai ina boin tibmikimayin kamim yai niniiyim simiir nisomaowam. Mi Herot siya nu Judia hir haiburgik mi siya om komii Sisaria hiriir yam mi hir ini owou. friig.

Herot Siya bidi yaonamin.

20 Herot siya io prasae bi nwokin iikamim ti om whiso, Taia Saidon hiranim simiirin. Mi iripa haingiriyunani mi ina yitim siirim. Mi sima yai Blastas saika kitimii boinkim, omaka haimeiyin bidi huyokiyokaiyin ti inkam komii nu kigiraowiyin siya whwonkaiyin mi ta maeyaua siya kigiraowika. Mi sima ina boinanaeyim inkam komii siir ta simiir iowa pi digiyim mi krimiir kwoinim ha naingwowi iikamim krima ti nu iir nwowim, krima naeyim inkam komii siir nu iir sainaekim. Mi sima asi boinanaekim ta iowa pi digiyim.

²¹ Mi Herot siya ikwira yimbinki. Mi ta ii aiirin, siya siir puuai miyikim simiirar puuai mi siya ini siir ipii aiirar yidwokaiyin. Mi siya simiirin ina yowarkii boinin. ²² Mi iikamim ina kauwok boinkiyim. Mi sima ina boinim, ta yaiya tari inkamni yai rani? Saeya Adi Komii siirar yaiga. ²³ Mi Herot siya Adi Komii siir inig iir bi hainankin. Mi biri kimiminkikin, Biyan Inkam Komii siir paekwosimin siya diriraerarkiyin mi Herot siya ini igi yaewimwhirkii aonamin.

²⁴ Mi ti Biyan Inkam Komiiyin siir yaiya ini komiia ywokiya. Mi omom omomim ini saiirar haigiririr boinyokiyokiyamim. ²⁵ Mi Banabas, Sol sowa om komii Jerusalem hir mirii dignaniyo mi sowa ina swoki itwo, om Antioka tirii. Mi sowa Jon mi siir inig whirin Mak dapiyin siir wara yikiunam mi siya ini sowaka yinkan amin. Iriig.

13

Mi sima yimbinki Banabas Sol sowiirin Adi Komii siir yai boinmimauum.

¹ Mi iikamim naingwo tibmiiyim om Antiok hiranim simiir kam nhirim profetkim mi nhirim ti-sakim sima ini wara ninkan owim. Ti kamim simiir inigim hininin hininigim, Banabas mi Saimon siir inig whirin pu yhiuwinankin mi Lusias om komii Sairini hirankin. Sol, Maneyen sowa biya inkam komii Herot siir omaka irua saiirara whwonkaigo.

² Mi iya iikamim Biyan Inkam Komiiyin siir inig hainanim mi sima nae minim ini wara yinkan haiyakiyim. Mi Adi Komii siir naeyu miyikin ina boinkiyin, kima Banabas, Sol sowiirin, ta miya kara boina saiir miriiyim ti imbin tibmii. ³ Mi sima

nae minim ha haiya digiyim mi Adi Komii siirim mi srii digiyim mi simiir inain ina yinkwokiyeim sowiirin. Mi sowiirin ina swoki ikropkiyo Adi Komii siir mi aiir miriyeim. Iriig.

Banabas Sol sowa nu Saipras hir boinmimaugo yai kibiya sair:

⁴ Adi Komii siir naeyuin siya nikropkikin Banabas, Sol swowiirin. Mi sowa ini om Selusia hiriir yapiinamwo. Mi om komii Selusia hirin sowa ini siyaiini yani kwiriinamwo. Mi siyaiiya sowiirin ini mhu whirin Saipras nikuwiyin siir hiriir yuginam mi sowiirin hir yatkinugig.

⁵ Sowa om komii Salamis hir yamasu. Mi Juda simiir inkamki nwowiya maeyuim Adi Komii siir yaiyeim simiir boinmimauu. Jon siya sowaka warar yinkin owin sowiir whindiriraerarin.

⁶ Sowa ti mhuiisimin Saipras siir yapyokiyokwiyo mi om Komii Pefos hiriir yimbiyam. Sowa inkam nwira ini kigu ti omin siir hirin. Ti inkamin siya nop nao kiriekin. Siya Juda hirin profet inkamnan ywowin. Mi siya pi Juda simiirar mi iksisaei. Siir inigin Ba Jisikin. ⁷ Mi siya simiir inkamin bi nwowiyin siir inigin Sesias Polaskin. Mi siya saika yamwoni Sesias Polas siir kwoinin bimbuiwi rani. Mi siya yikugi Banabas, Sol sowiirim. Siya sowiirin minin nikunakin, siir kwoinin Adi Komiini yai wakaeyam naingwowi. ⁸ Mi sowiirin Elimas siya yikidu. Mi ti inkamin nop prasae bi naowikin. Mi sima siirin Ba-Jisis dapikim Grik simiir yaigina hinina dapikim Elimas. Mi siir kwoinin ti simiir inkamin bi nwowiyin, siir kwoin iir kisina

haigiyam naingwowi. Mi ti siir kwoin miyikin pi nwoki itkiigiyim. ⁹ Mi Sol siir inig whirin Polkin. Mi Adi Komii siir naeyuin siirar yaninkinuuu. Mi siya siir kaonanaeki ti inkamin nop naowiyin mi siya ina boinkiyin siirin, ¹⁰ Kira Setan siir biyan yinisim kungin. Kira siyu miyikim io simiirar nwowikin. Mi niksisaeni siyu mi siyu biye whiekak ikim, ini kiriir waraurar nwowim. Mi kira Biya Inkam Komiiyin siir siyu miyik imiir tir bumbuwikin. Mi kira ti hiriinan siyu biyeyin siir bi nugiskikin, aniya? ¹¹ Mi wakae panaowin Biyan Inkam Komiiyin siir ina pi saeya tiowi kiriirin. Mi kiriir nhwona pi nhwo kwisae nwoki. Mi panaowin kira pi bie iirin kigninokninkin tani mi kira wi ii prieirig sim kipi niki oki. Pol siya hiriinan yai boinkiyin mi bi kimiminkikin Elimas siir nhwona ini nhworiikaka ywokiyin. Mi siya ina priiap priiap amin. Siya minam naingwokin inkam nwirkin siir ina nnkwoim mi siyu siir nisisimauu apamin. ¹² Mi inkam komiiyin omom omomim kigriraowiyin siya ti diminin siir kigiyin mi siya ina yaingwo tibiikiyin. Mi siya ini kakar ywokiyin, yaiya Biyan Inkam Komii siya boina sairsiyin. friig.

Sowa om Antiok hiriir yam nu Pisidia siir

¹³ Pol siya mi inkam nwiso sima siyaiya sair kwiriinam. Mi sima om Pepos siir haiburgigim mi sima ina yakiyamin mi om Pega hir yamasu iu. Mi nu Pamfilia hiriir yam. Mi Jon siya simiir haiburgik. Mi siir inig whirin Makin. Siya om Komii Jerusalema hiriir swoki amin. ¹⁴ Sowa om Pega siir haiburgig mi ina yapnamwo

om Antioka yimbiam nu Pisidia siir. Mi Juda simiir i komiia sima ina yamim maeyaua yai boinaiya saiir. Sowa ina ini idwokaiyuwo simaka warar. ¹⁵ Simiir maeyaua yai nidwo boiniya saiir kigriraowiyim yaowae komiim siyiuni yayim, bidi bidinanin Moses siya winim mi bidi bidinan profet kamim sima mi winkiyim, sima simiir mwain digiyim mi mhoiia sima ina sriiyim, Pol kira mi kinaka miriim kamim kima yaigakinui mi yaiya kima naingwonaniya pi saiirar kwaboin iikamim krimiir kwoin imiir kirie haiginugikim.

¹⁶ Mi Pol siya ha nokwokiin mi siir ina ina yisiimauugiya. Mi siya ina boinkiyin, kima ti iikamim Isrelranim, kima kariir yaiya saiir wakaeki. Mi ti Judain iikam tani ikim ti tir mi owim mi kima kimiir kwoinim Adi Komii krimiir Wanin siir hauuam nitim mi kima kariir yaiya saiir wara dinkin wakaeki. ¹⁷ Ti Isrel simiir Adi Komiiyin siya bidi yimbinkiyin kimiir yidwi wanwiyaeyim simiir. Mi iya sima nu komii Isib hirar niki priywokaigiyim, sima om whirni omin siir nwokim. Adi Komii siya diriraerarkikin mi sima ini isid komii ywokiim. Mi mhoiia siir kirieka nikunamkin mi sima nu komii Isib siir haiburgigim mi sima ina yamim. ¹⁸ Mi nuin iikam kamaeyin mi Isrel sima siir nwokim. Mi sima whisariia priywokim, sima nu kamaekim. Mi simiirin Adi Komii siya kigriraowim biewiyim kam nwis (40) sima priywokaigiyim. ¹⁹ Adi Komii siir kirieya saeyar tirkiya mi ti nu komii Kenan hirar iikam isid iriyyar whiswo sima ina yaokaokiyim. Mi sima yapa yapa omkim mi yapa yapa yaigingim. Mi ti omin simiir nuin ini Adi

Komii siya hauugiyin Isrel simiir. ²⁰ Biewiyim sima ti nu komii iir nwowim 450 gim. Mi ta iya Adi Komii siya nimbina kamim yai hidiyim simiir mi simiir kigriraowim mi ina ywowim mi profet Samyuel siya ina yimbiyam. ²¹ Mi mhoiia sima ina sriiyim profet inkamin Samyuel siirim, kira krimiirin inkam komiyyin nwira dimbingi siya krimiir kigriraowim. Mi Adi Komii siya hauugin kwoin maiyik Samyuel siir, siya ini Sol siirar yimbiyiyin, siya Kis siir yinisimkin, siya Bensamin siir pugana saiir hiran inkamkin. Biewiyim siya kigriraowim simiir kamnwiskim (40). ²² Mi Adi Komii siya nhinikriropki siirin. Mi kimidiniya Devid siir yokmwim okwo haiginiu simiir inkam komii nwowim. Mi siya boinki, kara bidi kigin Devid siirin Jesini yinisimin. Kariir kwoinin ini ti inkamin siiramar naingwo iskiyin. Siya wi kariir siyu imiirar napi. ²³ Bidi bidiniya Adi Komii siya ha boinkin, inkam nwirin wi kara nikropkii Isrel simiir isidin siir whindiriraerar haiginiuam. Mi siya hiriinan tirin mi siya Jisis siir yikropki krimiiram krimiir dimin biyie biyeyim simiir ninak itkiigiyim. Mi siya Devidni pugana saiir hirankin. ²⁴ Jisis siya bi niki itkin. Mi taka iya Jon siya yayim saiir boinmimaugim Isrel simiirin mi simiir mhi kwoinim wi nwoki kicina haigiyim mi op wa nwoki baptaisim. ²⁵ Jon siya ta miia saiir mrii digiyin kingina nwokin. Mi siya boin kima panina naingwowi, kara yipikin? Ti inkamin kima nwokwokinin kara si rani. Kima wakae! Inkam nwirin wi kariir mhoiia niti, siya inkam komiigin, kara inkam kingin, komii rani. Nngaka. Kara inkam

biyenankin. Iga siya niinaniya wi saair uridin siirin wa whro rani. Nningaka. Jon siya hinina boinkikin.

²⁶ Kima ti nomiiyauim, kima kariir brogaeyin siir yinisimkim, kima tir nwowim. Mi kima kariir yaiya saair wakaeki mi ti iikamim Judan iikam tani mi kima ini tirar nankin owim mi kima kimiir kwoinim Adi Komii siir hauugiyam nitim mi kima kariir yaiya saair warar dinkin wakaeki. ²⁷ Iikamim om komii Jerusalem hir nwowim mi simiir biyan inkam ima mi ti inkamin siir bi sibgu ninokninkinkin. Mi digworaekwo hoimgakim sima Jisis siir tirim bidi bidinanin profet kamim sima winin ti digworaekwowim tariinanin bidi yimbiniyim. Juda simiir ii komii komiiyim sima ti profet kamim simiir yayim pi simiir mwaini. Mi sima simiir sibgu ninokninkin tani. Nningaka. ²⁸ Mi sima siirin yai biye kwir bi tisiryiskaigim. Nningaka. Mi sima ina kauwok boinkiyim Pailat siiram, siya ti tirki siyuin siir prii isomaokiyanin. ²⁹ Sima bidi diriraerar digiyim digworaekwo whiekakim biya profet kamim sima winkiyim yayim siirim. Mi sima siirin paeyin hiniya nironinkinin siir hirankar swoki iniski hai. Mi sima siirin siyano whirin siir ini haigigik. ³⁰ Mi Adi Komii siya swoki hidninsiin idwoki siirin ie hirankin. ³¹ Ti kamim biya Jisis saika napmiriiyim mi sima nu Galili siir haiburgigim mi ini om komii Jerusalem hiriir yamim. Mi ti kam kaimwowim Jisis siya simiir hiriir swoki imbiyam. Mi sima ini siirar kigim ii whiekakim. Ti diminin sima kigin mi ini iikamim simiir boinmimauuwim.

³² Mi krɪma ta yai kɪbiya kɪmiir asi boɪnmauwɪ tɪ dimɪnɪn Adi Komii siya nɪmbinkikɪn, krɪmiir yɪdiwi wanwiyaeyɪm sɪmiir hauugiyɪm.

³³ Dimɪnɪn Adi Komii siya nɪmbinkiyɪm krɪmiir yɪdiwi wanwiyaeyɪm sɪmiir mɪ tariinanɪn sɪmiir yɪnisɪmɪm krɪmiir tɪriir bɪdi yɪmbiniyɪm, Jisɪs siya wa swokɪ ɪnsiin idwowi ɪe hɪrankɪ, hɪriinanam tɪrkikɪm. Tɪ yayɪm ta yokwo Sam kwɪsa saiir wɪnkɪyɪm. Mɪ saeya hɪnɪna boɪnkɪm,

kɪra kariir yɪnisɪmkɪn. Mɪ tariinanɪn kara ɪni kɪriir Adi ywowɪn.

³⁴ Mɪ siya siir ɪe hɪrankɪ kɪnisiin idwoki. Mɪ siya mhoɪiya wɪ swokɪ ao rani. Nɪngaka. Adi Komii siya hɪriinan boɪnkikɪn.

Dimɪn kɪbikɪ kɪbiyɪn kara wɪ kɪmiir hauugii. Bɪiya kara tɪ dimɪnɪn Devid siiram niki boɪnkɪn siir hauuɪm.

³⁵ Mɪ yokwo Sam kwɪra ya ɪriipɪ hɪriinanar mɪ boɪnkika.

Mɪ kira wɪ kɪriir inkam kɪbikɪ kɪbiyɪn siirɪn wɪ ɪenau hɪrar kɪgnɪsu whɪgrɪmgrɪnkɪnkaeyam tani. Nɪngaka.

³⁶ ɪiya Devid siya niki owɪn mɪ siya ta Adi Komii siir mɪ mɪiyɪka saiira niki mɪriiyɪn mɪ siya ɪna yaonamɪn. Mɪ siirɪn, siir brogaeyɪn siir hɪriinanar swokɪ haɪngikaigi. Mɪ siya ɪni ɪe hɪrar whɪgrɪmgrɪnkɪnkaeyamɪn. Siya ta yayɪa yokwo Sam nwowa saeya Devidni birɪ wɪn boɪnkika. Nɪngaka. ³⁷ Tɪ inkamɪn Adi Komii siya ɪeyankɪn hidnɪnsiin idwowɪn siir pɪua ɪenau hɪr bɪ whɪgrɪmgrɪnkɪnka. Nɪngaka. ³⁸ Kɪma tɪ nomɪiyauɪm kɪma bɪdiya yɪnoknɪnkɪn nɪnɪm. Krɪma ta yayɪa saiirɪn hɪnɪna boɪnmauwɪ

kimiirin, ti inkamin siya krimiir dimin biyieyim simiirsi nankab ougin. ³⁹ Moses siir siyu komiiyin krimiir dimin biyieyim wi siya niinak rani mi krimiirin wi siya nikiunaowid rani mi krimiirin wi inkam miyyik dap rani. Niingaka. Ti inkamin siyairgin iikam whiekakim krimiir dimin biyieyim simiir niinak itkiigiyanin. Mi yipikin inkamin naingwo tibmii mi siirin wi Jisis siya piriya haiginuwi mi siya wi rirmiya nwowi. Mi krimiirin wi siyar swoki ikunawidi. Mi siya krimiirin wi iikam wadieya nikiuwi. ⁴⁰ Mi kima ha hirguguwun ti diminin profet kamim biya sima wina yaiya saeya nitisi. Sima hinina boinkikim, ⁴¹ bidi bidinanin propet kamim sima hinina boinkikim,

krima ti kamim nigbumbuwanim kima wa timi kinankuraraowun mi wi saiir saiira timi naingwokwonanae. Wim wi saeya griritkaigii. Kara ta kimiir iya kima niki owa, kara mi komiia tariinanin saiirar miriigin. Mi inkam nwrki ta miya saiir miriyyim naboinkin kima saiirimin wi naingwo tibmiinam tani.

Pol siya hinina boinkikin.

⁴² Mi iya Pol, Banabas sowa ta maeyaua yai nidwo boinaiya saiir haiburgiko mi ina yapniyamwo idowiya hiriir. Mi sima ina nhinkigiyim. Mi sima ina boinkiyim, sowiirin, ini wakae namwo kowa! Aka Judami ii komii kwira kowa wa swoki it. Mi wi ta yaiya saiir swokini boinmimauuni krimiirin. ⁴³ Mi iikamim ta maeyaua yai nidwo boinaiya hir wakae dignamim mi sima ina nhinkigiyim. Mi Juda

iikam nhirim mi kam nhirim, Juda iikam tani mi tiki Juda iikam tani simiir kwoinim ina kisina haigiyim. Mi sima ini Juda iikamim simiir siyiu siirrarar ywowim. Ta maeyaua yai nidwo boiniya sair haiburgigim mi sima ini Pol, Banabas sowiir mhoiia yamim. Mi sowa yayim ina boinmimauuim, hiniin kima daingworinu ta Adi Komii siir naingwobumbuwa wi kimiir hauugii.

⁴⁴ Juda simiir ii komii kwira iikamim ti om komii iir nwowim, sima nit swokiyim pariiparii, ta Adi Komii siir yayia sowa boina sair nini wakaeniyim. ⁴⁵ Iriipi hiriinan Juda hiran Biyan Inkam Komiiyim ina kigim iikam whiekakim maeyau kwirua nwowi. Mi sima ina kigmairim ta sowiir mi aiirimim mi simiir kwoinim simiirim ini haugihaugi whyiekiiyim. Mi sima ini yai biyeyim simiir yigbumbuim mi ini Pol siir yayim simiir yanugaugauwim. ⁴⁶ Mi Pol sowa Banabas simiirin yaimwo airar boinmimauugo. Mi sowa boin, krira ta yai kibiya Adi Komii siira bi Juda iikamim kimiir boinmimauuniam nitkwo. Mi kima ta yai aiirin digumii haigingigi, aeya wim kima boinae mi nim krima ti kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin siirin wi hai rani. Mi wakae kima! Pano krira pi kimiir haiburgigi mi krira pi iki isid whirin siyim nami. Mi ta yayia pi simiir nini boinmaugigi, sima Juda simiir iikam tani. ⁴⁷ Biyan Inkam Komii siya hiniina boinkikin kariirin,

kara kimiir nimbingikim siyiu miyik iki iikam isid whirin simiir nisiimauuwim Juda iikam tani siyiuin nitmaisok okwowyin siir. Mi kira ini pae niuyanan ywowin,

simiir niuya haiginiuwam. Mi iki om whiekakim ti nu iir nwowim, simiirin wi ti yai aiir boinmauwuwi kira. Mi simiirin wi siyiun nitmaisok okwowyin wi kira pi yisiisimauu haiginiuwun.

⁴⁸ Mi iikamim Juda iikam tani sima ta yai aiir wakaeyim mi simiir mhi kwoinim ini wadieya ywokiyim. Sima ini maigimairga ywokiyim ti Biyan Inkam Komiiyin siir yaiya aiirimim. Mi iki iikam whiekakim Adi Komii siya nimbinim, kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin siir haiyim. Mi sima ina yangwo tibmiiyim.

⁴⁹ Mi Adi Komii siir yaiya ini ta maeyau aiir yamkiya. ⁵⁰ Mi Juda simiir biyan kamim sima ini hopsowo'u wigim inigakim Adi Komii siir inig iir hainaniyim simiir kwoin imiir. Mi Biyan Inkam Komiiyim ti om komii siir nwowiyim simiirin warar. Mi sima ina yigbumbuim Pol, Banabas sowiirin. Mi sima ina kauriirgiyim sowiirin sowa ti nu iir kipi nwo. ⁵¹ Iriipi hiriinan mi sowiir iga hir nwowim sinim ini ti omin siir yikrimkrinkigigin. Mi dimin biyeyin ini simiir hirar ywokiyim. Mi sowa ini om komii Aikoniam hiriir yamwo. ⁵² Mi iikamim naingwo tibmiiyim om Antiok hiranim sima ini maigimairga kana ywowim. Mi Adi Komii siir naeyiun siir kirieya ini simiir yaninkinu iuwim. Iriig.

14

Inkam nwisu sowa om Aikoniam hir mirigo.

¹ Mi om Aikoniam hirin, sowa hiriinana swokini tiru. Sowa ina yapninopkainamwo Juda simiir maeyaua yai nidwo wakae saiir mi yai hir ini okwo

boin̄u. M̄i iikam isid komiiȳin Judain̄im m̄i Grik an ikim, sima ina yaingwo tibmiigiyim. ² M̄i Juda iikam n̄hirim b̄i naingwo tibmiigim m̄i sima iki iikam n̄hirim Juda iikam tani, simiir kwoin̄ imiir ini hopswōu. Sima io t̄i Jisis siir isidan inkam nw̄iso sowiir nwowim. ³ M̄i aposel inkam nw̄iso sowa om Aikoniam h̄irin̄ īi kasaka b̄i nwoko. M̄i sowa ini kir̄ieya ywonamwo. T̄i Bīiyan Inkam Komii siir yai aiir boin̄m̄imauuwim. M̄i sowiir īinim̄ t̄i Bīiyan Inkam Komiiȳin siya kir̄ie haiḡin̄u m̄i sowa kir̄iepai kir̄iepaiyim̄ ina tiramwo. Ta kir̄ieya Bīiyan Inkam Komiiȳin siya n̄isiimauuga iikamim̄ simiir. Ta siir naingwobumbuwa m̄i saiir yaiyim̄ ini kaimwowa ywowim. ⁴ M̄i t̄i om komiiȳin siir h̄iran̄ iikamim̄ sima isido wh̄isa ywo. M̄i n̄hirim̄ Juda maka ywo m̄i n̄hirim̄ aposel inkam nw̄iso sowakar ywo.

⁵ M̄i m̄hoīiya kam n̄hirim̄ Judan̄ iikam rani m̄i Juda sima ina n̄hinamim̄. M̄i t̄i isid wh̄iso simiir bīiyan iikamim̄ sima n̄hinam̄ sima Pol, Banabas sowiir dir̄iraerarbumbuwm̄ naingwokim. Sima sowiirin̄ siiyani kaiȳim̄ik aokiyim̄ naingwokim. ⁶ M̄i sowa ta io aiir b̄idi hirnao. M̄i sowa nu Likionia h̄iran̄ om komiiyo Listra m̄i Debi om n̄hirim̄ sowiir kingiin̄ nwowim, simiir h̄iriir yidamam. ⁷ M̄i sowa ta yai w̄in̄ kibiya Jisis siira ini omom omomim̄ simiir yabōin̄m̄amauuyokiyok̄iyamwo. Iriig.

Pol, Banabas sowa om Listra h̄ir m̄iriigo.

⁸ M̄i om Listra h̄irin̄, inkam nw̄irin̄ ini h̄ir n̄idwowin̄, siir igao b̄idi ȳinsims̄ir̄iunamwo, siir apua aeyar naokain̄inkinkiȳin siirin̄ m̄i h̄iriinana nwokin̄. T̄iki inkam̄in̄ siya b̄i swoki apr̄ir̄ir

sranikin. Niingaka. ⁹ Mi siya wakaeki Pol siya Adi Komii siir yai aiir boinmimauuin. Mi Pol siya siirsiira kaonanaei. Mi ini siyar kigiyin ti inkamin naingwo tibmii dig namwo iuwun mi siya wi wadiyar nwowi. ¹⁰ Mi Pol siya igao yaiya boinki, kira dinsiin okwoki! Mi siya bi kimiminkikin ina yinsiin okwokiyin mi ina yopnatkiigiyamin mi siya ina yapririrkiyin. ¹¹ Mi iikam whiekakim ti diminin Pol siya tirkiyin siir kigiyim mi sima nu Likionia simiir yaigina saiir kauwok boinki! Krimiir wanin ini inkam piua swoki imbiniyin. Mi tapa tisi krimakar nwowim. ¹² Mi sima Banabas siirin hiniina mi dap Sus mi Pol siya yai boinan inkamkin mi Sima Pol siir inigin Hemis asi dapkim. Ti inig whiso Sus mi Hemis dapiyo, yim simiir wanmi digworaekwokim, simiir inig imiir hainanikim. ¹³ Ta omaka Sus siir inig hainaniya ini ti om komiiyin siir yaba miriia. Mi prismi yaowae adin ta omaka saiir kigiraowiyin mi bulmakau ii nhirim ina hainamim. Mi kipim ina yomboboriuninkinim mi ina hainamim. Mi ti om komii siir anoin siir kingiin yamwoiu. Mi iikam whiekakim sima warar yitim digworaekwowim sowiir hauugiyim. Mi ti digworaekwowim sima sowiir hauuwim, biya sima simiir wanin Sus siirin hiriinan naeyim simiirar mi inkim imiiaekim. ¹⁴ Mi aposel inkam nwiso Banabas, Pol sowa, ta hiriinan yaiya saiir wakaeyo mi sowa ina kigo. Mi sowa ini io simiir ywowo. Mi sowiir yuiso ina yinikibimbirgiyo. Mi sowa ini iikamim simiir bopwoniya iwitninopkainamwo. Mi sowa ina kauwokiywo, ¹⁵ kima ti kamim kima hiniin dimusi tirkim? Kira inkamaigo, kira kimiir

hiriinanairgo. Krira Jisis siir yai win kibiya kimiir boinmimauuam nitko. Mi kima ti siyiu biyieyim simiir diuguski. Mi kima Adi Komiiyin krimiir yaimin dimin wakaeiiyin siiramar daingwo tibmii. Nu ninomor mi whii komii komii ikim mi digworaekwo hoimgakim ti nwowim siya nonkwokwokim. ¹⁶ Kibie! Biyan iiyim iikam whiekakim ti nu iir nwowim siya simiirar kigninkinkin. Sima simiir kwoinka naingwo diriraerarkim. ¹⁷ Mi siya bi naguprakaigin. Mi kima pi siirim whaowae rani. Ningaka. Mi siya kimiirin dimin miyik iirar diriraerar haiginugin. Mi naowin ninomor kou hir nwowin pa mi diriraerarki kimiirim mpa mi kinaini. Mi naeyim siya diriraerarkiyim ini wadeya yambiyamim. Mi naeyim siya dig haiginiuwi mi kimiir kwoinim maigimaiga asi nwowi. ¹⁸ Mi sowa ta yaiya sair boin digiyo mi sowa minan nap mirii nanaeko iikamim simiir nikiduwim. Mi sima ti wraisuim nanag hainamim sowiir kipi hauu biya simiir wanin Sus siir hauuwim mi siir hiriinan. Iriig.

¹⁹ Mi Juda iikam nhirim om Antiokanim mi om Aikoniaman ikim, sima ina yitim. Mi iikamim simiir kwoinim sima ini hopswoni. Mi sima siya minim ina kaiyimikim Pol siir. Mi sima Pol siirin ini om komii siir yaba hiriir kinaniyamim. Simiir kwoinim ha naingwokim, siya naowigusami. ²⁰ Mi iikamim naingwo tibmiiyim sima ini siirar yokwo kaeyokaiyim. Mi siya ha ninsiingiyin, ini oma hiriirar swoki apninopkai namim. Mi igwira siya Banabas saika yam om whirin min nikuwiyin Debi hiriirin.

Mi Pol Banabas sowa nu Siria hir nwoin

omisim in Antiok mi sowa hiriir swoki am.

²¹ Mi sowa ta yai win kibiya ti omin siir hiran iikamim simiir boinmimauu haiginu. Mi sowa hiriinan tirkiywo mi iikam whiekakim ina yaingwo tibmiigiyim. Mi mhoiia sowa ina swoki amwo ti simiir om whoimim Listra mi Aikoniam mi om Antiok hiriir. ²² Mi ti om whoimim iikamim naingwo tibmiiyim sowa nwoki whinkinsiis haiginuwi simiirin. Mi sowa simiirin hanngi boinanae. Mi kima kimiir naingwo tibmii aairin donkworinukripkai. Biya krma siyuin hikpai hikpai haiiyin mi siir tiki hopnin apnam. Mi mhoiia krma wi ti Adi Komii siir om kibiyyin iikam whiekakim mi digworaekwo ikim simiir kigirkakiyyin wi siir nami. ²³ Mi sowa kam adi yaowae nhirim simiirin siyu komii kigriraowam yimbin. Mi omkakim Adi Komii siir inig hainaniyim omom omomanin simiir hiran iikamim naingwo tibmiiyim simiirim warar. Mi sowa Adi Komii siirim sriyo mi nae minim ini wara haiyakiyim. Mi sowa ti iikamim naingwo tibmiiyim Inkam Komiiyin siirara hauuswokiyim, siya kigriraowam.

²⁴ Mi mhoiia sowa nu Pisidia sowiir boponau aair yapam. Mi nu Pamflia hiriir yapnimbiiyam.

²⁵ Mi sowa om komii whirin Pega yai hir boinmimauugik. Mi mhoiia sowa om Atelia hiriir yapiinam. ²⁶ Mi om Atelia hirin, sowa siyaiini yani kwiriinam. Mi siyaiia sowiirin, om Antiok hir swokaka atkiniugig. Biya ti omin iikamim Adi Komii siirim naingwowiyim mi sima Adi Komii siirim kwisboinki, ti inkam nwiso sowiiram miya sowa miriia saair kirie haiginuwim. Mi sowa

h̄iriinana tiro mi sowa ina swoki imbiyamwo ti om īirar.

²⁷ Mi iya sowa om Antiok h̄iriir n̄imbiyamwo mi sowa iikamim naingwo tibmiiyim simiiram̄in ina yikiuna digim, sima maeyau kwiruwa nwowim. Mi sowa ina boim̄imauuim digworaekwo whiekakim Adi Komii siya sowiir whindiriraerarim. Mi sowa ina boino, Adi Komii siyar niyok haiginiugikin kr̄iriir siȳuin iikam n̄hirim Juda inkam tani ta Adi Komii siir yaiya saiir boim̄imauuim. Mi sima wi nwoki aingwo tibmiiyim. ²⁸ Mi sowa iikamim naingwo tibmiiyim simaka ii kasa bi nwoko. Iriig.

15

Iikam Whiekakim naingwo tibmiiyim ini om komii Jerusalem h̄irara yaingiriȳuuim

¹ Mi nu Judia h̄iran kam n̄hirim, sima ina yapi-inamim om Antioka h̄iriir. Mi iikamim naingwo tibmiiyim yai simiir ini boim̄imauugig. Mi sima boin mi kima siȳuin Adi Komii siya hauugiyin Moses siir kima siir tir karam mwowi mi kimiir mioisim kitiyopn̄ir hai kamae mwowi mi Adi Komii siya kimiirin wi wara kaoprigi okwo rani. N̄ingaka. ² Mi sima h̄iriinan yai boinkiyim mi Pol sowa Banabas sowa io prasae bi nwoko simiirin. Mi sowa simaka yai prasae bi n̄iniinansaoko. Mi iikamim naingwo tibmiiyim sima yikropki Pol, Banabas sowiirin. Mi kam n̄hirim om Antiok h̄iranim sima ini wara yinkin amim om komii Jerusalem h̄iriinin, ta yaiya saiir nini boint̄imii kimaigikim aposel kamim mi inkam adiyaowaeyim siȳiu komii kigr̄iraowiyim simakar.

³ Mi s̄imiir̄in iikam̄im naingwo t̄ibm̄iyȳim s̄ima n̄ikropik̄im. Mi sowa t̄i nu komii wh̄iso Finisia m̄i Sameria s̄owiir bopwo h̄ir napamko. Mi iikam̄im naingwo t̄ibm̄iyȳim t̄i nu wh̄iso s̄owiir h̄ir nwow̄im om̄isis̄im̄im s̄imiir h̄iran iikam̄im s̄imiir in̄i bōinm̄imauuw̄u ta yaiya. Mi sowa s̄imiir̄in h̄in̄ina in̄i bōin̄u, Adi Komii kr̄imiir Wan̄in siya b̄idi kis̄ina haigiȳin iikam̄im Juda iikam tani s̄imiir kwōin̄im. Mi nu Finisia m̄i nu Sameria h̄iran iikam̄im m̄i s̄ima in̄i māirḡimāirga taok̄itaoka ywokiȳim Pol siir yai airam̄in.

⁴ Mi sowa om̄ komii Jerusalem h̄iriir n̄imbiamwo m̄i iikam̄im Adi Komii siir̄im naingwo t̄ibm̄iyȳim m̄i aposel kam̄ ik̄im m̄i inkam adiyaowaeȳim siȳu komii k̄igr̄iraowi ik̄im, s̄ima s̄owiir bōin wad̄iew̄in. Mi Pol, Banabas sowa digworaekwo wh̄iekak̄im Adi Komii siya t̄irim s̄owiir m̄i s̄imiir in̄i bōinm̄imauuw̄u. ⁵ Mi Farisi s̄imiir iikam n̄hir̄im naingwo t̄ibm̄iyȳim s̄ima ina ȳinsiin okwo bōinkiȳim, kam n̄hir̄im Juda iikam tani s̄imiir, s̄imiir m̄iōis̄im t̄i k̄itiyopn̄im̄n̄ir hai. Mi k̄ima s̄imiir bōinki, s̄ima Moses siir siȳu iir dap.

⁶ Mi t̄i aposel kam̄im m̄i inkam adiyaowaeȳim siȳu komii k̄igr̄iraowiȳim s̄ima ̄ir̄ipa ȳidwo h̄id bōinai ta yai airim. ⁷ S̄ima yai wh̄iekak̄im bōinai digiȳim m̄i Pita siya ina ȳinsiin okwokiȳin. Mi siya s̄imiir̄in ina bōinkiȳin, t̄i nom̄iyyaūim! K̄ima b̄idi ȳinokn̄ink̄in̄im. Adi Komii siya h̄id haiḡin̄ugik̄in m̄iyȳim kr̄imiir. Mi b̄idi b̄idiniya kariir̄in siyar n̄im̄bingik̄in ta J̄isis siir yai w̄in k̄ibiya saiir bōinm̄imauuw̄am iikam n̄hir̄im Juda iikam tani s̄ima wak̄aei m̄i s̄ima w̄i wara nwoki aingwo t̄ibm̄iyȳim. ⁸ Adi Komii kr̄imiir Wan̄in

yaiya hiniina boinkika,

¹⁶ kr̄m̄iir B̄iyan Inkam Kom̄īiȳin siya hiniina boinkik̄in, m̄hōīya kara swok̄i iti m̄i ta Devid siir omaka nakainam ya w̄i kara swok̄i hāninasiin okwowi. M̄i ik̄i saiir digworaekwo n̄h̄ir̄im, biȳie nwow̄im, ȳim w̄i yaeya kara swok̄i grab m̄ir̄ii. ¹⁷ M̄i iikam n̄h̄ir̄im Juda iikam tani ȳim w̄i kariiram w̄it. M̄i ik̄i iikam wh̄iekak̄im nu wh̄iran̄im kariiram nāngwo t̄ibm̄īiȳim, ȳim ir̄iipa h̄iriinan kariir warārḡim. M̄i siya hiniina boink̄in. ¹⁸ B̄īki B̄iyan Inkam Kom̄īiȳin, siya ta yai aiir b̄idi bōin̄in.

M̄i tariinan̄in siya ina swok̄i bōink̄iȳin,

¹⁹ m̄i Jems siir yaiya tasa n̄ik̄i amyokiyok̄īya. Kariir kwōin̄in h̄in̄inḡin, iikam̄im Juda iikam tani sim̄iir kwōin̄in ina kisina haiginam̄in Adi Kom̄īi siir̄im m̄i kr̄ma sim̄iir̄in k̄igi k̄ipi n̄anki. ²⁰ N̄ingaka. Kr̄ma sim̄iir̄im̄in yokwo t̄i w̄in hauugi. M̄i sim̄iir yokwowa hiniina w̄in bōink̄i m̄i sima siȳiu biȳie wh̄iekak̄im uruwai siyaowainiȳim sim̄iir d̄iuguski. M̄i sima h̄inanaeni siȳiuin siirsi dapiyok. M̄i sima ik̄i wraisūim niyara sima n̄imborukr̄imkr̄ik̄iu aokiȳim sim̄iir k̄ipi nae. M̄i sima wraispai wraispaiȳim sim̄iir nh̄ie im̄iir k̄ipi m̄i kwiyae. ²¹ Kr̄ma d̄inokn̄ink̄in, biya h̄iriinan m̄i tariinan̄in ir̄iipa h̄iriinan ik̄i om kom̄īi kom̄īi wh̄iekak̄im inkam kakārḡim, Moses siir siȳiu kom̄īi siir yai im̄iir bōin̄im̄imauuam. M̄i sima siir yai aiirar mwainik̄im maeyaūim yai sima n̄idwo wakaeiȳim sim̄iir. M̄i Juda sim̄iir īi kom̄īi kom̄īi ik̄im. Ir̄iig.

*Sima yokwo iki iikam nhirim Juda iikam tani
Adi Komii siirim naingwo tibmiiyim simiirim win
hauugika*

²² Mi aposel kamim mi inkam adiyaowaeyim siyiu komii kigriraowi ikim mi inkam ima sima yai maeyauu kwiruwa minam nidwo binaigim, inkamwo nwisa nimbinkiyim Pol, Banabas sowaka namim, om Antiok hiriir. Mi ti inkam nwiso sima nimbino sowiir inigo Judas mi siir inig whirin Basabas mi nwirin, Sailaskin mi iikamim naingwo tibmiiyim simiir biyirin ini sowa ywowo.

²³ Yokwo kwira sima sowiir win hauugiya Juda iikam tani simiiram mi saiir yayim hinina win boinkikim, krima aposel kamkim mi krima inkam adiyaowaeyim siyiu komii kigriraowiyim krima kimiir nomiiyaukim. Krima winkika ta yokwowa kimiirim ti nomiiyau nhirim, Juda iikam tani om Antiok anim mi nu Sirianim, kimiirim. Ti akamim! ²⁴ Krima bidi wakaeyim! Krimiir kam nhirim kimiirim nitkim mi yayim sima boinim kima ini kakar ywokiyim. Mi kimiir kwoinim sima pridaiginugim. Mi krima simiirin hiriinan bi boinkikim. ²⁵ Krima ta yaiya saiir wakaeyim mi krima ini kwoin whirua ywowim. Mi krima ina boinim, nim inkamo nwisa ti ikropki kimiirim ti krimiir nomiiyau wadie nwiso sowaka Banabas Pol. ²⁶ Mi sowa naosi bi naingwoyimiyoko, krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraisiir mai aiir napmriiyamin. ²⁷ Mi krima Judas Sailas sowiir asi nikropkiko, ta yai aiirin pi sowiir yaiga nini boinim mauuniyim kimiirin. ²⁸ Mi Adi Komii siir naeyiu miyikin ini krimaka nwowin. Mi krima yai bidi kitimbii boinim mi krima kimiirin pi yapa hik

kwiri swoki inkın hauugi rani. Nüngaka. Mi kima ti hiriinan dimin iirarar tir. ²⁹ Mi kima wraisuim sima nisomaowim mi uruwai siyaowaini hauuim, kima simiir kipi nae. Mi kima wraisuim ni ara sima nomboru aokiyim simiir kipim kipi mi ae. Mi simiir nhieyim kipi mi kwiyae. Mi kima hinanaeni siyuun siirsi dapiyok. Kimasiya kigririraona mi ti hiriinan siyu iisi dapiyok. Mi kima wi wadieya sibgu okripkai. Ta yokwowa ini digyokiya.

³⁰ Iikamim sima nikropkikim mi sima om Antiok hiriir yapiinamim. Mi sima iikamim naingwo tibmiiyim simiirin ha nikunamim maeyau kwirua haingiriyu owim mi ta yokwowa ina hauua simiir. ³¹ Mi iikamim naingwo tibmiiyim sima ta yokwowa saiir mwainim mi sima ini maigimaigaywokiya. Ta yaiya simiir whinkinsiis haiginiuga sima winkiya. ³² Mi profet inkam nwisso Judas, Sailas sowaigo mi sowa yai miyik miyikim iikamim naingwo tibmiiyim simiir asi boinmimauugo mi simiirin sowa whinkinsiis haiginiugo. ³³ Mi sowa om Antiok hirin ina iki onanaeyo bi namsasaugo. Mi iikamim naingwo tibmiiyim sima sowiirin ina boin wadiekiyo. Mi sima ina swoki ikropkiyo simiirimar. ³⁴ Mi Sailas siir kwoinin ina yangwowin, kara wi om Antiok tirar nrowi.

³⁵ Mi Pol, Banabas sowa om Antiok hir nwoke. Mi sowa kam nhirim simaka yinkan miriirim, iikamim simiir nisiisimauuam Adi Komii siir yai aiir. Mi Biyan Inkam Komiiyin siir yai win kibiya saiir boinmimauuam.

Pol, Banabas sowa ini yapa yapa yamkiyo

³⁶ Mi mhoiyya bwan nhirim bidi yakaigiyyim mi Pol siya Banabas siir boin, krira swoki ami iki nomiiyauim om komii komiiyim simiir nwowim simiir swoki apkig ami biyya krira boinmimauuim Biyyan Inkam Komii siir yaiya sair. Mi krira simiir ninokninkinim, sima ina namisi sibgu owim, iyie? Nningaka. ³⁷ Banabas siya minam naingwokin Jon siya saikar namim mi siir inig whirin Makin. ³⁸ Mi Pol siya ina boinin, ti inkamin biyya krimiirin nu Pamfilia hir haibugikin mi siya mai kriraka miriyyam wara bi nitkin mi krira siirin wi wara kipi nikunam. ³⁹ Mi sowa io ti dimin iir haningi ywonanae. Mi sowa iripa bi miriigo. Mi Banabas siya Mak siir yikunam mi sowa siyaii ira sair kwiriinam mhuusim whirin Saipras siir hiriir namam. ⁴⁰ Mi Pol siya Sailas siir yikunam mi ini sowa yamwo. Mi iikamim naingwo tibmiiyim sima boin, Adi Komii siir naingwobumbuwa saeya wi kowaka nwonami. ⁴¹ Sailas sowa Pol nu Siria mi nu Silisia ti nu komii whiswo sowiir bopwo hir napamwo mi iikamim naingwo tibmiiyim simiir whinkinsiiskim sowa. Iriig.

16

Pol siya Timoti siir yimbin saika namam.

¹ Pol siya wara yinkan am om Debi mi om Lистра sowiir hiriirin. Mi om Lистра hirin inkamin naingwo tibmiiyin nwira nwowi. Siir inigin Timotikin mi siya Juda wiga sair yinisimkin. Saeya bidi yaingwo tibmiiya. Mi siir adin Grik inkamkin. ² Sima iikamim naingwo tibmiiyim om Lистра mi om Aikoniam hiranim, sima siir siyiu imiir boinkim, Timoti siya inkam wadiekkin. ³ Pol siir

kwoinin ha naingwowi Timoti siya saika wara namim. Mi siya siirin ina yikunaniyin. Mi siir moisa ina kitiyopnir haiya. Siya Juda kamim hir nwowim simiirsi naingwokin mi ti hiriinan siyiuin siir asi tirkin. Juda iikam whiekakim siir ninokninkinim Timoti siir adin Grik inkamkin. ⁴ Pol, Sailas mi Timoti sima ina yapnamim om komiiyim simiir. Mi ta yaiya aposel kamim mi inkam adiyaowaeyim siyiu komii kigriraowi ikim, biya sima nimbointibmii kimaiya iikamim naingwo tibmiiyim om komii Jerusalem hiranim simiiram mi sima ti kam nwoimim simiirin saiirar swokini boin naingwo iu. Mi sima boin, kima ti siyiu iirar ti swoki ap. ⁵ Mi omom omomim ti kam nwoimim sima naboimamauuim simiir hiran iikamim naingwo tibmiiyim ini komiiyar ywokiyim. Mi inokinokin simiir isidin wi komiiyar nworaraowi. Iriig.

Pol siya whinkigmimikwinkin nu Masedonia hiran inkamin siirin.

⁶ Mi sima ti nu whiso Frisia mi Galesia sowiir boponiya napamo mi Adi Komii siir naeyiuin siya boinikidugi, kima nu Esia hirin wi yai kipi nini boinmimauuiu. ⁷ Mi sima nu Misia hir ini apieyokmainaki. Mi sima minam tirkim, pi nu Bitinia hiriir napninopkainamim. Mi ini Jisis siir naeyiu ieya yikidunaowidim simiirin. ⁸ Mi sima nu Misia hirin asi napkindiyugikim. Mi sima ina yapnaniyim om Troas tiriir. ⁹ Mi niyyaka Pol siya dimin whirin nhwonan whinkigwinkin. Mi inkam nwirin nu Masedonia hiranin siya ina yinsiin okwo kauwok boininaekiyin Pol siiram. Kira wara whii komiyya solwara nikiuwiya saiir whii

mirmiiya tiriir wit! Nu Masedonia tiriir, krimiir nini whindiriraerar haiginiuniam. ¹⁰ Pol siya ti dimin iir bidi kigiya mi krima bi kimiminkikim ini digworaekwo imiirar diriraerar namim nu Masedonia hiriir namimin. Krima bidi yinokninkiyim Adi Komii siya nikiugikin krimiirimin. Yokwo Komii saiir yai win kibiya simiir boinmimauuim. Iriig.

Lidia Saeya bidi yaingwo tibmiiya.

¹¹ Mi krima siyaii aiirin om Troas hir nwowa saiir yani sain kwiriinam. Mi ta siyaiiya ini om Samotras hiriirar kigirirunama. Mi igwira om Niapolis hiriir yakiyam. ¹² Mi krima ti om iir haiburgigim mi om Filipai hiriir yapnimbiam. Biya siya ti omin Rom hiran iikam nhirim sima nini kripkii whinikin. Mi ti om komiiyin ini nu Masedonia siir nu haimii iir nwowin. Krima ii kasa bi niki onakikim ti om iirin. ¹³ Mi Juda simiir ii komiia krima om iir haiburgigim mi ina yapniyamim ti ie siir kingiin hiriir. Ha naingwokim ta opa saiir kingiin hirin, saeya nhwo kwiskak maeyaugi niuwi. Mi ta opni maeyaua krima kigi wig nhirim hir nwowi. Mi krima yai simaka yidwo boinai.

¹⁴ Wig ira saiir inigin Lidiaka. Saeya ta wiga Adi Komii krimiir Wanin siir inig hainan krieka. Mi saeya ta yai aiir wakaeya mi saiir omin Taiaairakin. Mi saeya yuis pariidnan pani miia saiir mriiga. Mi saeya umir pi saiir siyar mi hai. Biyan Inkam Komiiyin siya kisina haigikin saiir kwoinin mi saiir wina ini yaiya Pol siya boinkiya ini saiirima mauugiya. ¹⁵ Mi saiirin op ina baptais haiginiua mi saika iripa omaka

irua whwonkaiyim simiirin warar. Mi saiirin op ha baptais digiya mi saeya boinki krimiirin, kima kariirin ha naingwowi kara Biyan Inkam Komiiyin siirim bidi yaingwo tibmiikikina mi kima pa nwoki itim kariir omaka aiirin. Mi saeya krimiir boinanaeya mi krīma ini saiir yai aiirar mi wakaeyoknanamim. Iriig.

Pol, Sailas sowiirin omakanau hiugripkikikaigo om Filipai hir.

¹⁶ Mi igwira krīma ti ieyin siir kingiin hiriir napnamim mi Adi Komii siirim ini sriiyu ta maeyau aiir. Mi wig ira mi ninga primiriya saeya krimiirin siyu hir yapyiskaiwin. Mi saeya ta wiga uridyu biyeki bidi yinkiniukikaiya. Mi saeya iki boskwonauwan yaimin diminim pi saeya nisiisiimauwi. Mi ta wiga saiir biyan iikamim sima umir komii pi miya saeya miriia pi saiirsiyar mi haii. ¹⁷ Ta wiga saeya ini Pol siya mi krīma, saeya ini krimiir mhoiia yita. Mi saeya inokinokin pi hinina kauwok boinkii, kima ti kamim Adi Komiiyin ninomor kou hir nwoiyin siir mi miriim, kima krimiirin siyuin Adi Komii siya kaoprige okwowyin siir boinmimauu. ¹⁸ Inokinokin ta wiga hiriinan siyu iirar tinnanaeka. Mhoiia Pol siir pua ina piyaokiya mi siya ha haimisiyao okwo kaokiyin ta wig aiirim mi siya yu biye iir boinkii, kara kariirin Jisis Krais siir inig iir boinki, kara ta wig aiir duguski! Mi ha damki! Mi ti uridyu biyeyin bi kimiminkikin, ta wig aiirin ina yuguskiyin mi siya ina yamkiyin.

19 Mi ti omɪn siir biyan inkam komiiyim sima bɪdi kɪgii, ti dimɪnɪn mi sima ɪna yɪnoknɪnkiyim, ta wiga saiir umɪr miya nikiigiya. Mi sima Pol, Sailas sowiir yonkworɪmdɪnu mi sima sowiirɪn ɪna kiyainamwo mi sima maeyaua sima nɪdwo boɪnaiiya biyan inkam komiiyin saika hir ɪni boɪnaiyu, sowiir boɪniyopnatkaigiyam. 20 Mi sima sowiirɪn biyan inkamɪn yai wakaeyin, siirim yikunam. Mi sima ɪna boɪnim, ti inkam nwɪswo Juda hiranko. Ti krimiir om komiiyin sowa nini prɪdirɪraerarbumbuniko. Mi krimiir iikamɪm kakak asi nwokim. 21 Mi sowa simiirɪn yaeya siyu whir bi nɪsiisimauugo. Mi nim krima om komii Rom simiir siyuɪn siir napikim. Mi ti siyarɪn yo ɪɪpa bi namasugin. Mi krima ti siyuɪn sowa nɪsiimauuwɪn siir kipi nap, yo ɪni yaeya siyu ywowɪn. Mi ti yayim sima boɪnim ɪni dig ywokiyim. 22 Mi iki iikamɪm simiir yayim ɪni sowiirar swoki ɪnkɪn boɪnhɪuriiyugiyim. Mi inkam komii komiiyim yai hidiyim sima yɪnɪkiwɪmwitki sowiir yuɪso. Mi sima boɪnki, sowiirɪn idgiu hankak dwoki. 23 Mi sowiirɪn idgiuni yɪpɪmparnanae. Mi sowiirɪn omaka hɪuyokiyokaiya saiir dokmwɪn apɪnɪnɪpkaigi. Mi inkamɪn ta omaka hɪuyokiyokaiya saiir waikaowiyɪn siir boɪnki, kira sowiirɪn wi sibgu waikao. 24 Mi ti inkamɪn waikaowiyɪn, ta hɪriinan yai kirɪe aiir wakaekiyɪn mi ta omaka hɪuyokiyokaiya sowiirɪn saiir omaka igibopwo hir yami okmwɪn idwokaiyu. Mi siya sowiir ɪga kwiiyim pae komii komii wɪso sowaka yɪnkɪn ɪrɪonɪnkɪn widgig.

25 Mi hirii tirii nɪbwopwowɪn Pol, Sailas

sowa Adi Komii siirim sriiwii. Mi Adi Komii siir mwayiim ini simiir warar waokaowiiyo. Mi kamim sowaka ninkin huugripkiiyim, sima ini sowiirar wakaemimikwiiyim. ²⁶ Mi bi kimiminkikin nin komiiyin ina yitkiwiiyin. Mi ta omaka saiir iyyinpaeyin whiekakim ini praprada kinkiyim. Mi ti omaka simiir huugrimkripkiikikaiyim simiir anowim ini sima sima haiwaokiyim mi ti kam whiekakim wiewinsopim simiir ninimnirkaiyim ini sima simar huwhromwhro ikiigiiyamim. ²⁷ Mi inkamin ta omaka saiir waikaowiyin siya ha ninsiingiyin ta omaka huuyokiyokaiya saiir ano whiekakim simiir kigiyim haiwaokiyim mi siir kwoinin ina yaingwokiyin tari kam whiekakim tapaiir huugripkiikikaiyim bidi yidamkiyim. Mi siya siir kamkuu iir asi kiwokhaigin siya siyar swoki hampimpitnam. ²⁸ Mi Pol siya ini komiia kauwok boinkiyin! Kira kinakina kipi diriraerarbumbuna. Krima bi nidamamkim krima tisi tirirar nwowim. ²⁹ Mi ti inkamin waikaowiyin ina kauwok boinkiyin, paeya niuyaeiya saiirim mi siya ina iwit ninopkainaniyin omaka apanauwa hiriir mi siya nidid prasae bi kikinkin, siir kuu minim ini nopnopa warar kinamin. Mi ini Pol, Sailas sowiir igmiiga ini akai huuwun. ³⁰ Mi siya ina yikiuna apninaniyamo sowiirin yaba hiriir. Mi ina boinin, kowa inkam komiiko kara piki hiniin diminin siir ti tir? Mi Adi Komii siya pi kariir niki animaiwarkainam. ³¹ Mi sowa ina boino, kira krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis siirim daingwo tibmii. Mi Adi Komii siya wi kiriir nwoki anmaiwarkainaei. Mi kiriir omakan iikamim

iriipi hiriinan, wi siyakinar nanmaiwarkaina swowi. ³² Mi sowa ta yai win kibiya Biyan Inkam Komiiyin siira simiir boinmimaugim siya. Mi iikamim siir omakanim simiir warar yinkin boinmimauu. ³³ Mi ta ii aairin, ti inkamin omaka huyokiyokaiya saiir waikaowiyin sowiir paowaiyim ini siya hisokim. Mi bi kimiminkikim siya mi iikamim siir omaka iruanim sima op ina baptaisim. ³⁴ Mi siya sowiirin ina yikunamin siir omaka hiriir. Mi siya sowiirin nae minim ina hauu aeyin. Mi maigimaiga prasae rani, siya nwowa iikamim omaka irua saika whwonkaiyim simakan. Mi sima Adi Komii siirimin ina yaingwo tibmiiyim.

³⁵ Mi igwir nugakin, inkam komiiyim yai hidiyim om komii Rom hiranim sima swoki ikropkiyakwok, kam nhirim yaii niniyim simiirin omaka huyokiyokaiya saiir hiriir. Mi sima ini boinu, kira ti inkam nwiso sowiirin ti ikrop apniki. ³⁶ Mi ti inkamin omaka huyokiyokaiya saiir waikaowiyin siya Pol siir ini boinmauuu. Mi siya boin, iki inkam komiiyim yai hidiyin om komii Rom hiranim sima bidi boinkiyim kowiirin pi kara nikropkii mi kowa ta omaka huyokiyokai aairin haiburgig mi ha dapniyam mi kowiir kwoinin hiinsim hiinsima dwo. ³⁷ Mi Pol siya simiirin ina boinmauun, kira ini om komii Rom hiran inkam ywowo mi sima kririirin yai miyik bi sibgu boinkim. Mi diminin kira tirbuin siir bi boinmaugim. Ningaka. Sima kririirin iikamim simiir whwonkam ida, hindara priitokim. Mi sima kririirin omaka huyokiyokaiya saiirin whisariiya nokmwın apinopkaigiko. Mi tari sima

kririirin hindara haigiprakai ikrop apniyamam naingwokim, aniya? Nningaki, nningakinga. Om komii Rom hiran inkam komii komiiyim simar wit. Mi kririirin simar swoki ikrop apniki idwowiya hiriirin.

³⁸ Mi kamim yaii niniyim, sima ta yaiya saiir wakaenamim mi ina yamim mi biyan inkam komiiyim yai hidiyim, simaka ini boinu mi biyan kamim yai hidiyim, sima ha wakaewinim, sowa ini om komii Rom hiran inkamar mi owo mi sima ina yididim. ³⁹ Mi sima ha namim mi sima sowiirin ina ini ouumikmik boinuwim. Mi sima boin, krima kowiirin siyu miyiknan bi tirkikim. Mi sima ina whinapniyamim idowiya hiriir. Mi sima boinki, kowa ti om komiiyin siir haburgik mi kowa maeyau kwira dapnam. ⁴⁰ Mi sowa ina haiburgigo ta omaka hiuyokiyokai aiirin. Mi sowa Lidia saiir omaka hiriir yam. Mi sowa iikam nhirim naingwo tibmiiyim simiir ini kigu. Mi sowa yai nhirim simiir boinmimauu, simiir kwoinim kirie nwoki owim. Mi sima ha haiburgigim mi sima ina yamim. Iriig.

17

Mi om komii Tesalonaika hiran iikamim sima Pol Sailas sowiir tiom minkim

¹ Mi sowa ha napnamo mi sowa om whirin Amfipolis hiriir yapnimbiiyam. Mi sowa ti om iir haiburgigo mi sowa om komii whirin Apolonia hiriir yimbiiyam. Mi sowa ti om iir mi haburgigo mi sowa om komii whirin Tesalonaika hiriir yimbiiyam. Mi omaka ira Juda simiirga yai nidwokai wakaeiya ini ti om iir nwowa. ² Pol

siir siyiuin iki om komii komiiyim siya namim, siya pi Juda simiir omaka yai nidwokai wakaeiya mi siya pi simaka ninkin apninopkainami. Mi Juda simiir i komii komii kwoimim siya simaka yinkinwamwarki boin, Adi Komii siir Yokwo Komiiya saiir yai imiir. ³ Mi siya Adi Komii siir Yokwo Komiiya saiir yai imiirin minam boinmimauugin simiirin, Adi Komii siya bidi yimbinin inkam nwirin, hik haiyamim. Mi siya wa naonami mi siya wa swoki insiin idwowi. Mi siya boinki, ti inkamin Adi Komii siya nimbinin, siya Jisis siyairgin. ⁴ Mi Juda iikam nhirim simaka hihar nwowim, sima ini Pol siir yai aiirim yaingwo tibmiigiyim. Mi sima ini Pol, Sailas sowiir isid ywowim. Mi iikam whiekakim Grikanim, yim sima iripi hiriinan Adi Komii kramiir Wanin siirima mi hainanikim. Mi simiir iikam isid bripriyin sima ini sowaka yinkin itinakium. Mi bi nwowi wigim, yim ini hiriinanar mi tirim.

⁵ Mi Juda simiir kwoimim whwokwoka bi nwokikim mi sima inkam biyeyim siyiu hir napamim simiiram yikuuna. Mi sima iikam whiekakim ina yikuuna digim. Mi ta yaiya sima nin boinua mi simiir kwoimim ini haughauga whiyekiyim. Mi sima ini yaiiyamar yaingwokiyim. Mi sima Jeson siir omaka saiir nokwoyokaigiyim mi sima ina hansranim simiirim. Sima minim tirkim, simiirin iikam whiekakim simiir niyopmaugiyim. ⁶ Mi sima simiir bi kigim. Mi sima Jeson mi iikam nhirim naingwo tibmiiyim simiir yikunam ti om komiiyin siir biyan iikamim simiirim. Mi sima hinina kauwok boinam, ti kamim siyiu

bibiye tɪrbumbuwi ima ti omom omom imiir. Mi tariinanin sɪma tɪsi om iir mi atɪrbumbuniyim. 7 Mi Jeson siya yikiunam simiirin siir omaka hiriir. Ti iikam whiekakim sɪma om komii Rom hiran inkam komiiyin Sisa siir siyu imiir nanugaugaugim. Sɪma ina boinim, inkam Komii nwirin ina nwowin, siir inigin Jisiskin. 8 Mi iikamim mi biyan inkam komii ikim ti om komii siir nwowim, sɪma ti hiriinan yai imiir wakaeyim mi sɪma ina yanaakiyim. 9 Mi biyan inkam komiiyim sɪma boin, kimiir yaiya yai paii rani mi kima pi ta yai aiir saingig. Mi Jeson mi iikamim naingwo tibmii ikim, sɪma umirim ha saingigim mi sɪma ina yamim. Iriig

Mi Sol siir isidin sɪma om Beria hir mɪriigim.

10 Mi ta iya saiir niyaka iikamim Adi Komii siirim naingwo tibmiiyim, sɪma Pol, Sailas sowiirin om Beria hiriir yikropki. Mi iya sɪma om Beria hir nimbiamim mi sɪma ina yapninopkainamim Juda simiir omaka yai nidwokai wakaeya saiir. 11 Mi Juda iikamim om Beria hiranim, simiir kwoinim iikamim om Tesalonaika hiranim simiir hiriinan tani. Niingaka. Mi sɪma ini maigimaigana nwowim, simiir yai aiir wakaeyamim. Mi inokinokin sɪma Adi Komii siir yaiyim yokwo hir nwowim, simiira mwainanaeikim. Mi sɪma nwoki inokninkini, simiir yaiya yai kaimwoka. 12 Mi Juda iikam whiekakim om Beria hiranim, sɪma ina yaingwo tibmiiyim. Mi Grik wig whiekakim inigakim mi Grik kam ikim, sɪma ina mi aingwo tibmiiyim. 13 Mi mhoiia Juda iikamim om Tesalonaika hiranim sɪma wakaeki, Pol siya Adi Komii siir

yaiya saiir boinmimauuwi om Beria hirin. Mi sima asi namkim ti om iirin. Mi sima ini hopswoiu iikamim simiir kwoinim mi sima ina yanaakiyim. ¹⁴ Mi bi kimiminkim iikamim naingwo tibmiiyim sima Pol siir yikropki whigbida hiriir. Mi Sailas Timoti sowa ini om Beria hirar ywokiyo. ¹⁵ Mi sima Pol siirin siyaiini minam nani whinapyiku kwiriigigim, siirin om Atens hir nadu atkiniugigim. Mi Pol siya yayim ina boinmimauugigin simiirin, Sailas, Timoti sowiirim. Siya simiirin hinina boingig sowiiram, sowa wa witsisau kariiram. Mi sima ina swoki haiyug apnamim om Beria hiriir. Iriig.

Pol siya om komii Atens ta Adi Komii siir yaiya hir boinmimauugin

¹⁶ Pol siya om komii Atens hir ywokwokin, Sailas, Timoti sowiirim. Mi siya ina kigin ti om komiiyin sima uruwai siyaowaini inigin siirara hainani mi siir kwoinin miyik bi naingwokin. ¹⁷ Mi siya omaka Juda simiira yai nidwokai wakaeiya, saiir yapninopkainam. Mi siya Judan iikamim mi nhirim Juda iikam tani Adi Komii siir inig hainaniyim, siya yai simaka yinkinwamwarki boin. Mi siya inokinokin pa mi ami maeyaua iikamki ninkinuiwiya saiir. Mi siya yayim pi iikamim simiir hirar mi boinmimauuwi. ¹⁸ Mi kam nhirim Epikuriamni siyu ninokninkiniyim mi kam nhirim Stoikni siyu ninokninkini ikim sima yai saika yinkinwaomwarki boin. Nhirim yim ha boin, ti inkamin yai priboin priboiniyin siya dimu minam naingwowi? Mi nhirim ina boinim,

siya uridyiu biyieyin om whiranin siir yai imiir boinmimauwi. Pol siya Jisis Kraisi siir yaiwin kibi aiir boinmimauugin simiirin. Siya boin, Jisis siya ie hiranki ninsiin idwokin. Mi siya ta hiriinan yaiya saiir boinkiyin mi sima ta siir yaiya saiir bi wakae ninokninkinkim. Mi sima siirin yai biye asi nikbumbugim. ¹⁹ Mi sima Pol siirin asi nikunamkim simiir biyan inkam komiyyin siiram, maeyaua yai nidwo boinaiya mhuku Ariopagas hirana saiirim. Mi sima boin, krima ta yaiwin kibiya kira boinmimauua iki iikamim simiir mi krima saiirim naingwowi saiir wakaeyim. ²⁰ Krima ta kirir yaiya saiir wakaeyim mi krima ini wara wakaeyimyokiyim. Ta yaiya, ini saa ywowa. Mi krima ta yaiya saiir yai mwo imiir ninokninkinim naingwowi. ²¹ Mi iikamim om komii Atens hiranim mi nhirim om whiran iikam ikim, sima om komii Atens hirara yamwoni. Mi sima inokinokin yaeya yai whir bi boinikim. Nningaka. Sima ti yaiwin imiirara whrie boinanaeikaigim.

²² Mi Pol siya biyan inkam komii komiyyim mhui Aripagas hiranim, simiir whwonkam ida yinsiin okwo boinki. Mi siya boin, kima ti kamim om komii Atens anim kara kimiirin bidi kigim, kima miini hanin miriigim wou nikwo aeyamin. ²³ Mi iya kara waraura nwowa mi karar bidi kigim digworaekwowim wou kima nikwo aeyim simiirin. Mi kara biya kwira kig. Mi sima yaiya hir wina hinina winboinka. Ti Adi Komiiyin krima ninokninkin karamae nwowin. Mi ti Adi Komiiyin kima whaowaeyin mi kima siir inigin hindara whisariiyar, prihainani. Mi kimiirin ti

Adi Komiiyin, kima ninokninkin karamae nwowin siir boinmauwam tiri.

²⁴ Adi Komii siyairgin nu ninomor mi digworaekwo whiekakim simiir nonkwokwokiyim. Siya, nu ninomor sowiir nwowim digworaekwowim mi simiir Biyan Inkam Komiiyin. Mi siya omaka inkamki nonkwo miriyyim, siya simiir bi nwowikin. Ningaka.

²⁵ Siyar hauugikim digworaekwo whiekakim iikam imiirin. Mi omwai waiyayokiyokiiyin kwoinbudin pi siyar nwowaiginiuwu mi simiir kwoinim asi niyaei. Mi digworaekwo whiekakim simiirin hiriinanar mi hauu haiginiu. Mi Adi Komii siirin digworaekwowim, inkam nwirkin bi hauumauu haiginiugin. Mi siya dimin whiram bi whaowaekin. Ningaka. ²⁶ Biki biyyin Adi Komii siya inkam nwirin Adam siir nonkwokwokikin. Mi siir yinneyim, ini hoingakar ywokiyim. Mi sima piuum kwirua bi nimbiamkim, ini piupai piupai yimbiamim. Mi simiir nu maeyauim sima nwowanim siyar yimbingi, bidi bidiniya siya tiki kwoinin siira naingwokwokaigikin nu maeyau simiirin yapayapa kikitintio haiginiuim. Mi siya tiki iyyim ti digworaekwo whiekakim sima nimbiamiyim, simiir warar yinkin imbingi. ²⁷ Mi Adi Komii siya hiriinan minam tirkin, krima siir kigninokninkinim. Mi siya aru nwo rani, ini krimiir kingiinar nwowin. ²⁸ Mi siir kirieya krimiirin omwai saeya waiyayokiyokii mi krima asi nongwomamair aekiyami ti nu iirin. Kimiir inkam nwirin siya hinina winboinkikin, krima ti ombud komiiyin Adi Komii siirara yinisisimkim.

29 Mi krɪma ɪni Adi Komii siir yɪnisɪm ywowɪm, mɪ krɪmiir kwɔɪnɪn ha kɪpi naɪngwo, Adi Komii siya uruwai siyaowai mɪ siya pae mɪnɪm krɪma nonkwokwowyɪm siya sɪmiir hɪriinan tani. Nɪngaka. 30 Bɪiya kamɪm nɪnoknɪnkɪn karamaeyɪm mɪ Adi Komii siya sɪmiirɪn yai hɪrii bɪ boɪnkɪn digworaekwowɪm sɪma tɪrɪm ta ɪi aairɪn. Mɪ tariɪnanɪn siya yai ɪna boɪnɪnaeyɪn iikam whɛkakɪm ɪki omom omomɪm sɪmiir nwowɪm. Mɪ siya boɪn, kɪmiir kwɔɪnɪm tɪ kisɪna haɪgi. Mɪ dimɪn biyɛyɪm sɪmiir haimriyɪugig. 31 Mɪ siya ɪiya kwɪra yɪmbɪn sɪmiir yaimɪn dimɪnɪm sɪmiir hɪdam. Mɪ siirɪn Adi Komii siya ɪe hɪrankɪ swokɪ hɪdnɪnsiɪn ɪdwokɪn. Mɪ krɪma nwokɪ nɪnoknɪnkɪni, siya Adi Komii siirgɪsiira inkamkɪn. Tɪ inkamɪn Adi Komii siya nɪmbingiyɪn siyairgɪn, yai hɪdiyɪn.

32 Mɪ ɪiya sɪma ta yaiya, Pol siya boɪna inkamɪn ɪeyankɪ nɪnsiɪn ɪdwowɪn siira saiir wakaekiyɪm mɪ nhɪrɪm ɪni siir boɪn grɪnamɪm. Mɪ nhɪrɪm ɪna boɪnɪm, krɪma wɪ kɪriir yai aairar swokɪ wakae tɪ dimɪn ɪiirɪn. 33 Mɪ Pol siya sɪmiirɪn ha haiburgigɪn mɪ siya ɪna yamɪn. 34 Mɪ iikam nhɪrɪm yaeya naɪngwo tɪbmiigiyɪm, sɪma asi namkɪm saikan. Mɪ Daionisias siya nu Ariopagas hɪran kamɪm siyɪu komii nɪnoknɪnkɪnɪm sɪmiir inkam nwɪrkɪn. Mɪ wig ɪra saiir ɪnɪgɪn Damariska. Mɪ iikam nhɪrɪm sɪma ɪni sɪmakar yamɪm. ɪriig.

18

Pol siya om Korin hɪr mɪriigɪn.

1 Mɪ mhɔɪiya Pol siya om komiiyɪn Atens siir haiburgigɪn mɪ siya om whɪrɪn Korin siir yam.

2 Mɪ siya Judan inkamɪn nwɪra kɪg siir ɪnɪgɪn

Akwilakin. Mi siya nu maeyaua Pontas dapiya saiir hiranki nitkin. Siya mi siir wig aeya sowa waiyin nu komii Itali hirin aii bi haiburgigo. Mi siir wiga saiir inigin Prisila. Mi Biyan Inkam Komiiyin om komii Rom hir nwowiyin siir inigin Klodias. Siya nhinikriropki Judan iikam whiekakim om komii Rom hir nwowim simiirin. Sowawai ti om komiiyin Rom siir asi haiburgigo mi ina yito. Mi Pol siya sowiirin hir ini kigu. ³ Siya ta miya sowawai miriia wraisu is pani miya omaka miriia saiir hiriinan mi aiirar mi miriigin, umir mi haiyim. Mi siya sowiirwai omaka asi whwonkaigin. ⁴ Mi Juda simiir ii komii komiiyim, Pol siya Juda simiir omaka yai nidwokai wakaeiya saiir napninopkainamkin. Mi siya yai simaka yinkinwaomwarki boin. Mi siya Juda mi Grik hiran iikamim simiir kwoin imiir ini boinurwokaiyu sima Jisis siirim naingwo tibmiyim.

⁵ Mi mhoiya Sailas sowa Timoti ina haiburgigo nu Masedonia hirin mi sowa ina yitwo Pol siirim. Mi Pol siya inokinokin yaiwin kibiya saiirara boinmimauuwikin. Mi siya Juda simiirin ina boininaekiyin. Jisisin Biyan Adi Komii siyar nimbingikin, Judan iikamim kimiir kaoprige okwowam. ⁶ Mi sima siir yai aiir yanugaugau mi sima siirin ina yigbumbuwim. Mi sima nu sinim siir yuis aiir nwowim asi nhiskigikim. Dimusi rani, siya pi brombropnamkin. Mi siya ina boinkiyin simiirin, kima kigugukaeyami kimiirar diminkin, yaikakin wi kimakima nwowi. An kara yai karamaeka. Panaowin kara pi iki iikamim Juda iikam tani kara pi simiirim nami. ⁷ Mi Pol

siya ta Juda sɔmiir omaka yai nɔdwokai wakaeiya saiir haiburgigin mi siya inkam nwirin siir omaka saiir yam. Ti inkamin siir inigin Tisias Jastaskin. Siya Juda inkam tani, siya ti inkamin Adi Komii krɔmiir Wanin siir inig iirar hainanikin. Mi siir omaka ini ta Juda sɔmiir omaka yai nɔdwokai wakaeiya ini saiir akpitga ywowa. ⁸ Mi ta Juda sɔmiir omaka yai nɔdwokai wakaeiya saiir biyan inkamin saiir kigriraowiyin, siir inigin Krispaskin. Mi siir wig yin ima, simani bidi yaingwo tibmiiyim sɔmiir Biyan Inkam Komii iirimin. Mi om Korin hiran iikam whiekakim sima ta Pol siir yai aiir wakaekiyim mi sima ina yaingwo tibmiiyiyim. Mi simiirin op ina baptais haiginiuwim.

⁹ Mi igwir niyaka Pol siya dimin whirin nhwo-nan siir whin kig. Mi Biyan Inkam Komiiyin siya boinki siir, kira kipi nɔdid. Niingaka. Kira ha boinmimaugi, mi kira yai mikrim kipi nwo.

¹⁰ Mi kara kinakar nwowi mi inkam nwirin wi kiriir hopswo rani mi kiriirin wi siya tirbumbu rani ti om komiiyin kariir iikam whiekakim ini tirar nwowim. Ta yaiya Adi Komii siya boinkika.

¹¹ Pol siya om Korin hiran, biewiyin whira ywo. Mi bwanim iriyar whira yinkin o. Mi siya sɔmiirin Adi Komii siir yai aiir boinmimaugin.

¹² Mi ta iya Galio siya nu komiiyin Grik hiran biyan inkam komiikin, hir nwowikin. Mi ta iya Juda sima wara yinkin nhin, Pol siir nwowam io. Mi sima siir yikunam biyan inkam komiiyin yai hidiyin, saika nokwo boinam. ¹³ Mi sima boin, ti inkamin, iikam whiekakim sɔmiir kwoinin siya boinurwokaiyugin Adi Komii siir inig hainanam. Mi ta siir yaiya ti siyiu komii saika iripa bi na-

masuga. Niiingaka. ¹⁴ Pol siya ina naingwowa in simiir yai aka nowarki boinamin. Mi Galio siya Judan kamim simiir boin mi ti inkamin siya siyiu biye tiriikiswo mi kara kimiir yai aiirin wa pi wakaeyin. Mi siya ti inkamin krimiir oman siyiuin saika bi nantamyiryirkin mi siyiu biye bi tirkin. Niiingaka. ¹⁵ Mi tiki diminin siya krimiir oman dimin tani. Niiingaka. Juda hiran iikamim kimiir siyiuin mi siir diminkin. Mi digworaekwo whiekakim simiir inigim, yim kimiirar diminkin kamakima ti kitibmii boin. Mi kara ti hiriinan diminin siir yai nidwo wakaeyim pi boriisopi. ¹⁶ Mi siya simiir maeyaua yai inkam komii aka nokwo boiniya, saiir hiranka yikriropnatkiikigi. ¹⁷ Mi sima Sostenis siir yankabrinunaowid. Siya Juda simiir omaka yai nidwokai wakaeya saiir biyan inkamkin. Mi sima siirin maeyaua yai nokwo boiniya, saiir kingiin hirar yipimpar. Mi Galio siya ti diminin sima tirkiyin, siirsi bi swoki naingwoyimyokikin. Iriig.

Pol siya om Antiok nu Siria hir nwowa in siir hiriir swoki am.

¹⁸ Pol siya om Korin hirin, ii kasa bi nwokin. Mi mhoiia siya iikamim naingwo tibmiiyim simiir boingig, ha dwoki! Mi siya ha nhinamin siyaii aiir kwirinam mi Akwila sowa wai Prisila ini saika yinkin amwo Senkria hiriirin, maeyaua siyaii ima namasuwiya om Korin kingiin hir nwowa saiirim. Mi kana ina piriyaonama. Dimusi rani, siya Adi Komii saika bidi yimbinin, dimin whir tiramin. Mi siya Juda simiir siyiuin siir napkin. Mi siyaiiya ha huyanama mi sima ina yamim nu Siria hiriir. ¹⁹ Sima om Efesas hiriir yimbiam.

Mi Pol siya sowiirɩn ti om iir haiburgig. Mi siya ina yapnɩnopkainamɩn Juda sɩmiir omaka yai nɩdwokai boɩniya saiir. Mi siya Juda kamɩm simaka ini whrieboɩnaiyu. ²⁰ Mi sɩma siirɩn ina sriiyɩm, kira krɩmaka wi i prieriga nwonami, aniya? Mi siya ina boinɩn, kara wi dig nwo rani. ²¹ Mi mhoiia siya sɩmiir boɩnki, ha dwoki! Mi Adi Komii siya kariirɩm naingwowi mi kara wi kimiirɩma swoki iti. Mi siya om Efesas siir haiburgig mi siyaiya saiir yani kwirinam.

²² Mi siyaiya ina yamamasu iuwa om Siria hir. Mi Pol siya siyaiya saiir haiburgigɩn mi ina kunaidamɩn. Mi siya om komii Jerusalem hiriir yam. Mi iikamɩm naingwo tibmiiyɩm siya sɩmiir ini boɩni ti akamɩm! Mi siya hiriinan tir digigɩn mi ini om Antiok hiriir yapiinamɩn. ²³ Pol siya om Antiok hirɩn, i prieriga nwokin. Mi mhoiia siya ina yamɩn. Siya ti nu whiswo sowiir yam, Galesia mi Frisia hir nwowɩm omisisɩm nhirɩm sɩmiir nap miriyyamkin. Mi siya iikam whiekakɩm naingwo tibmiiyɩm, sɩmiir whinkɩnsiis haigɩnɩugɩn.

Apolos siya Adi Komii siir yai aair boɩnmɩmauwikɩn om Efesas hir.

²⁴ Mi Juda inkam nwirin ti om komiiyɩn Aleksandria hirankɩn. Siya om Efesas hir namwonikɩn, siir inigɩn Apoloskɩn siya yai miyyik miyyik ara boɩnikɩn. Siya Adi Komii siir yai aairɩn, bɩdi yɩnoknɩnkin digɩn. ²⁵ Mi yio siya bɩdiyar mi inoknɩnkinɩn, dimɩn taemɩn nhirɩm Jisis siya diriraerariyɩm. Mi siya ini sɩmiirar kauwok boɩnamɩn. Mi siir yaiya siya boina Jisis siir, siya bi kiyɩkrikɩu boɩnikɩn.

Niingaka. Mi siir yaiya ina yinyokiigiya hinda tinda. Biya Jon siya, siir boinmimauuwɪn yayim, simiir kwoin kisina haigiyam mi op baptaisim. Mi siya simiir boinmimauugin. ²⁶ Siya Juda simiir omaka yai nidwokai wakaeya sair yam. Mi siya yayim ini hindara ini boin iskiyim mi siya simiirsi nidid kwoin bi naingwokin. Prisila Akwila sowawaiyar wakaeyo mi sowa siirin ina yikunamin sowiirwai omaka hiriir. Mi sowawaiyin siirin haningɪn yanaakninkii haiginu Adi Komii siir siyu imiirin siirin. Mi siya wi nwoki sibgu inokninkinim. ²⁷ Mhoiya Apolos siya nu komiyan Grik hiriir namim minin mi iikamim naingwo tibmiyim om Efesas hiranim sima boin maigimaiga haiginugi siirin. Mi yokwowa sima win hauugi, nu komii Grik hiran iikamim naingwo tibmiyim simiirim. Mi sima hinina win boinki, kima siirin wi dikunam kimiir omaka hiriir. Mi iya siya nu komii Grik hir nambiyamin mi iikamim naingwo tibmiyim simiir pu nhinmi siya ini kin haiginuu. Biya Adi Komii siya naingwobumbuwa simiir kwoin imiir kisina haigiyam. ²⁸ Mi siya ini igaokaka ywowin, Juda sima boinim yai bibiyeyim iikamim simiir whwonkam ida mi siya simiirin yayim Adi Komii siir Yokwo Komiiya sair nwowim Jisis siya inkamin biya Adi Komii siya nimbingiyin krimiir whindiriraerar haiginuwam mi siir boinkika. Mi sima asi nongwomamair aekiyamkim. friig.

19

Pol siya om Efeses hir mirugin

¹ Apolos siya om Korin hir m̄iriigin. Mi ta iya Pol siya iki nupai nupaiyim simiir nap m̄iriivin. Mi siya om Efeses hiriir yap nimbiiyam. Mi ti omin hiran iikam nhirim naingwo t̄bmiiyim, simiir ini k̄iḡu. ² Mi siya sr̄iȳu biya k̄ima naingwo t̄bmiiyim mi k̄ima Adi Komii siir naeȳu m̄iyik iir b̄idi yaeyin? Mi sima boin, n̄ingaka. Kr̄ima Adi Komii siir naeȳu m̄iyikin siir yai bi wakaem̄im̄inkim. ³ Mi Pol siya boinki simiirin, k̄ima p̄iki hin̄in siȳuin si baptais̄kim. Mi yim ina yowark̄i boinkiyim, n̄im kr̄ima Joni siȳuin op siya baptais̄in mi siir baptais̄kim.

⁴ Mi Pol siya boin, biya Jon siya iikamim simiirin op baptais̄ haigin̄ugim mi siya ti siȳuin min n̄isiimauugin, sima naingwo t̄bmiiyim. Jon siya Juda iikamim simiir boin, k̄ima ti inkam̄in kariir m̄hoīya n̄tin siirim daingwo t̄bm̄i. Ti inkam̄in siya Jis̄isin siȳaargin. ⁵ Mi sima ta Pol siir yaiya saiir wakaeyim mi ini Biyan Inkam̄ Komiiyin Jis̄is̄ siir in̄iḡ iirar dapim mi op ina baptais̄im. ⁶ Mi Pol siir ina simiir yonkwoki mi Adi Komii siir naeȳuin ini simiir yan̄ink̄in̄uniyin. Mi sima ini yaipai yaipaiyim ninomor kou hiranim, ini simiirar boinamim profet kamim yaiya sima boiniya mi sima simiir hiriinana boinkim mi sima Adi Komii siir yaiya ina boinm̄imauuwamim. ⁷ Ti kam wh̄iekakim iur nw̄isko, Adi Komii siir naeȳu m̄iyik iir haiyim.

⁸ Mi Pol siya ina yapn̄inopkainamin omaka Juda simiira yai nidwokai boinaiya saiir. Mi yaiya siya nini boin̄uwa, siya ini hindara ini boin̄iskiyin. Siya nididm̄ir nididm̄ir bi boinkin mi siya ini simakar ȳink̄inwamwark̄i boin̄in simiir

kwoin imiir boinurwokaiyam. Mi siya simiirin Adi Komiiyin siir iikam mi siir digworaekwowim simiir kigriraowiyin siir boinmimauuim bwanim parig whoim. ⁹ Mi nhirim ini boriisop waeyaowim, bi naingwo tibmiigim mi iikam whiekakim simiir whwonkam idan mi sima yai biyie Biyan Inkam Komiiyin siir siyu iir yigbumbu boinim. Mi Pol siya simiir haiburgigin mi siya iikamim naingwo tibmiiyim simiirar yikunam mi inokinokin Pol sima skulam Tiranasi hiriir namikim, Adi Komii siir yaiya saiir whrie boinaiyuwam. ¹⁰ Siya hiriinanar diriraeraryokiyokiiyin biewiyo whis. Mi iikamim nu Esia hiranim, sima bidi wakaeyim Biyan Inkam Komii siir yai imiirin. Mi Judan iikam mi Grik an iikam yim ina mi wakaeyim. Iriig.

Siva siir yinisim yinkamiyin ima.

¹¹ Adi Komii krimiir Wanin siya hauugikin Pol siirin kirieni, ti dimin kirie komiiyin mi ti diminin, yo ini sa ywoiskiyin. ¹² Mi sima yuis mirim pi Pol siir piu aiir naka iprakna haii mi mhoiyya pa hainami iikamim makakim simiir piu imiir nini hainiyyiwi mi ta simiir ma simiir niyya pi digar nwoki. Mi iki uridyiu biyie biyeyim simiir nwowim ina haiburgigim mi ina yamim. ¹³ Mi ti Juda iikamim omom omom nhirim sim yapyokiyoki inkamim uridyiu biyekakim simiir yinimniski. Mi sima boin, nim ti yiu bibiyeyim sim ninimniskiiyami ti Jisisni inigin si niki kinankiuwi. Mi sima yiu biyie siir boinki, ti inkamin Pol siya boinin siir inig ieya niuwi mi kira damki. ¹⁴ Juda simiir yaowae adin pris Sipakin, siir yinisisimim iriyyar nwisko. Mi sima ti hiriinan

siyɛu ɛmiir tɛrikim. ¹⁵ Mi tɛ uridyɛu biyɛyɛn siya simiir yayaka hinɛna yowarki boin, kara Jisis Pol sowiir bɛdi yɛnoknɛnkinɛn mi wim kima yɛpikim. ¹⁶ Mi tɛ uridyɛu biyɛyɛn tɛ inkamin siir piu hir nwokin, sima diriraerar nɛskɛnakim mi sima ta omaka saiir haiburgig mi ini paru parura yɛdam natkiigɛnamim. Nhie aunowaiga. ¹⁷ Mhoiɛya Juda iikam whiekakim mi Grik iikam whiekak ikim, sima om Efesas hir nwowim, sima ta yayiɛ saiir wakaeyim mi iikam whiekakim sima nidid pranæ bɛ kɛnkim. Mi sima Biyan Inkam Komiiyɛn Jisis siir inig iirar hainanim. ¹⁸ Iikam whiekakim naingwo tibmiiyim mi sima ina yitim. Mi digworaekwo biyɛ whiekakim biya sima tir kaiyɛuim, ini simiir ini boinɛkɛniyim, iikamim simiir whwonkam ida. ¹⁹ Mi iikam whiekakim nop min nanaowiyim mi naeboin wir minim pa samsakikini wigam. Mi simiirin ina ikom swokiyim pæ arar, iikam whiekakim simiir whwonkam ida. Mi digworaekwowim yokwo sima winim simiir iripar mwainim, hinɛna yimbiyam. 50,000. ²⁰ Mi tɛ hiriinan siyɛuɛn sima tirin mi Biyan Inkam Komii siir yayiɛ ina kirirɛrama mi ta yayiɛ ini komiɛya ywokiya. Iriig.

Mi om Efesas hiran inkam whiekakim sima Pol siirimɛn io yai prasæ bɛ saokim.

²¹ Mi saiir mhoiɛya, Pol siir kwoinɛn Adi Komii siir naeyɛu miyɛkɛya yowomwarkaiyɛu, nu Mese-donia mi nu Grik hiriir napamim mi mhoiɛya siya om komii Jerusalem hiriir namam naingwokin. Mi siya boin, kara tɛ omom simiir nini kignaki. Mi mhoiɛya kara wi om komii Roma hiriir nami. ²² Mi siya inkam nwiso siir whin miriyywo sowiir

yikropki, Timoti, Irastas sowa nu Mesedonia hiriir namim. Mi Pol siya nu komii Esia hirar iki okiyin.

²³ Mi taka iya hik komiia om Efesas tiriir yimbini. Mi sima nansao prasae bi kinkim. Mi ta hik komiia whisarii bi nimbiyamka, Pol siya siyuin iikamim sima naingwo tibmiiyin Jisis siirim mi siir boinmauugin. Mi ta hika asi nimbiyamka. ²⁴ Inkam nwirin hir nwowin siir inigin Demitrias siya ti inkamin digworaekwo paipaiyim silvani nonkwokwowikin. Ta omaka wiga Atemis saiir inignana saiir inig iir hainanam. Mi siir miyan kamim, ti digworaekwowim simiir nonkwokwoyiyim mi sima umir prasae bi haiigim. ²⁵ Mi siya siir mi miriyyim simiirim wara yinkin ikuna. Mi siya simiir boinki, krima mi kwiruwa miriigim, kima dinokninkin, krima umir komii asi haii, ti miyiyim krima miriyyim simiirsi haii. ²⁶ Mi ti inkamin Pol, iikam isid komiiyin pi siya nhinpriiginaei. Mi simiir kwoinim pi siirima naingwowi. Mi kima bidi kigim mi kima bidi wakaeyim siya ti hiriinanin om Efesas hirira bi tirkin. Nningaka. ²⁷ Ta Pol siir yaiya ini krimiir umir miya saiirar yikripkiya mi hiriinana sasa rani. Nningaka. Mi sima wi ta omaka komiia Atemias wi saiir haimriyugigi mi wi ta wiga saiir inig iir mi hainan tani. Nningaka. Mi ta omaka komiia mi ta wig aeya, yo wi hiriyyar nokwosaoaekaeyami. Ta wiga inig komiigaka mi iikam whiekakim nu komii Esia hiranim, sima saiir inig iir hainanikim. Mi ta Pol siir yaiya wi ta simiir wiga inig komiilkak nwowa, wi saiir nikworinuwi. Siya hiniina boinkin.

²⁸ Mi sima ta yai aiir wakaekiyim mi simiir

kwoinim ini haugihauga whwiyekiyim mi sima ini komiia kauwok boinkiyim, Atemias! Saeya om komii Efesas krimiir biyan wig komiiga. ²⁹ Mi ti om komiyyin siir hiran iikamim, yai ini komiia nhinkii kauwokiyim. Mi sima diriyar yinsiin iwitnam, maeyaua iripa yai sima nidwo boiniya saiirim. Mi sima Gaias, Aristakas sowiirin wara yinkin kiwowit hainam. Ti inkam nwisu nu komiyyin Mesedonia hiranko sowa ti inkam nwisu Pol saika nap mriigo. ³⁰ Mi Pol siya iikam whiekakim, simiir bopwo napninopkainamim minkin. Mi iikamim naingwo tibmiyyim sima yikidu siirin. ³¹ Mi nu komii Esia hiran inkam komii nhirim sima Pol siir nomiiyaugim. Mi sima yai siirim boinki mi sima siirin ina boinkidukiyim, kira maeyaua yai iripa nidwo boinaiiya, wi saiir kipi napninopkai. ³² Ti iikam isid komiyyin, ta omaka yai nidwokai wakaeiya saiir nwowim sima omkakarim ini diriyar nhinki kauwok boinkiyim. Mi sima yai whiruwani biri kauwok boinkikim. Nhirim yai whirni, nhirim yai whirni hinin hinina kauwok boinki. Mi iikam hoimgakim sima biri ninokninkinkim ta iripa sima nwowa mi sima bi ninokninkinkim inkamin ta iripa sima nwowa saiir bi nwowanin. ³³ Juda sima Aleksanda siirin bopwoniya hiriir iyopninopkaigi, simiir bi nwowam. Mi iikam whiekakim sima ini whiekakar kauwok boinkiyim. Mi Aleksanda siya ina yisiimauugiyin, simiir yai imiir nribmi boinim. Mi siya simiir yai aiir nowarkii boinkiyim tirkin. ³⁴ Mi iikam whiekakim sima ina kigninokninkinkiyim siya Juda inkamkin. Mi sima whiekakim ini diriya nhinkiikauwok

boinkiyim. Atemisa om Efesas krimiir biyan wig komiiga. Mi sima idip idip ini ta yaiya saiir saiirar iyop boininaeyim.

³⁵ Inkamin omaka komii nidwokaiyin yaimin winiyin om Efesas hiran iikamim simiir yayim siya yinsiin okwo paringigi. Mi siya ina boinin, kima ti om Efesasan iikamim kima wakae! Krima ta omaka aiirin minam kigriraowi, Atemis saiir inig iir hainanam. Mi ta siiya haiya praprasa ninomor kou hiranki nikiinainiya saiir wara kigrirao. Mi iikam whiekakim sima bidiya yinokninkinim. ³⁶ Mi ta yai aiirin wi inkam nwirki nanugaugau rani. Ningaka. Mi kima yai tanki! Mi kimiir kwoinim haeyia kipi kinki mi dimin whirin ha kipi nanka diriraerarki. ³⁷ Kima bidi yikunaniyim ti inkam nwiso sowiirin. Mi sowa ta omaka Atemisa saiir dimin whir bi tauae haigo. Ningaka. Mi sowa krimiir biyan wig komiia saiir bi nigbumbugo. Ningaka. ³⁸ Mi Demitras siya mi kamim mii saika miriiyim sima yaigakinuwi, inkam nwirin saikain mi sima iya ta omaka yai wakaeiya mi sima saiir dam, yai boinamin. Mi sima ta yaiya, inkam komiiyin saika tini boiniu. ³⁹ Mi kima yaigakinuwi, kimiir kwoinaw waraurar tiki okainam. Mi wi yaowaeyim yai nidwokai wakaeiyim, om Efesas hiranim, simaka tini boiniu. ⁴⁰ Mi om komii Rom hiran iikamim sima krimiirin wi yaigak nwowi, ta krima ninii nansaowa maeyaua iripa nidwo boinaiiya saiir. Mi krima hiriinan wi whisarii dimuim ninii nansaowi? Mi sima krimiirin inkam komii komiiyim simaka boini mi krima wi yai karamaeyar nwowi. Siya hinina boinkin. ⁴¹ Mi yai

siirim dig nwokiyim mi siya simiirin ina boinkiyin, kima ha ti nhinkinam. Iriig

20

Pol siya nu Masedonia mi nu Grik hir napmariigin.

¹ Mi ti yaiya sima ninii nansaowa dig nwokiya mi Pol siya iikamim naingwo tibmiiyim simiir yikiunam. Mi siya yai nhirim simiir boinmauugi, simiir kwoin imiir kirie haiginuwim. Mi siya simiir boingig, ha dwoki kima mi siya om Efesas hir haiburgigin mi ina yamin nu Madedonia hiriir. ² Mi siya om whiekakim simiira yapmarii, siya yai kasa biri boinmimaugigin iikamim naingwo tibmiiyim simiirin, simiir kwoin imiir kirie haiginuwim. Mi siya mhoiyya nu Grik hiriir yimbiyam. ³ Mi nu Grik hirin siya bwanim whwoima ywo mi mhoiyya siya nu Siria hiriirin siyayi aii kwirinamim yaingwo. Mi siya wakae, Juda sima yaiya siirim nomboin tibmiikimaigim, siir nisom aokiyim. Mi Pol siir kwoinin ina yaingwowin, kiya? An wi nu Masedonia hiriir swoki ami. ⁴ Sopata siya om Beria hirankin, siya Piras siir yinisimkin, siya Pol saika namkin. Mi inkam nwiswo om Tesalonaika hiranko, Aristakas mi Sekandas. Mi Gaias siya om Debi hirankin. Mi Tikikas mi Trofimas yo nu komii Esia hirankin nitko. Mi Timoti siya sowaka yinkin am. Mi sima ini Pol saika yamim. ⁵ Sima ti kamim biya namim, krimiirimin sima om Troas hir ywokwokin. ⁶ Mi iyya Juda simiir ii komiyya wou sima nikwo aeiya, bretin niyopiin karamae nwowiyin siira, ya bidi

yamkiya. Mi mhoiyya krɪma siyaiyya saiir yani kwɪriinam mi om Filipai siir haiburgig. Krɪma ii iriyyar aka om Troas hiriir yimbiam mi krɪma iyyim iriyyar kwisa ywo om Troas hirin. Iriig.

Mi om Troas hirin Pol siya Yutikas siirin ie hiranki hidninsiin idwokin

⁷ Mi biyyan ii komiyya krɪma iikamim naingwo tibmiiyim simaka maeyau kwɪruwa ywo. Mi sima nae ina yaeyim. Mi Pol siya yai iikam imiirin ina boinmimauugigin. Siya asi boinmimauugigin, siya waka namim naingwowi. Mi siya yai priei asi boinyokiyokiyamkin mi nibwobwo boin digiwii.

⁸ Mi krɪma omaka anaua kouana saiir nwokin. Mi ta omaka pae hoimgakim niuyaiyim haniingin haingomu ininankinam. ⁹ Mi inkam nwirin, whrankin, siir inigin Yutikaskin. Mi siya ounib nidwokin. Mi Pol siya yai ina boinanaeyin. Mi Yutikas siya ta yai aiir wakaeninidin mi siir nhwoin ina yasae whinwowam iuguskiyin. Mi siya ina wariniwarkiinanamin nua hiriir. Mi ti ounibin omaka anau kwoimaka saiir nwokin. Mi sima ha nhiniuungiyim siir haiyim mi sima yauni kigu, siya bidi yisom aokiyin. ¹⁰ Mi Pol siya wara yinkin iuunainam. Mi siya ti whranin siir yauni ankab idwo iu. Mi siya ina boinin, kima kipi naingwoyimiyok, siya tisi irkak piuar swoki owin.

¹¹ Mi Pol siya ha swoki iyyamin koua hiriir mi siya paimirim ina ini inikimkir hauu iuwun. Mi sima ina yaeyim. Mi siya yai simaka boinainanaewiyyin mi ini ii aeya yinkiyanonkwokiyakwoka. Mi siya simiirin haiburgiyakwokin mi siya ina yamin.

¹² Mi ti whranisimin siya ini wadieya swoki owin.

Mi sima siirin ina yikunamin siir omaka hariir. Mi simiir kwoinim ini wadieyar yaingwokiya. Iriig.

Pol siya om Troas hir haiburgig mi om Mailitas hariir yamin.

¹³ Krima biya namkwokinim mi siyaiya saiir yani kwirinam. Mi om Asos hariir yimbiam. Mi ti om iirin krima Pol siirim ini hansiru. Mi siirin siyaiini krima pi yuginamin. Biya siya niki boinkin siyaiini kwirinamamin. Mi Pol siya simiiram nua yapriokiwun om Asos hariir. ¹⁴ Mi Pol siya krimiirin om Asos hir ini kigni mi krima siirin siyaiini yuginam. Mi krima om komii Mitilini hariir yimbiam. ¹⁵ Mi krima ti om komii Mitilini siir haiburgigin mi ina kwirinamim siyaiini. Mi igwira krima mhuwisimin Kaios siir kingiin yakii pirkin idamyakwok. Mi igwira krima ha swoki iyikidnaidamim mi mhuwisim whirin Semos siir kingiin pirkinnaidamyakwok. Mi igwira ha swoki iyikidnaidamim mi krima om komiyyin Mailitas siir kingiin yaki pirkin idamyakwok. ¹⁶ Mi Pol siya om Efasas hir namasunamim pi boriisopi. Mi siya nu Esia hariir mi amim pi mi boriisopkin. Dimusi rani, siya minam nankanamkin om komii Jerusalem hariirin, ii komiyya nae naekwowakiya Pentikos nikiuwiya saiir wara ninkin owouwim. Iriig.

Pol siya om Efasas hiran biyan inkam komiyyim simiir boingigin ha dwoki.

¹⁷ Mi krima om komii Mailitas hir nimbiamim mi Pol siya yaikuun ina hauugiyin om Efasas hariir, inkam adiyaowaeyim siyu komii kigriraowiyim simiirim boinkikin sima siirim nitim. ¹⁸ Mi

siima siir hiriir nimbiamim. Mi siya yai ina boinmimauuwun simiirin. Kima bidiya yinokninkinim iya kara winwina nita nu Esia hiriirin mi siyuun kara diriraerarim, iyyim kara nwokaigiyim kima bidi kigim. ¹⁹ Ii kasa rani, Judan iikamim siima siyu biyie kariir tirim naingwowim. Mi ti hiriinan siyuun, kara pi hika mi haii. Mi an kara kariir inigin ini aowar ikworinugigin mi ini Adi Komii siir inig iirar hainan iskiyin. ²⁰ Kara ta yaiya kimiir boinmimauuwiya, saiirsi nidid rani. Mi kimiir omaka ima mi maeyaua iripa yai boini aka kara kimiirar niki boinmimauugin, ta yai kibiya. ²¹ Kara Juda iikamim mi Grikan iikam ikim, kara simiirin yai prasae bi boinkim simiir kwoinin Adi Komii krimiir Wanin siirim kisina haigiyim. Mi siima krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis siirim daingwo tibmii. ²² Adi Komii siir naeyuun siya boinkikin kariirin mi kara tapa ha napnamkin, om komii Jerusalem hiriirin. Mi iya kara hiriir nimbiamim, kara ninokninkin tani siima kariirin wi dimu tir wini. ²³ Iki omom omomim kara nami, Adi Komii siir naeyuun siya boinkikin kariirin. Siima hik wa hauuwi mi kariirin wi omaka huuyokiyokaiya wi saiir hukripkikikaigigi. ²⁴ Kara hininam naingwo rani, kara irkak pua nwokripkaiyim. Ningaka. Siya dimin komii rani, kara wi ta kariir piu aiirsi naingwoyimiyok rani. Ningaka. Kariir kwoin komiiyin dimin komiiyin Adi Komii siya hauugiyin ini siyar nwowin. Mi siir dīgi, ta miya siya hauugiya kariir mi kara siir yai win kibiya saiir boinmauu siir naingwobumbuwa krimiir hauugiya.

25 Biya kara kimaka napmiriigin mi kara
 Adi Komiiyin siir iikam imiir kigriraowiyin
 mi siir digworaekwo ikim kara siir yai imiir
 boinmimauugin. Mi tariinanin kara ina
 ninokninkinin mhoiia kima wakarir whwonkam
 iir swoki kig rani. Ningaka. 26 Mi kara tapa
 kimiirin pi yai asi boinmimauugigi ta yaiya prasae
 rani. Mi kimiir nwirkin siya siyu biye tirkin mi
 ti hiriinan siyuin yo yaiya wakaririm kipi nit.
 27 Mi kariir kwoinin nidid kwoin naingwo rani,
 Adi Komii siir yaiyim mi siir digworaekwowim mi
 siir siyupai siyupaiyim kimiir boinmimauusiyin.
 Ningaka. 28 Kima, kima kimasia kigiraona, Adi
 Komii siir iikam nhirim naingwo tibmiiyim simiir
 kigrirao. Adi Komii siir naeyuin siya hauugin ta
 miya simiir kigriraowam. Mi kima sibgu kigrirao,
 Adi Komii siir isid iirin. Mi Jisis siir nhieya
 paeyakwiya siya naowa mi ha naokiinaiiia
 simiirin saeyar yanmaiwarkaina. Mi kima
 simiirin sibsibim kima kigriraowiyim mi simiir
 hiriinan kigrirao. 29 Kara bidi yinokninkin iia
 kara kimiir haiburgigi mi kara nami mi mhoiia
 inkam biyeyim niti wakarim namwoni. Mi
 sima kimiirin wakar biyeyin sibsib pirimtio
 aokaowiyin mi wakar siir hiriinan pirimtio aokaowi.
 30 Mi kimiir inkam nhirim, wakar yaimwoni boin
 tani wakar hindara niksiae boini. Iikamim naingwo
 tibmiiyim sima, simiir siyu imiir nwoki apim.
 31 Kima sibgu kaorarao inokinokin. Biya kara
 piugi bi piyaokin ti biwi whoimim, kara ni nabie
 ni nabie boinmimauugin ta yai win kibi airin. Mi
 kara kimiirsiyin naingwoyimiyok prasae bikinkin
 nhwo kariirin ouwoba pi wara griekiinaiini mi

kima kipi naingwo owouu.

³² Mi tariinanin kara kimiirin ini Adi Komii saika yinkiamasukikinim paeni hanin, kimiirin siya kigriraoim. Mi ta siir yaiya naingwobumbukaka, ti hiriinanin wi kimiirar kirie haiginiuwi. Mi wi siya hauugi dimin miyik miyikim kimiir. Mi siir isidin dimin whirkin bi kimbugin simiir warar yinkin hauu. ³³ Kara inkam nwirni umir digworaekwowim simiirim bi kigmairgin. ³⁴ Mi kima bidi yinokninkinim. Iya kara kimaka nwowa, kara kanakana mirii inkiguna hainae. Mi kariir digworaekwowim pi kanakana swoki saini. Mi kariir isidin kanaka nwowiyin mi kariir whinmiriyim simiirin pi wara mi sain hauuwi. ³⁵ Kara kimiirin bidiya yisiisimauuim siyiun umiram kara miriinanaeyin. Mi wim kima hiriinanar timi miriinanae iikamim umir digworaekwo karamaeyim simiir hauuwam. Mi kima sibgu donkworinu Biyan Inkam Komiiyin Jisis siir yaiya. Siya hinina boinkin, inkamin digworaekwo haiwiniyin siya wi wadieyar mi owi. Mi inkamin digworaekwo hauuwi yo ini wadieyar ywokiyin. Pol siir yaiyim hiningim.

³⁶ Mi Pol siya ti yai imiir boin digiyin mi siya ogmwo ina hunainamin. Mi siya ini simaka kwisin, nhwo Adi Komii siirim. ³⁷ Mi sima nou prasae biri kinkim siirsiyin. Mi sima Pol siirar yankab ouugi. ³⁸ Mi sima yaiya Pol siya boina saiirar naingwokim kima wi kariir whwonkam iir swoki kig rani mi sima hik prasae biri swoki okikim mi sima ina whinapnaniyamim siyaii hir yani whinap kwiriigi. Mi sima ina boinkiyim siirin, ha dam! Iriig.

21

Pol siya siyaa aiir kwirunam mi siya om komii Jerusalem hiriyam

¹ Krɪma sɪmiir haiburgigim mi krɪma siyaa aiirim yam. Mi siyaaia ina hɪunisnama. Mi krɪma omin Kos nikɪuwiyin, siirim hirirunaidam. Mi igwir nugakin krɪma mhu sim whirin Ros nikɪuwiyin, siir yimbiamyakwok. Mi krɪma siir haiburgigim mi om Patara hirir yimbiam.

² Krɪma siyaa ira nu Finisia namana saiirim hansrani. Mi krɪma ta siyaaia saiir kwiriyim mi ta siyaaia ina hɪunisnama. ³ Mi krɪma ha namim, mhuisim whirin Saipras nikɪuwiyin bopwoniya nidwomaiyin siir kwakig kigam yo yaioyaeya kwomaimigii. Mi krɪma nu Siria hirir yimbiam. Mi krɪma om Taia hir yamasu u. Mi siyaaia digworaekwowim ti om iir yigingig. ⁴ Mi krɪma iikamim naingwo tibmiiyim sɪmiir ini kigu. Mi krɪma ti om iirin iiyim iriyar kwisa ywowak. Mi Adi Komii siir naeyu miyikin siya hurworwokaikin iikamim naingwo tibmiiyim sɪmiir kwoin imirin. Mi sɪma Pol siir boinmauu, kira om komii Jerusalem hiririn wi kipi nam. ⁵ Iya krɪma nɪmbinamim ti om iirim ini hiriyar digigim mi krɪma ti om iirin ha haiburgigim mi ina yamim. Mi kamim naingwo tibmiiyim mi sɪmiir wigyin ima mi krɪmiirin sɪma yana whinapkinisugig om komii siir yaba hir. Mi krɪma whigbid hirin ogmwo ha nani huiuum mi ina sriiyim Adi Komii siirim. ⁶ Mi krɪma sɪmiir boingik, ha dwoki! Mi yim sɪma iripi hiriinan krɪmiir mani boinki, ha dam! Mi nim krɪma siyaa

ira sair kwiriinam. Mi sima ina swoki amim simiir omaka hiriir.

⁷ Mi krɪma om komiiyin Taia siir haiburgigim mi om komii whirin Tolemes siir yimbiam. Mi krɪma iikamim naingwo tibmiiyim simiir boingig, naiowaka kima! Mi krɪma iya kwira ywowak simaka. ⁸ Mi igwira krɪma om komii Tolemes hir haiburgig mi om komii whirin Sisaria hiriir yimbiam. Krɪma inkamɪn Adi Komii siir yai napboinmamauwiyin Filip, siir omaka hiriir yam. Mi siya kam iriyyar nwiso aposel simiir whinap miriyyim mi simiir nwirin mi siyaargin. Mi krɪma saika ini owou. ⁹ Siir yinisim yinugiyinim idigim. Simiirin kamki bi niki onkwonakim. Adi Komii siir naeyu siya tirkikin simiirin mi sima Adi Komii siir yai aair asi boinmimaugim, ti yinugiyin idiyim. ¹⁰ Krɪma ii kasa biri nwokim ti om iirin. Mi profet inkamɪn Agabas nikiuwiyin, siya nu Judia hirankin nitkin. ¹¹ Siya krimiirim nitin mi Pol siir puwopa sair ini hainaki mi siir iga inim simiira swoki kogrimdinunam. Mi siya boinki, Adi Komii siir naeyuin, hiniina boinkikin, om komii Jerusalem hir nwowim Juda simiir iikamim sima ta pu wopa sair ad iirin, wi hiriinana kogrimdinuwi. Mi sima siirin, wi iki iikamim Juda iikam tani wi simiiram nikropki. Agabas siya hiniina boinkikin ¹² mi krɪma ta yaiya sair wakaewinim mi krɪma ti inkam nhirim krimaka nwowim, krɪma ini Pol siirar boinaeyim, siya wi om komii Jerusalem hiriir kipi swoki amimin. ¹³ Mi Pol siya ina ywowarkii boinin mi kima dimusi nounanaei? Mi kariir kwoinin biye kima nwowaiginuwi. Mi kariir kwoinin ha naingowoi,

sima kariirar kogrimdinuki wɛndi mi kariirar mi isom aoka wɛndi om komii Jerusalem hirin. Dimusi rani, kara krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis siir inig iir boinmimauwi. Kara yai min karamaeka, yo dimin komii rani. ¹⁴ Mi krɛma siirin wi yaeya kwoin pa swoki kisina haigi. Mi krɛma ta yai aiirin asi nuuguskikim. Mi krɛma ina boinim, krimiir dimin tani, krɛma Adi Komii siir kwoin iirara napiski.

¹⁵ Mi ii nhirim bidi yamkiyim mi krɛma digworaekwowim ina diriraerar haiginamim om komii Jerusalem hiriir namim. ¹⁶ Mi inkam nhirim naingwo tibmiiyim om komii Sisaria hiranim, sima krɛmaka warar namkim. Sima krimiirin siir omaka hir whinapyikiugig. Siya ti mhuuisim whirin Saipras siir hiran inkamkin. Siya bidiniya naingwo tibmiigin mi krɛma siir omaka hir ywo.

Mi Pol siya om Komii Jerusalem hiran biyan iikamim yai simiir boinmimauugin.

¹⁷ Iya krɛma om komii Jerusalem hiriir nimbiamim mi iikamim naingwo tibmiiyim sima krimiir kigwinim, ini maigimaiga ywowinim. ¹⁸ Mi igwira Pol siya krɛmaka yam, inkam komii komiiyim Jems sima iripa mi kwiruwa miriiyim siyu komii kigriiawiyim, simiir kignakiyam. ¹⁹ Pol siya simiir boingig, nabe kima! Mi siya simiirin haningin sibgu boinmimauugi, digworaekwo whiekakim Adi Komii siya tirim siir miya sair, iki iikam nhirim Juda iikam tani simiir. Pol siya biyan kamim simiir yai wakaewinin mi siya ina yamin simiir omaka aiirim.

²⁰ Iya sima wakae digiyim mi sima ini Adi Komii siir inig iirar hainanim. Mi siirin sima boin, nomiiyau! Kira wakae! Juda simiir iikamim kasa rani, tausenkim, Adi Komii siirim naingwo tibmiiyim. Mi sima ini Moses siir siyu komii iiraramar naingwo tibmiiyim mi sima siir napam naingwowi. ²¹ Mi kam nhirim sima kiriirin hinina mi boinki, Pol siya Juda simiir iikam nhirim iki iikamim Juda iikam tani simiir nu nwowim simiir mi boinmimauwi, sima Moses siir siyuin ha boinin siir haiburgigim, kima kimiir yinisimim simiir moisim simiir kipi kitiyopnir hai. Mi kima Juda simiir biyan siyu iirar kipi napkripkai. Mi sima hinina boinkim, ²² krima bidi yinokninkinim kiriirin mi ta kiriir yaiya bidi yama. Mi sima wa ninokninkini kira bidi yitin mi krima kiriirin wi panina tiri! ²³ Mi krima kiriirin pi siyu whirin siir boinmimauwi. Mi kira wi hiriinan siyu iirar tir. Mi ti kam nwiiyim ti tir nwowim, sima dimin whirin Juda simiir siyu iir tiram naingwowi. ²⁴ Mi kira ti kamim simaka dinkin am. Mi kira simaka nami mi ti Juda simiir siyuin ti kam nwiiyim sima tiri mi simaka timi inkin tir, whauriyinan nwowam. Mi kira umirim wara timi haigin simiir kan aiir piriyaowim. Mi iikam whiekakim wa ninokninkinki. Mi ta yaiya sima boina kiriir mi saeya hindara niksisaeka kaimwo rani. Mi sima nwoki ninokninkinki kira siyu komiini yayim simiirar mi wakae yoknaeikin. ²⁵ Mi iikam nhirim Juda iikamim naingwo tibmiiyim krima yokwo bidi win hauugiyim simiiram. Mi ta yokwowa hinina boinki, kima kigrirao! Mi wraisuim kamim sima hau-

uwiyim, uruwai siyaowainiyim, kima simiir kipi nae. Mi kima wraisuin ni ara sima nomboru aowiyin siir kipi nae. Mi nhie aiir kipi mi kwiyae mi kima hii kipi nanae. Ti yokwo saiir yayim hiniina boinkim. ²⁶ Iigwira Pol siya kam nwiiyim, simiir yikiunam, op whauim. Mi sima op ha whau digiyim mi sima ina yapninopkainamim Juda simiir omaka Adi Komii, siir inig iir hainanam. Mi sima, simiir boin wakaeki wi paka hiniin iya sae digi, ti siyiuin op whauiyin! Mi wraisuim sima wi nwonira yapayapa nanag hauugi Adi Komii siirin. Iriig.

Juda sima Pol siirin hirar yonkworimdinuin.

²⁷ Mi mhoiya ii iriiyar kwisaka dig kingiin nwowim mi Juda iikamim nu komii Esia hir nwowim, simar kig Pol siya simiir omaka Adi Komii siir inig hainaniya, saiir nwowi. Mi iikam whiekakim simiir kwoinim sima ini hopswo iu Pol siir nonkworimdinuim. ²⁸ Mi sima haniingin kauwok nanaeki. Kima ti Isrelan iikamim, kima krimiir whin diriraerarki. Ti inkamin siya iki omom omom whiekakim simiir kamim siya nisiimauwi. Mi Moses siir siyiuin mi Isrelan iikam ikim mi ta Juda simiir omaka Adi Komii siir inig hainaniya wi siya nanugaugauwi. Mi ti diminin sasa rani. Nungaka. Siya pi iki Grik simiir iikam nhirim simiir wara mi ikmwun apninopkainami, ta Juda simiir omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiirin. Mi taka omaka miyik bi nimbiyamka. Sima hiniina boinkikim. ²⁹ Biya sima kigin ti inkamin Judan inkam tani Trofimasin, siya om Efesas hirankin. Mi siya Pol saikar nwokin om Komii Jerusalem hirin. Mi

simiir kwoinin ha naingwokim Pol siya nikiunami siirin simiir omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir hiriirin. Mi ta yaiya asi nimbiamka. ³⁰ Mi om Komii Jerusalem hiran iikam whiekakim sima ini hindira yanaakiyim. Mi iikamim ina iwitnamim mi maeyau kwiruwa yamwomimiru mi sima Pol siir yankabrinu. Mi sima siirin ini simiir omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir yaba hiriir kiyainaniyam. Mi sima ta omaka saiir ounibim ina kwaiginimokounamim.

³¹ Mi sima Pol siir nisom aokiyam tirkim mi yaiya ti kamim yaii niniiyim simiir bi nwowiyin ofisa inkamin siir hiriir yimbiam. Sima hinina boinkim, iikam whiekakim om komii Jerusalem hiranim ini hinda yanaakiyim. ³² Mi siya bi kimiminkin kam nhirim yaii niniiyim mi simiir biyan ieya, simiir yikiunam mi ina iwitnaniyamim iikam hoingakim simiirim. Mi iya sima kamim yaii niniiyim mi simiir biyan kamim simiir kigwinim mi sima Pol siir bi swoki tiokim, ina yuguskiyin. ³³ Mi kamim yaii niniiyim simiir biyan inkamin ofisa siya ina yamin Pol siir kingiin mi ina yonkworinuwun siir. Mi kamim yaii niniiyim simiir boinki, sima siirin weyinsopo whisa kogrimdinu. Mi siya ina sriiyin simiirin mi ti inkamin siya yipikin? Mi siya dimu tirkin? ³⁴ Iikam isid komiiyin hiran nwokim mi nhirim yaeya yai gwir kauwok boinki mi nhirim yaeya yai gwir. Mi sima yai prasae bi ninkinugim. Mi biyan inkamin siya yai mwowa saiir sibgu wakaeyok rani. Mi siya ina boinkiyin, kima kamim yaii niniiyim simiir omaka hir tini whinapyikiugig siirin. ³⁵ Sima Pol siir hainamim mi sima siirin

ta omaka saiir n̄n̄miga in̄i kikin̄ūu. M̄i iikam isid komīiȳin s̄ima k̄igin, s̄ima minam nit̄kim Pol siir nisom aokiyam. M̄i siya kam̄im yaii n̄nīiȳim s̄imiir waeyao yidwokainam m̄i s̄ima ina yam̄im. ³⁶ Iikam isid komīiȳin s̄imiir m̄hoīiya yam. M̄i s̄ima ina kauwok bōinam̄im, siir̄in disom aoki. Iriig.

Pol siya Juda iikam̄im s̄imiir bōin̄m̄imauuḡin b̄ikī b̄i nāngwo t̄ib̄m̄īiya saiir

³⁷ M̄i kam̄im yaii n̄nīiȳim s̄ima Pol siir n̄k̄iunam̄im nāngwok̄im s̄imiir omaka. M̄i Pol siya bōin s̄imiir b̄iyan ofisa inkam̄ iir m̄i kara yai gw̄ira k̄iriir piki bōinmauu? M̄i s̄imiir b̄iyan ofisa inkam̄ ieya bōin m̄i kira Grik s̄imiir yai aiir̄in ha bōinikin? ³⁸ Kariir kwōin̄in ha nāngwok̄in āngwo kira t̄i nu Isipan inkam̄in siya nīuwi. B̄īya inkam̄ komii komii gavman s̄imaka yaii kira n̄nīiḡin. M̄i kira t̄i inkam̄in 4,000 kam̄im yaii n̄nīiȳim s̄imiir n̄k̄iunam̄in nu sīiȳin ap h̄iriir m̄i kira t̄i inkam̄in siya? ³⁹ M̄i Pol siya bōin. N̄ngaka. Kara Juda inkam̄in nu komii Silisia h̄iran̄in siya. M̄i kariir omis̄im̄in Tasask̄in m̄i kara t̄i om̄in siir h̄irank̄in. M̄i kariir om̄in siya in̄igakāir̄ḡin. In̄i wakaeȳin? Kara ik̄i iikam̄im yai s̄imiir pin̄i bōin̄m̄imauūu. ⁴⁰ M̄i b̄iyan inkam̄in siya in̄i wad̄īeya ywokīiȳin. M̄i Pol siya t̄i n̄n̄ iirar ywokwokaigi m̄i siir in̄a ina ȳinkiȳin̄iȳinaīinama koua h̄iriir, iikam wh̄iekak̄im s̄imiir whwonkam̄ idar. M̄i t̄i iikam wh̄iekak̄im yai ina ȳinkin tankiȳim. M̄i Pol siya s̄imiir̄in Hibru s̄imiir yai aiir bōin̄ki. Iriig.

22

¹ Pol siya ina bōin̄in, k̄ima t̄i yaowae ad̄im, k̄ima

wakae! Kara kimiir yai yamdi pi hinina nowarki boini tariinanin. ² Mi simar wakaeki, Pol siya Hibru simiir yaigina saiir boinki mi sima yai ina tankiyim yai bi sisimiminkim. Mi Pol siya ina boinin.

³ Kara Juda inkamkin, apu kariira, kariirin om Tasas hir naokainaka, ti nu komiyyin Silisia siir hir. Mi hirin kara yinisim sapisapar haiburgigin. Mi kara om komii Jerusalem tir nae mwrii okwonamkin. Inkamin kariir niisimauuwun, krimiir yidiwi wanwiyaeyim simiir siyusae siyusae imiir yio Gamelielkin. Mi kara kirie asi nwokin, Adi Komii siir siyu iir napamin. Wa kirie kima mi haiya mi hiriinan saeyairga. ⁴ Kara diriraerarbumbugin iikamim naingwo tibmiyyim simiirin, ta kara naingwo tibmiyya saiir hiriinan. Iikam whiekakim kara simiir nisomsom aokaowima naingwokin. Mi kara simiirin pi wieyin sopni mi kogrimdinu hainami, omaka hiuyokiyokaiya pi saiir hir mini kiyitkaigaigigi. ⁵ Mi prismi yaowae adin mi inkam adiyaowaeeyim siyu komii kigriraowiyim, sima bidi kigninokninkinim kariirin. Mi yayim wi sima boinmimauuwi. Yokwowa sima win hauugika kariirin Juda simiir iikam isid komiyyin om Damaskas hir nwowim siirim mi kara ina yapamin om Damaskas hiriir iikamim naingwo tibmiyyim ti om iir nwowim simiir udrimdinu haiyam mi simiirin om komii Jerusalem tiriir nikunaniyam naingwokin. Mi sima hik nwoki haiyim, siyu biyieyim sim tirim simiirsiyin. Iriig.

Iiya Pol siya naingwo tibmiyya mi siya saiir boinmimauugin.

6 Mi iya kara napyokiyokiyama siyiuin om Damaskasa namiyin hiriir mi om Damaskas kingiin hirin, nabe bopwo hir ywowam. Mi bi kimiminkikin, pae komiia ninomor kou hiranki nitkiya ini kariiramar hiririu naiiniya. 7 Mi kara nu ha namikiyiuiin mi kara wakaeki inkam nwirin siir yaiya kariir boinki, Solti! Solti! Kira kariir dimusi tirbumbu haiginiuiwi. 8 Mi kara siir yai yamdi ina yowarkii boinin, Adi Komii kira yipikin? Mi siya kariirin ina boinin, kara Jisisin om Nasaret hiranin siya. Kira kariir tirbumbu haiginiuiwi. 9 Kamim sima kanaka nwowim sima ina kigim paeya niuyakiya. Mi inkamin yai kanaka boinaiyin sima siir yai bi wakaekim kanakana wakaekin siir yayim. 10 Mi kara boinki, Biyan Inkam Komii kara pi dimu tiri? Mi siya ina boinki kariirin, kira dinsiin apnam om Damaskas hiriir. Mi tiki om iirin inkam nwirin wi siya nikumamauuwini mi whiekakim kara nimbinim kiririm. 11 Mi ta paeya saeya prasae bi niuyakika mi kara dimin taeminim bi nanaokigimokikim. Mi kamim kanaka nwowim, sima kariir ina aair asi nonkwokim. Mi kariirin ina yinkikwona apnamim om Damaskasa hiriir.

12 Mi inkam nwirin hirar nwokin ti inkamin siir inigin Ananaiskin. Ti inkamin siyairgin siyiu komiini sibgu apiyin. Mi Juda iikam whiekakim om Damaskas hir nwowim sima siirin hinina boinkikim, ti inkamin inkam miyikin. 13 Mi siya kariir kingiina yamikwoni mi siya kariirin ina boinin, nomiiyau Solti! Kiriir nhwona ha kaowirirki. Mi ta iya kariir nhwona ina kigomokiyin mi kara dimin taeminim ina

kigirkakiyim. Mi Ananais siirin ini wara yinkin kigiya. ¹⁴ Mi siya kariirin ina boinmauun, krimiir yidiwi wanwiyaeeyim simiir Adi Komiiyin bidi yimbinin kiriirin. Kira siir kwoin iirin wa ninokninkini mi kira ti inkamin siya nimbinkiyin siirin wa kigi mi siyar boiniyim yaiyim kira wa mi wakaei. ¹⁵ Kira siir yaiya wi saiir boinmimauuwi iikam whiekakim simiir, ti digworaekwowim kira kigim mi kira wakaeyim. ¹⁶ Mi kira dimuim swoki owi? Kiriir kwoinin op baptaisim daingwoki. Mi Jisis siir inig iiram kauwoki mi siya wi kiriir digworaekwo biyie imiir nwoki haiyoprimdiyumuigi. Iriig.

Adi Komii siya nikropkikin Pol siirin iki iikamim Juda iikam tani simiiram.

¹⁷ Mi mhoiyya iyya kara ti om komii Jerusalem tiriir swoki ita mi kara Juda simiir omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir hir sriiyin Adi Komii siirimim mi kara digworaekwowim nhwonan whinkigmimikin. ¹⁸ Mi kara krimiir Biyan Inkam Komiiyin siir kig. Mi siya kariirin hinina boinki, ini wakaeyin kira! Kira wi kipi kimimin wi om komiiyin Jerusalem siir haiburgig mi ha dam. Mi kira kariir yai aiirin ti om iir boinmimauuwi mi sima wi wakaeyokna rani, ta yai aiirin. ¹⁹ Mi kara ina boinin, Biyan Inkam Komii, sima bidi yinokninkinim biyya kara omaka whiekakim yai nidwokai wakaeyim, simiira namkin. Mi kariir siyuun iikamim kiriirim naingwo tibmiiyim simiirin omaka hiarar ninkinikou tiokin. ²⁰ Mi biyya sima Stiven siir yisomaoki. Siya kiriir yai boinmimauuan inkamkin. Ta iyya kara

simaka kingiin warar ninkin okin. Mi kariir kwoinin hiriir mi naingwo ti hiriinan siyiuin wadieyairgin. Mi kamim siir nisomaowim mi simiir yuis minim kara simiir kigriraokim. Kariir siyiuin hiniingin. Iikamim naingwo tibmiiyim pi simiir nipimpari. ²¹ Adi Komii siya kariir boinkikin, kira dam! Mi kiriirin wi kara nikropki aru maeyaua, ta yaiwin kibiya inkam nhirim Juda iikam tani simiir boinmimauuam. Pol siya hiniina boinkikin.

²² Mi Juda iikam whiekakim sima ta yaiya Pol siya boina, saiir yikidugi. Mi sima ina kauwok boinkiyim siirin, disomaoki! Ti hiriinan inkamin siya omwai kipi waiya. Nungaka. ²³ Mi sima io prasae bi nwokim. Mi sima asi priikauwok priikauwokim. Mi simiir yuis minim ina yisim mi ina yonkwo whriwridamim. Mi nu whrinanin ina yop kabitkiyin koua hiriir. ²⁴ Mi kamim yaii niniyim simiir biyanin siya simiir boinki, Pol siirin dinkikwona apnam yaii niniyim simiir omaka hiriir mi siirin kima dipimpar. Mi siirin yaimwokiyaaimwowa saiirim srii. Kima wi nwoki sibgu inokninkinim iki iikamim sima siirim hiniin dimusi kauwok boinkim? ²⁵ Mi sima Pol siirin idni kogrinu okwo sima tioam idgiuni. Kamim irim haiiyim simiir biyan inkamin ini Pol siir kingiina ywokwowin. Mi Pol siya hiniina boinki siirin, inkam komiiyin yai wakaeyin siya kariirin hiniina bi boinkikin, kara dimin whir bidi tirbuin. Nungaka. An kara om komii Rom hiran inkamkin mi kima kariir kipi tio. ²⁶ Bi nwowiyin inkamin ta hiriinan yai aiir wakaeyin mi siya biyan inkamin kamim yaii niniyim simiir

kirgiraowiyin, siir ini boinmauuu. Kira panin tirim naingwowi? Ti inkamin siya om komii Rom hirana inkamkin. ²⁷ Mi simiir biyan inkamin ina yitin Pol siirim. Mi siir ini boini, kira kariir boinmauu, kira om komii Rom hiran inkamkin, aniya? Pol siya ina boinin, ih! Kara om komii Rom hirana inkamkin. ²⁸ Mi simiir biyan inkamin siya ina boin. Mi kara umir prasae bi saingin mi kara ini om komii Rom hiran inkam ywowin mi Pol siya boin, an kara, ningaka. Kariir adin siya om komii Rom tiranaingin mi an kara iriipa hiriinan Rom tiran inkam asi mi owi. ²⁹ Mi kamim yaii niniiyim saika kingiin nokwowim, siir tioam, sima bi kimiminkim, sima ina yagimgigiuim. Mi simiir biyan inkamin siir kwoinin ha naingwokin Pol siya om komii Rom hiran inkamki niuwi mi siya asi nikidugin. Mi kara wara asi nidigin.

Pol siya inkam komiiyin yai wakaeyin siir whwonkam ida nokwokin

³⁰ Mi simiir biyan inkamin siya ta yai aiir sibgu wakaeyam naingwowi. Ti Juda iikamim simiir tirim, Pol saika dimu diminkin? Mi siya ii gwira ina hakiiyin wiiyin sopin siir ninirkaiyin. Mi yaiya ina yikiukiya prismi yaowae adim mi Judami kamim siyu komii ninokninkiniyim simiirim, sima nitim, iriipa yai nidwo boinim. Mi siya Pol siir yikiunaiini nua tiriir mi sima siirin ina yikiunamim simiir whwonkam ida nokwoam.

23

Pol siya Judami kamim siyu komii ninokninkiniyim yai simiir boinmimaugin

¹ Pol siya kamim siyu komii ninokninkinim simiir simiira kaonanaeyin mi siya ina boinkiyin. Ti nomiiyauim! Kariir siyuin Adi Komii siir whwonkam ida kara dimin whir bi tirbugin. Kariir kwoinin ini wadieki wadieya ywowin, dimin whirki bi tirbugin kariir napririr aiirin mi ini tariinanar yadigniyin. ² Mi prismi yaowae adin Ananias nikuwiyin siya kamim siir kingiin nokwoim simiir boinki sima siir yai aiir niripugiyim. ³ Mi Pol siya siir boinki, Adi Komii krimiir Wanin siya wi kariir tiowi, kira tioa kariir mi saiir hiriinan. Mi iikamim sima ha naingwokim, kira inkam wadieki niuwi mi kariir kwoinin ini biyieki biyie ywowin. Kira ti tir nidwowin mi kira kariir hidam tirkin siyu komii iirin. Kirairgin siyu komii iir sibgu ap karamae nwowiyin. Iya kira boina, simiirin kariir tioam. ⁴ Mi kamim Pol saika kingiin nokwowim sima boin mi kira tari Adi Komii siir baiyan prisin siir nigbumbuwi, aniya? ⁵ Pol siya boinki, ti nomiiyauwim! Kara bi ninokninkinkin, siya Adi Komii siir baiyan priskin piyasi owin? Adi Komii siir yaiya Yokwo Komii hir nwowa saeya hinina boinkika, kira kimiir baiyan inkamin siir kipi nigbumbu.

⁶ Pol siya ina ninokninkinin, kam nhirim siyu komii ninokninkiniyim simiirin. Mi nhirim Farisimi siyuin siir napikim. Mi nhirim Sadyusimi siyuin si napikim. Mi siya siyu komii kigriraowiyim simiiramin hinina kauwok boinki, kima ti nomiiyauim an kara Farisimi inkamkin. Mi kariir adin, iriipi hiriinan Farisi inkamkin. Kara ha naingwowi iikamim naokaowim sima

wa swoki insiin idwodwowi ie hirankin. Mi kara bidi boinkiya ta yaiya mi ti hiriinan siyuuin kima yaigak kariir asi nwokim. ⁷ Mi siya ta yai aiir boinkiyin mi ti isid whiso Farisi Sadyusi sima io ina yinwo anwowim mi sima ina yinkibirnakiyim. ⁸ Mi Sadyusiyan kamim sima boin, inkamin wi ie anki swoki insiin idwo rani. Nningaka. Mi Adi Komii siir paekwosim karamaeka mi siir pugana iriipi hiriinan. Nningaka. Mi Farisiyan kamim sima ti digworaekwowim simiirin ini kaimwowa ywowim. ⁹ Mi sima yai komii asi kauwoknanaekim. Mi kam nhirim siyu komii nisisiimauuwiyim, sima Farisi simiir isidin siir hirankim. Mi sima ini yai kirie aiirar yinsiin okwo boinkiyim. Krima ti inkamin siirin siyu whir bi kigin. Mi tari naeyugin nasi boinaigin saikain iyie tari Adi Komii siir paekwosimin siya nasi boinaikin, aniya?

¹⁰ Simiir iowa ini komiyya ywokiya. Mi yaii nini kamim simiir biyan inkamin siya ini nididkakar ywokiyin, ti isid whiso sowiirsiyin. Pol siirin wi sima pi nonkwobumbu ninkin haiginuwisi. Mi siya kamim yaii niniyim simiir asi boinkikin, kima diuunam! Mi Pol siir donkworinu naowid mi siirin kimiir omaka hiriir dikunam. ¹¹ Mi igwir niyaka krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis siya wi Pol siir kingiina nokwokaowi. Mi siya boin, kira kipi nidid! Biya kariir yaiya kira boinmimauugin om komii Jerusalem hirin mi kira kariir yaiya om komii Rom hirin wi hiriyyar swoki boinmimauwi. Adi Komii siya hinna boinkin. Iriig.

Judan kamim sima Pol siir nisom aowam boin tibmukikaigim

12 Mi nugakin Judan kamim sima maeyau gwiruwā ywoyakwok, yai kitibmii boinam. Sima boin, kibie idwai! Krīma wī naemin nae rani mi wī op mi kwiyae rani. Mi iya krīma pol siir nisomaoki mi wī ha nae. 13 Judan Kamim ta yai aiir nimbintibmiikimayim kam nwis nanairgim. 14 Mi sima biyan prisim mi inkam adi yaowaeyim siyu komii kigriraowiyim simiiram yam. Mi sima boin krīma bīdi yimbīn tibmii kimayim. Krīma wī naemin niki ningugu ae rani. Krīma iya Pol siir nisom aowi mi krīma nae minim wa naei. 15 Kīma mi kamim siyu komii kigriraowi ikim, kīma inkam komiyyin om komii Rom hir nwowin siirim dikūgi. Mi siirin pi hinina boin Pol siirin siya wiku naiini tiriir. Mi krīma siir yaimwoki yaimwowa krīma niki wakaeyam mini. Mi iya Pol siya kimiiram napnani mi krīma wī siiram naguprakai wini siyu hir, siir nisom aowam.

16 Mi siir yokmana saiir yinisim yinkamiyyinin siyar wakaemimik ta yai aiirin, Pol siir nisom aowinam boina mi siya asi namkin kamim irim haiiyim simiir omaka. Mi siya ina yapninopkai boinmauu siir papiyyeyin Pol siirin. 17 Mi Pol siya kamim irim haiiyim simiir biyan inkamin siir yikiuna mi ina boinin, ti whranisim iirin dikūnam yai niniyyim kamim simiir biki biyan inkam iirim. Siya yaigakin, siya saika boinin mini. 18 Mi biyan inkamin siya siirin ina yikūnamin biki biyan inkam iirim. Mi siya boin, Polin inkamin sima hugripkikikayin siya boinkikin kariirin ti whranisimin siir nikūnaniyyim kiriirim. Siya yaiya kwira nwowi mi siya kiriir boinmauwim naingwowi. 19 Mi biki biyan inkamin siir in

aiir yinkwoki mi siirin ina yikunamin maeyaua inkam karamaeya saiir. Mi siya srii, kira kariirin pi paka hinin yaiya saiir boinmauuwi? ²⁰ Mi whranisim ieya boinki, Judan kamim sima yai bidi yomboin tibmiikimayim kariir sriiyim, waka kira Pol siir wikunaiini kam whiekakim siyu komii ninokninkiniyim simiirim mi sima wi siir niksisee. Mi sima siirin haningi sriisasee ta yaiya saiir yaimwokiayimwo aiirim. ²¹ Mi kira simiir yai aiir kipi wakaeyokna. Mi simiir inkam nhirim kamnwisnanaimgim. Mi sima ina boinim, krma wi nae minim wi mi ae rani mi op minim wi mi kwiyae rani. Mi iya krma Pol siir nisomaowi, wi saiirar nadiguwi. Mi tariinanin sima ini siyu nwokwokinim siirim. Sima krimiiramin minam nwokwokini, kariir kwoinin wadie nwowi mi kira Pol siir dikropki. ²² Mi bikii biyan inkamin siya ti whranisimin siir boin ta yaiya kira niki boinmauu kariir mi kira wi inkam nwir kipi boinmauu mimin. Mi siya siirin ina yikropkiyin. Iriig

Kamim irim haiiyim simiir bikii biyan inkamin siya yikropki Pol siirin inkamin Filiks nikuwiiyin omom omom nhirim sim kigraawiiyin siirim.

²³ Mi bikii biyan inkamin yaii niniiyim simiir bi nwowiwo inkam nwiso, sowiirim yikugi. Mi ina boinkiiyin kowa kam kamair nwoim iurim 70 hosim simiir idwo nidwo ikim mi yaii niniiyim kam kamair iurim 200 sima warar. Mi kima tapaiirin pi iriiyar kwii min haiburgig mipi om komii Sisaria hiriir damwii niyar. ²⁴ Kima hosin ira timi inkni haii Pol siya nidwo namim. Mi krma siirin inkamin omom omom nhirim sim

kigriraowiyim Filiks mi siirim dikunam. ²⁵ Mi bilki biyan inkamin yokwowa kwira win hauugi Filiks siirim. Ta yokwowa hinina boinki,

²⁶ kara Klodias Lisiaskin, ta yokwowa kara win hauugika biyan inkamin omom omom nhirim sim kigriraowiyin Filiks kiriirim. Nabie! ²⁷ Mi ti inkam iirin Judan kamim sima yonkworinu mi siirin sima pi yisomaowin mi kara siirin bidi wakaeyin siya om komii Roman inkamkin. Kara mi kamim yaii niniyim, krima simiir hiriir yimbiam mi siirin simiir in hirankar yikunaki. ²⁸ Kara ta yaiya sima priiboin huriyua ti inkam iir, kara saiir yaimwo iir ninokninkinim mini. Mi kara simiir kamim siyu ninokninkiniyim kausil simiirim yikunam. ²⁹ Mi kara simiir asi srigin. Mi kariirin sima boinmauugi yai nhirim simiir siyuniyim. Mi ta yaiya sima siir boinuhuriyugi. Mi Kara siirin dimin whir bi kigwo tirkin, siir nisom aowamin mi siir hugripkikikaiyim. Nngaka. ³⁰ Mi yaiya ini kariirima yimbiniya. Tariinanin sima yaiya kwira boinprio kimai ti inkam iir nisom aowam. Mi kara bi kimiminkikin, siirin ina yikropkiyin kiriirim. Kara kamim yai siir priiboin huriyuum simiir boinki, sima kiriir whwonkam ida wa mi okwo boini piki hinin diminkin ti inkamin siya tirin. Siir yayim hinina win boinkikin.

³¹ Mi Kamim yaii niniyim sima ini siir yaiya mi wakaeyoknam. Mi Pol siirin ina yikunamim, om komii Antipatris hiriir niyakar yamwi. ³² Iya ha pirkinakiwoka mi kamim yaii niniyim ini simiir omaka hiriirar swoki amim. Mi kamim hos idwo nidwonamim sima sima whinam Pol siirin

om komii Sisaria hiriirin. ³³ Kamim hos idwo nidwonamim ina yimbiamim om komii Sisaria hiriir. Mi sima yokwowa ina ini hauu iuwa ti inkamin, omom omom kigriraowiyin siir. Mi sima Pol siirin siir, whwonkam ida yokmwın okwo. ³⁴ Mi siya ta yokwo aiir mwainin mi siya Pol siir srii, kira piki hinin nu komii siir nwowikin? Mi Pol siya boinki, kara nu komii Sailisia ankin. ³⁵ Mi inkamin omom omom kigriraowiyin siya boinki, iya kamim yai kiriir priiboin hiuriyuim sima nimbini mi kara pi kiriir yai aiir wakae. Mi siya simiir boinki, sima Pol siir nikunamin omaka komiia biyan inkamin Herot siya mriiya sairim mi wi kam nirkim nwoki waikaowim. friig.

24

Juda simiir biyan ukamim sima Pol siir boinwokiyopnatkaigi.

¹ Mhoiia iiyim iriyyara yamki mi biyan prisin Ananias mi inkam adiyaowaeyim siyu komii kigriraowiyim sima ina yapiniyim. Mi inkam nwirin siir inigin Tetalaskin, siya simaka wara yankin apini. Tiki inkamin siya siyu komiini siyu bidi yinokninkin digin. Mi sima inkamin Filiks nikuwiyin omom omom kigriraowiyin, siir boinmauu ta sima niniinansaowa Pol saika. ² Inkamin omom omom kigriraowiyin siya Pol siirim yikiuna. Mi siya ha namın mi Tetalas siya yayim ini siir boinhuriyu bwakainamin. Siya ina boinin, inkam komii Filiks! Kira sibgu kigriraokin krimiirin mi krıma wadie asi nidwowi mi krıma yaii min bi niniigim. Kiriir kwoin miyikin krimiirin wadie siya whinwohaiginiukin.

³ Mi bwan bwanim hinda tinda dimin whirkin bi tirkin. Krimiiir kwoinin ti hiriinanin krīma kiriir boin wadieki. ⁴ Mi kiriirin kara wi ii priei nikidu o rani. Mi kara kiriir sriiyim naingwowi, kira kariir yaimirsima saiir wakaeyim, pi kara boini. ⁵ Krīma ti inkamin Pol siir bidi yinokninkinim siya inkam paii rani. Mi io biyyin pi siya nwowi. Mi omom omomim siya namiyim mi siya pi Judan iikamim simiir nigbumbuwami. Mi sima asi nanaakikim tiki inkamin siya om Nasaret hiran isidin siir biyyan inkamkin. ⁶ Siya Adi Komii siir omaka saiir diriraerarbumbuwim kinankiugin mi krīma siir asi nonkworinugim. Mi krīma siirin, wi krimiir siyiu komii iirsi nwowi yaigak. ⁷ Mi yaii ninii kamim simiir biiki biyyan inkamin Lisias siya ina yitin. Mi siya ini igaokaka ywowin. Mi siya siirin ini krimiir in tiranka yispaki hainamin. ⁸ Mi Lisias siya boin, kamim Pol siir boinwokiyopnatkaiyim sima wi kariir whwonkam ida nimbini. Mi wi kira srii ti inkam iirin. Mi kira wi siir yaiga yaiya saiirar waka, ti dimin taemin whiekakim krīma boiniuriyiuwim siir, kaimwowaigim. Tetalas siya hinina boinkin. ⁹ Mi Juda iikamim yim iriipa hiriinan siir mi whinwo mi sima yai Pol siirara boinhuriyiu. Sima ina boinkiyim, ti yai whiekakim yaimwowaigim. Iriig.

Pol siir yaiyim inkam Komii Filiks siir boinmauugin.

¹⁰ Mi ti inkam komiiyin siir ina ina kinmauugiya, siya pi ninsiin okwokiyim. Mi Pol siya siir yai yamdi ina yowarki boinin, kara bidi yinokninkinin, biewi kasa rani, kira

ti iikamim simiir kigrirowim. Ta yaiya kara kariir yai yamdi nowarki boina, kariir kwoinin ini wadieya ywokiyin. ¹¹ Kira simiir sr̄ii, kira ti hiriinan yayim wi simiirar swoki wakae. Mi iiyim iur kwisa yamki, kara om komii Jerusalem hiriir nam̄in mi Adi Komii siir inig iir hainaniuin. ¹² Mi sima kariirin ha bi kigim, Adi Komii siir omaka kara inkam nwiraka yaii bi niniinansaokin. Mi simiir omaka yai nidwokai wakaei aka mi kimiir om komii hirin. N̄ngaka. ¹³ Taka yaiya tapa sima boinhuriyiuwa mi saeya. Mi sima kariirin wi yaimwoni boin tani. Mi sima wi kariir boinwokiyopnatkaini siyiuam whaowaei. ¹⁴ Mi kara ta yai kwira pi kariir boinmauwu, kariir kwoinin Adi Komii krimiir Wanin siiram naingwowyin ini krimiir brougae wanwiyaeyim simiir kwoin hiriinanar swoki owin. Mi kara Jisis siir siyiu iir sibgu apkin. Mi sima boin, ti siyiuin pi niksisei, kaimwo rani. Mi kara yai whiekakim siyiu komiyyin Moses siya hauugiyin simiirim naingwo tibmii. Mi kara Adi Komii siir yayim profet kamim sima winkiyim biya, simiiram wara ninkin aingwo tibmii. ¹⁵ Mi kara ina naingwo tibmiyyin. Mi kara Adi Komii siirima nwokwokini siya iikamim naonamim, simiir hidninsiin idwowim. Mi iikam miyik ikim mi iikam biyie ikim. Mi sima iriipa hiriinan, ina ninokninkinim tiriiginin. ¹⁶ Kariir kwoinin inokinokin kirieya nwowikin, dimin biyie tirbumbusi. Mi Adi Komii siir whwonkam ida mi iikam whiekakim simiir whwonkam ida warar. ¹⁷ Mi kara biewi nhirim om nhirim simiirar mi okin. Mi mhoiya kara ina swoki itin om komii Jerusalem tiriir. Mi kara

umir digworaekwowim iki iikamim whaowaeyim simiirim hainanikin. Mi kara nae nhirim ina mini inkim imiiaegikim Adi Komii siirim. ¹⁸ Mi kara hiriinan siyu iir tirkin, Adi Komii siir omaka saiirin. Mi sima ini kariirar kigim siyuin op sibgu whau aeyin, kara tirin. Mi iikamim kanaka nwowim hoimgak rani. Mi inkam nhirkim yai bi sisikikim. Nningaka. ¹⁹ Mi Judan inkam nhirim nu komii Esia hiranki nitim, sima tir warar ninkin okim mi sima ti kamim kanaka yaigakin niuwi mi sima ha wit, kiriir whwonkam ida wini okwo boini, ta yaiya. Mi ti hiriinan siyuin yio wadie ieya mi sima bi nitmiminkim. ²⁰ Mi hiriinanki niuwi mi sima ti kamim diminin kara tirbuin sima kigin pi siir boinmauu kiriirin, iya kara kaunsil kamim siyu komii kigriraowiyim simiir whwonkam ida nokwo boina. ²¹ Mi tari yai kwiruwainga biya kara simiir boina? Mi kara hiniina boinkin iikam whiekakim naonamim mhoyiya sima wa swoki insiin idwowi mi ta yaiya yai biyieka, aniya? Mi wi simar swoki boinim? Pol siya hiniina boinkin.

²² Filiks siya bidi yinokninkin digin iikamim naingwo tibmiyim simiir siyuim, sima tiriyim. Mi siya Juda iikamim simiirin asi boinmauugin, sima Lisias siirim nwokwokinim. Mi ta simiir yaiya wi siyar hidi. ²³ Mi siya bi nwowiyin kepten inkamin siir boinki, siya Pol siirin omaka mi biyie miriia huuyokiyokaiya saiir nokmwim apninopkaigiyim. Mi kira siirin hirii kipi nikidu okripkai. Mi kira iki siir nomiyau imiirin kipi nikidu, siirin dimin taemin hauusiyin. Iriig.

Filiks siya Pol siirin omaka huuyokiyokai aiirin biewiyo whisa huugripkikikai.

24 Hi nhirim b̄idi yamkiyim mi Filiks siya siir wiga Drusila saika yit. Mi saeya Judan isidin siir hiran wiga. Mi siya Pol siir yikiuna siir yai aiir wakaeyam, iikamim Jisis Krais siirim naingwo tibmiiyim simiir. 25 Mi Pol siya ti siyiu miyikni napiyim siyiuim simiir boinmimauugin. Mi siyiuin digiumii haimriiyugigi ikin. Mi mhoyiya Adi Komii siya wi iikamim simiir hidi. Pol siya hinina boinkin. Mi Filiks siya ina yididgiyin. Mi siya boinki, kira ha dam! Mi mhoyiya kara igaki nuwi, wi kapi nikiugi kiriirimn. 26 Mi Filiks siya dimin whirin siirim nwowi, siir kwoinin ha naingwokin Pol siya umir nhirim pi kariir hauwi. Mi inokinokin siya siir asi nikiunakin yai saika boinaiyim.

27 Mi Filiks siya Juda iikamim simiirim hiirugin mi sima siiram nwoki aingwowim mi siya Pol siirin omaka huyokiyokaiya saiir asi kigninkin okaigin. Mi mhoyiya biewi whiso digiyo mi Festas siya Filiks siir mi aiir kwainaowid. Iriig.

25

Pol siya Sisa siir yikiuna siir yai aiir wakaeyim.

1 Festas siya b̄idi yitin nu komii Sisaria hiriirin. Mi siya iiyim kwoimuar ywowak. Mi siya ina yamin om Jerusalem hiriir. 2 Mi biyan prisim mi Judami inkam komii komii ikim, sima ina yamim mi sima yai Pol siir boinuriyiu. Mi siya simiirsiyin mansi nikripkikin, sima Festas siir boinainanaekim. Mi sima hinina boinkim, 3 kira krimiirin hindara whindiriraerar haiginu. Mi kira Pol siirin om komii Jerusalema tiriir

dikropki. Mi sɪma hɪriinanam mɪni siirɪn, siyɪu hɪr nisomaowɪnɪm. ⁴ Mi Festas siya ɪna yowarkɪi boɪnɪn, Pol siirɪn om komii Sisaria hɪr hɪugrɪpkɪikikaiyɪn, ɪya ɪni kingiina nwowa, kara wɪ kapi swokɪ ami tɪ om ɪiir. ⁵ Mi kimiir inkam komii komiiyɪm sɪma wɪ kanaka wɪnkɪn it. Mi tɪ inkamɪn siya dimɪn whɪr tɪrbuwi mɪ wɪ kima nwokɪ hid boɪnɪm.

⁶ Festas siya Juda kamɪm sɪmaka nwowɪm ɪyɪm ɪriiyar kwoɪm ɪurnankɪm. Mi siya om komii Sisaria hɪriir yam. Mi ɪgwɪra siya omaka yai boɪniya saiir hɪr ɪni owou. Mi siya ɪna boɪnkɪyɪn, Pol siirɪn omaka hɪuyokiyokaiya saiir hɪrankɪn wikɪunanini. ⁷ Mi Pol siya bɪdi yɪmbiniyɪn. Mi Judan iikamɪm sɪma om komii Jerusalem siir haiburgig mɪ ɪna yapiniyɪm. Mi sɪma siir kingiina yamɪkwoni mɪ yai bibiyɪeyɪm sɪma Festas siir boɪnmɪmauu tɪ dimɪn biyɪe whɪekakɪm Pol siya tɪrɪm sɪmiir. Mi sɪma siirɪn whɪsariiya priboɪn hɪuriyɪugɪm. Siirɪn inkam nwɪrɪn bɪ kɪgɪn dimɪn biyɪe siya tɪrɪn. ⁸ Mi Pol siya Festas siirɪn hɪnɪna yowarkɪi boɪnki, kara dimɪn whɪr bɪ swokɪ tɪrbusrankɪn, Judan iikamɪm sɪmiir siyɪu komii ɪiirɪn. Mi kara sɪmiir Adi Komii siir omaka saiirɪn dimɪn whɪr bɪ tɪrbugɪn mɪ sɪmiir inkam komiiyɪn Sisa nɪkɪuwɪyɪn siirɪn ɪriipa hɪriinan. Nɪngaka. ⁹ Mi Festas siya Judan iikamɪm sɪmiirɪm hɪiram mɪnkɪn. Mi siya Pol siir boɪnki, kɪra om komii Jerusalema hɪriir namɪm, wɪ wadɪeyar mɪ owi, aniya? Mi hɪriinankɪ nɪuwi mɪ ta kɪriir yaiya kara saiirɪn wɪ om komii ɪiir wakaemɪmɪki. ¹⁰ Mi Pol siya boɪn, ta omaka yai boɪniya kara nwowa mɪ inkam komiiyɪn Sisa om komii Rom hɪranɪn mɪ

siya kigriraowiya mi kara Rom tirana inkamkin, ta omaka saeyairga kariir yai wakaeiya. Kira bidi yinokninkin künin, kara Juda iikamim simiir dimin whir bi tirbugin. Nningaka. ¹¹ Mi kara simiir siyü nikipkiswo mi an kara wi pi yaowin, ya yai karamaeka. Sima wira wi isid whirni napwouni mi kariirin wi sima nisomaowi. Mi ta yaiya sima boinuriyüwa kariir saeya kaimwo karamaeki niuwi mi kara wi simiir omaka yai wakaeiya wi saiir namtani. Nningaka. Kara inkam komiiyin Sisa nikiuwiyin saika boinam naingwowi. Kara Rom hiran inkamkin. ¹² Mi biyin Festas siya siir kam kintidnanim simaka iki boin. Mi siya boin mi kira inkam komiiyin Sisa nikiuwiyin, siirim nikiunam minkin mi pi siya niki wakayim kiriir yai aiirin. Mi kira ha dam siirim! Iriig.

Festas siya Agripa siir sri ta Pol siir hik aiirim.

¹³ Fi nhirim bidi yamkiyim mi inkam komiiyin nu kigriraowiyin Agripa mi siir wiga Benaisi saeya sowa om komii Sisaria tiriir nitko, Festas siir nankabmamair boinkaeyami. Akamie! ¹⁴ Sowa ii kasaka bi nwoko mi Festas siya boinmimauugi Pol siir hik imiirin. Siya hinina boinkin, inkam nwirin tiranin ini tir hugripkikikaiyin Filiks siya hugripkikikaigigin mi siya ina yamin. ¹⁵ Biya kara om komii Jerusalem hir nwowa mi Judami biyan pris ikim mi inkam adiyaowaeyim siyü komii kigriraowi ikim, sima kariiram nitkim. Pol siya simiir siyü imiir tumbugin. Mi Judan iikamim sima kariir nin sriinikim Pol siirin sima nisomaowam. ¹⁶ Mi kara simiir yai aka hinina yowarkii boinki, om komii Rom krimiir

iikamim krɪmiir siyɪuɪn hɪnɪn tani, inkamɪn yai wakae boɪn karamae nwowiyɪn siirɪn whɪsariɪ bi nisomaowikin. Mi inkamɪn iki yaigakin biɪ pɪ siya nokwowi, kamim yai siir boɪn hɪuriyɪuwim simiir whwonkam idan. Mi krɪmiir ɪi haɪmiiya siirim tiki oki, siir yayim sima boɪn hɪuriyɪuwim simiir mi boɪnim.

¹⁷ Mi sima kariiram nitkim mi kara bi kimiminkin, ini omaka yai boɪniya saiir yamidwokaiyɪuɪn. Mi kara kamim yayi nɪniiyim simiir boɪnki kɪma Pol siir wonkwonani. ¹⁸ Mi kamim yai siir boɪnhɪuriyɪuwim sima ina yɪnsiɪn okwokiyim. Mi kariir kwoɪnɪn ha naingwokin, sima Pol siir boɪnhɪuriyɪugi ti dimɪn biyie whiekakim siya simiirsi naowi. Mi sima hɪriinan yayim simiir bi nokwo boɪnkim. Nɪngaka.

¹⁹ Mi sima wou nikwo aeni siyɪuɪn saiirsi nɪnkinwamwarkiɪ boɪnkim. Mi ti inkam nwɪrɪn naonamɪn Jisiskɪn. Pol siya ina swoki boɪnɪn, siya biɪdi yɪnsiɪn idwowɪn. Mi sima siirɪn warar mi inkinwamwarkiɪ boɪnkim. ²⁰ Mi kara ina boɪnɪn, ta yayia saiir yai mwo aiir nɪnoknɪnkinam naingwowi. Mi kara siir wani siyɪuɪn siir bi nɪnoknɪnkinɪn mi kara wi dig nwo rani. Mi kara Pol siir asi sriigin mi wi wadiyar nwowi krɪra om komii Jerusalem hɪriir namamɪn. Mi ti kɪriir yayim kara pɪ ti om aiir nini wakaeyɪuɪm. Mi sima kɪriir boɪnmauwɪni mi krɪra wa nɪnoknɪnkinɪ, aniya?

²¹ Mi Pol siya hɪnɪna boɪnkin. Nɪngaka. Kara omaka hɪuyokiyokai aiir nwowima naingwowi mi mhoɪiya kara om komii Rom hɪriir nami mi inkam komiyyɪn Sisa siya nwoki sibgu boinaiginɪuwi kariir yai aiirɪn. Mi Festas kara, kamim yayi nɪniiyim simiir boɪngig,

sima sibgu waikaorarao siirin. Mi wi kara niki ikropkiyim inkam komii Sisa siirim. ²² Mi Agripa siya Festas siir boinki, kariir wiinga wakaeyama mini ti inkamin siir yaiya. Mi Festas siya ina boinin, kira waka wakae siir yaiyim.

²³ Mi iigwira Agripa mi Benaisi sowawaiyar yit mi sowawai mi inkam nhir ima sima puuai kasa bi puuainanikim. Mi sowawaiyin ina yapninopkainamo omaka yai nidwokai boinaiiya saiir. Mi kamim yaii ninuiyim simiir bi nwowi ikim mi om komii hir nwowiyin inkam komii ikin, sima iripi hiriinan ini warar yinkin apninopkainamim. Mi Festas siya bidi boinkiyin, sima Pol siirin wara yinkin whinapninopkainani.

²⁴ Mi Festas siya ina boinin, inkam komiiyin nu kigriraowiyin Agripa mi ti kamim krimakar ninkin owim kima ti inkamin siir kigi. Mi iikam whiekakim om Jerusalem an ikim mi tiran ima mi tiki Juda inkam ima sima kariir whwonkam ida bidi boinwinim. Mi sima ina kauwoknanaekiyim kima siirin disomaoki! Siya wi irkak nwowisi.

²⁵ Kara siirin dimin whir bi kigwo tirkin mi siya wa naonam tani. Ningaka. Mi siya ti yaiyim Sisa siir nini boinmaugikam tirkin. Kara siir nikropkiyim bidi boinin. ²⁶ Mi kara diminin siya tirin siir bi ninokninkinkin mi yokwo paninsi win hauugisi inkam komii Sisa siirim. Hae! Ti inkam komii nu kigriraowiyin Agripa, kara ti inkamin kariirim nikiunanikin mi ti iikam whiekakim kimiiram warar. Kima siir yai aiir sibgu wakaeyim mi kara pi yaiyam wakaeraraoki yokwoni win hauugiyam. ²⁷ Kara inkamin Sisa siirim whisarii nikropki rani. Ningaka. Kara

yokwo win hauu karamae nwoki, siyiu biyie biyieyim sima boinim siirin, siya tirim simiirin, yio ti hiriinan siyiuin miyik rani. Iriig.

26

Pol siya yayim Agripa siir boinmimauugin

¹ Mi Agripa siya boinki Pol siir, kira, kariir yai imiira boinki. Mi Pol siya siir ina ina yiisimauugiya koua hiriir mi ina boinkiyin.

² Inkam komiyyin nu kigriraowiyin Agripa, kariir kwoinin ini wadieya ywokiyyin. Ta kariir yayia pi kariir whwonkam ida boini kara pi ta yayia Juda iikamim sima boinhuriyiuwa pi saiir nowarkii boinki. ³ Kira bidi yinokninkin digin Juda iikamim simiir siyiu whiekak imiirin. Mi sima yayim ina yinkinwamwarkii boinim simiir wanmi siyiu imiir. Mi kara ha naingwowi kira pi kariir yai aiir sibgu wakaeyoki. Mi kariir yayia prieiki niuwi mi kariir piua wi kipiki piyao.

⁴ Mi iya kara yinisima nwowa mi Juda hiran iikam whiekakim sima bidi yinokninkinim kariir siyiu iirin. Mi inokinokin mi tariinanin iriipi hiriinan, tisa nwowin. Mi kariir omki om hirar nwo aka mi mhoiyya kara om komii Jerusalem hir mi o aka, sima bidiyar yinokninkinim. ⁵ Mi iikamim kariirin bidinanar ninokninkinkim. Mi sima hiriinan naingwokiswo mipa pi boinin. Mi sima kariir bidi yinokninkinim kara Farisi simiir wanmi siyiuin siir naingwo diriraerarkin. Ti siyiuin ini kirie waiwii ywowin. ⁶ Mi kara minsi naingwo tibmiigin, Adi Komii krimiir Wanin siya bidi yimbiyiyin Jisis siya wi ie hirankin swoki insiin idwowi. Mi sima kariirin

h̄iriinansi boinwokiyopnatkaigik̄in. ⁷ M̄i Juda iikam̄ iuur whiswo, sima n̄i nab̄ie hainank̄im Adi Komii siir in̄igin. M̄i sima ir̄iipa h̄iriinan ta siya n̄imbina saiir̄im warar n̄ink̄in okwok̄ini, J̄is̄is siya ie h̄irank̄i n̄insiin idwowi. Inkam̄ komii t̄i h̄iriinan siȳūin kara naingwo t̄ibm̄īiya m̄i sima saiirsiya boinwokiyopnatkaigi kariir̄in. Juda iikam̄im sima boinwokiyopnatkaigi. ⁸ M̄i iikam̄ wh̄iekak̄im k̄ima t̄i tir nwow̄im k̄ima naingwo t̄ibm̄ii karamae dimusi nwok̄im Adi Komii siya w̄i iikam̄im naokaow̄im simiir̄ h̄idn̄insiin idwowi.

⁹ B̄īiya kara h̄in̄ina naingwok̄in, iikam̄im J̄is̄is̄in om Nasaret h̄iran̄in siir siȳū imiir̄ napiȳim, p̄i kara n̄ip̄impar itk̄ini. ¹⁰ M̄i kara om komii Jerusalem̄ h̄ir̄in h̄iriinana t̄irk̄in. M̄i kariir̄in b̄īyan pris̄im in̄igak̄ sima nwowaiḡin̄uḡin. Kara Adi Komii siir iikam̄im omaka h̄iuyokiyok̄aiya saiir̄ h̄ir̄in kasa b̄i h̄iuḡrim̄k̄rip̄kiikinoudnankaigik̄im. M̄i īiya sima kariir̄ s̄rīiya simiir̄ n̄isom aowam̄ m̄i in̄i wad̄eya ywokiȳin. ¹¹ M̄i īi kasa rani, omaka wh̄iekak̄im yai n̄idwok̄ai wakaeiȳim h̄ik̄ kara hauuw̄in. M̄i kara simiir̄in m̄in̄im t̄irk̄in, sima J̄is̄is̄ siir̄ n̄igbumbuw̄im m̄i sima siir̄in diḡum̄ii haimriiȳuḡiḡim. M̄i kara io prasae b̄i nwok̄in simiir̄in m̄i ik̄i omom̄ omom̄im sima namiȳim kara p̄i simiir̄ mhōiyar̄ m̄i siuyokiyok̄iii, simiir̄ n̄ip̄impar itkinam̄. Friig.

Pol siya īiya siya naingwo t̄ibm̄inama saiir̄ boinmauuḡin.

¹² M̄i īigw̄ira kara om Damaskas h̄iriir̄ nam̄in m̄i kariir̄in b̄īyan pris̄im in̄igak̄ sima nwowaiḡin̄uḡik̄in iikam̄im naingwo t̄ibm̄īiȳim

simiir tioam. ¹³ Inkam komii Agripa, nabie bopwowin kara siyu hir napamin mi ini karar kigwinin paeya ninomor kou hiranka niuyanaiiniya. Mi ta paeya prasae bi niuyakika mi bie siya saika dig bi nwokin ini saeya hiigriniugiya. Mi saeya ini kariirar yauuni iuyaniya mi kamim kanaka ninkin apniyim simiir warar. ¹⁴ Mi krima ina yamakaigaiyiuim nu hirar. Mi kara wakaeki yai gwira ninomor kou hir boinki, Hibru simiir yai aair. Siya hinina boinki, Solti! Solti! Kira kariir dimusi diriraerarbumbuwi? Mi kira kariirsi dimusi nidamkin? Ni ti hininin kinakinar swoki idimdirginakin pae minaka. ¹⁵ Mi kara ina yaki owarkii boinkiyin ta yaiya ninomor kou hir boinkiya saiir. Biyan Inkam Komii kira yipikin? Mi Biyan Inkam Komiiyin siya ina boinkiyin, kara Jisiskin, inkamin kira diriraerarbumbuwin siya. ¹⁶ Kira dinsiin okwoki, kara kiriirimin ti diminin siiram nitkin. Kara kiriir nimbingigi kira kariir miyan inkam nwowim. Mi diminin tapa kira kigin simiir tini boinmimauuu. Mi kira digworaekwo nhirim mhoiyya kara nisiimauuwi mi kira wi simiir wara ninkin boinmimauui. ¹⁷ Mi kara kiriir nikropkii, iki iikamim Juda iikam tani simiiram. Mi yai kariira simiir nini boinmimauuuwim. Mi wi kara swoki anmaiwarkinaei kiriirin mi kiriir isid ieya mi Juda iikam tani ikim, simiir hirankin. ¹⁸ Mi sima Setan siirin wi digiumii haigingig mi simiir kwoinim wi nwoki kisina haigiyim. Mi sima sibapsibapni siyuin niibwomambwo napiyin wi siir haiburgig. Mi sima siyu miyikin nabienan kigomok apiyin wi siir nwoki apim. Mi sima ta Setan siir kirieya wi saiir haiburgig mi wi Adi

Komii siiram n̄ti, s̄ima w̄i kariiram naingwo t̄ibmii. M̄i s̄imiir dim̄in biȳeyim̄ w̄i kara n̄inak itkigiigi. M̄i s̄ima w̄i Adi Komii siir isid̄in siir nwoki owim̄ inigak. Jisis siya h̄in̄ina boinkikin.

Pol siya boinmauugin inkam Agripa siirin Adi Komii siir miya siya napm̄riiya saiirin.

¹⁹ Inkam komii Agripa nu k̄igr̄iraowiyin, kara t̄i dim̄inin̄ n̄inomor kouwan̄in nhwonan siir wh̄ink̄igm̄im̄ikw̄inkin. M̄i kara siir yai aiir nanugaugugin. ²⁰ N̄ingaka. Kara yayim̄ bi om Damaskas h̄ir boinmauugin. M̄i kara om komii Jerusalem h̄iran inkam im̄iirin̄ m̄hoīiya boinmauugin. M̄i om wh̄iekakim̄ nu Judia h̄iran̄im̄ m̄i iikam̄ nh̄ir̄im̄ Judia iikam̄ tani m̄i kara yai s̄imiirin̄ h̄in̄ina boinmauu, kima k̄imiir kwoin̄im̄ t̄i kisina haigi Adi Komii siiram m̄i siȳu miȳik̄iir dap. M̄i s̄ima nwoki kigi. ²¹ Kara s̄imiirin̄ h̄iriinan̄ boin̄in̄ m̄i Judia iikam̄im̄ m̄i Judia iikam̄ tani ikim̄ m̄i s̄ima kariirin̄ asi nonkwor̄inugim̄, Adi Komii siir omaka akpitga h̄irin̄ m̄i s̄ima kariir nisom̄ aowam̄ m̄inkim̄. ²² M̄i ta īiya kariirin̄ Adi Komii siya wh̄indir̄iraerar̄ haiḡin̄ugin. M̄i kara tir̄in̄ minam̄ nwowi yai k̄imiir boinmauwam, inkam komii komīiyim̄ m̄i inkam nh̄inga ikim̄. M̄i kara yaeya yai bi swoki boinmauugin. Kara ta yayia biya profet kam̄im̄ m̄i kr̄imiir brougaeyin Moses, s̄imiir yayia saiirar boinmauukin. ²³ M̄i s̄ima h̄in̄ina boinkim̄, siya h̄ika wa haii m̄i ie h̄irankin̄ w̄i bi siya swoki insiin̄ idwowi. M̄i siya siȳu miȳikin̄ nabienan̄ k̄igimok̄ apiyin̄ w̄i siir boinmauwi, Judia iikam̄im̄ m̄i Judia iikam̄ tani.

24 Pol siya yaiyar niki okwo boinin mi Festas siya ini komiia kauwok boinkiyin. Pol! Kira pi whaowaei! Mi kira skul prasae bi kinkin mi ta kiriir ninokninkin komiia kiriirin saeya tirowhriei haiginuwi. 25 Mi Pol siya ina boinin inkam komii Festas, kara whaowae rani. Niingaka. Kara yai mwowa boini mi kara kwoinkakin mi ti hinin yayim sim asi boinkin. 26 Mi inkam komiyyin nu kigriraowiyin siya ti digworaekwo whiekakim ina ninokninkinin. Mi kara siir asi boinmauugin. Mi kara bi nididigin ti digworaekwo whiekakim kara boinmimauuim siir wanga wakaeyim mi siir nhwokar kigimokim. Ti diminim boskwo bi nimbiamkim. 27 Inkam komii Agripa, nu kigriraowiyin kira profet kamim simiir yai imiiram in naingwo tibmiiyin, aniya? Mi kara bidi yinokninkinin, kira bidi yaingwo tibmiiyin. 28 Mi Agripa siya Pol siirin hinina boinki, kariirin kira kiyagin pi naingwo tibmii sasaugiyamin. 29 Mi Pol siya boinki, kira tariinanamar mi naingwowi ini wadieyar mi owin. Mi kira mhoiyam mi naingwowi iriipi hiriinan ini wadieyar mi owin. Mi kara Adi Komii siirimin kiriirim srii boinkikin inkam Agripa mi inkam nhirim kimiiram warar, kariir yai aiir wakaeyim. Tapa kara ha naingwowi, kima ta kariir naingwo tibmiiya saiir hiriinanar timi naingwo tibmii. Kara ti wieyin sopin sima kogin siir bi boinkin. Niingaka.

30 Pol siya hiriinan boinkiyin mi inkam komiyyin nu kigriraowiyin, siya inkam komii nwirin mi Benaisi saeya mi iikam whiekakim hir wara nwo ikim, sima ina yinsiin okworirigiyim. 31 Mi sima

ha napnamim mi ina yimboin amboinnamim sima simar ti inkamin siya dimin whir bi tirbugin. Mi sima siirin wi whisarii nisom ao rani. Niingaka. ³² Mi Agripa siya Festas siir boin mi ti inkamin siya Sisa siirim nikuna karamkiswo siir yai aiir wakaeyam mi krīma siirin wa pi yuguskiyin. Iriig.

27

Sima Pol siirin siyaiya om komii Roma hiriir nama saiir yani whinapyiku kwiriigi.

¹ Sima bidi boin tibmiigiyim krīma siyaa aiirin nu Itari hiriir namana. Mi Pol siya mi kam nhirim hugripkikinowidnankai ikim omaka huyokiyokaiya saiir mi simar kwiriinam siyaa aiirin. Mi yaii nini kamim simiir bi nwowiyin Julias mi siya kigiraowidam simiirin. Mi ti inkamin yaii niniyin siya ti isidin yaii niniyin om komii Rom hiran inkam komiyyin mi siir isidgin. ² Mi krīma siyaa aiirin om Adramitiam hir yani kwiriinam mi ta siyaiya ini ti nu komiyyin Esia siir omisisimim simiir gaeya hiriira kikinama. Mi Aristakas siya om Tesalonaika nu Masedonia hiran inkamin siya krimaka yinkin am. ³ Mi igwira om Saidon hir yamasuu. Mi Julias siya Pol siirin ini siyu miyik iirar tirin. Mi siya siir biri nonkwobugin, siir nomiyau imiir kignakiyamim mi naesim simiir hir nini hainakiyamim. ⁴ Mi krīma ti om iir halburgigim mi ina swoki huyanamim. Mi krīmiir siyaiya opudga hugiriyugika mi krīma mhuisim whirin Saipras siir yaeka yaeka yokigiyam. Mi opuda krīmiir bi namitunika. ⁵ Mi krīma nu Silisia mi Pamfilia sowiir kingiin hiriir iyikrio naidam. Mi

krɪma om whɪrɪn Maira nu komii Lisia hɪr nwowɪn siir yadu amasuɪ. ⁶ Mɪ tiki om iirɪn kamɪm yaii nɪniiyɪm sɪmiir biyan inkamɪn siya siyaii ɪra om Aleksandria hiranki nɪta saiir kɪgɪn mɪ siyaiiya saeya pi nu komii Itali hirɪir namam tɪrka. Mɪ siya krɪmiirɪn ta siyaiiya saiir asi nɪugipriiginamkɪm.

⁷ Krɪma ha haiburgigɪm mɪ ɪi kasa rani, siyaii hɪr kigwai amɪm. Mɪ krɪma mɪinan mɪriinaidnikɪm mɪ ɪni om Naidas kingiɪn tɪriira yɪmbi idniyɪm. Mɪ opud komiia ha hugnaniya mɪ krɪma mɪhɪuisɪm whɪrɪn Krit siir hirɪir wokmainaidam mɪ ɪni mɪhɪu yaekayaeka yakiiyamɪm. Mɪ Salmoni idnabɪn ɪna yakii owarkɪnamɪn. Mɪ opuda krɪmiir bi namɪtiunika. ⁸ Krɪma mɪinan mɪriinamkɪm, ɪiya krɪma ti mɪhɪuisɪm siir yaekayaeka nakiiyokiyokiiyama. Mɪ mhɪiia krɪma maeyau gaenau kwɪra mɪiyika hɪuɪmasu kuwiya, om Lasia kingiɪn hɪr nwowa, saiir yaka amasuɪ.

⁹ Mɪ ɪi hoɪngakɪm bɪdi dɪgiyɪm mɪ Juda iikamɪm sɪmiir ɪi komiia mɪ nae sɪma haiyaeiya ɪiya ya ɪriipi hirɪinan bɪdi mɪ dɪgiya. Mɪ Pol siya sɪmiir asi boɪnmɪmauugin. ¹⁰ ɪni wakaeyɪm, kɪma! ɪi paii rani, pi nam tani mɪ siyaiiya mɪ digworaekwo whɪekak ɪkɪm mɪ sɪma sɪma rani mɪ krɪma ɪriipi hirɪinan pi wara mɪ ɪnkɪn omainaiinami. Mɪ kara bɪdi yɪnoknɪnkɪnɪn. Pol siya hɪnɪna boɪnkɪn. ¹¹ Mɪ kamɪm yaii nɪniiyɪm sɪmiir biyan inkamɪn siya Pol siir yai bi wakaeyoknakɪn. Nɪngaka. Siya ɪni siyaiiya saiir biyan inkamɪn mɪ saiir nonkwo saini ad ɪeya, siya ɪni sowiir yai aiir wakaeyokna ɪskiyɪn. Mɪ sowa boɪn, humba! Nɪmbi nami. ¹² Mɪ ta maeyaua tapa krɪma namasua

panki nwowi, iya miyik bi nwowika. Mi sima ta maeyaua saiir haiburgigim minkim. Mi sima om Finiks hiriir namam kininkugim. Mi iya panki nwowiya digikiswo mi wi ha pi yamin. Mi Finiks maeyaua siyaiigi namasuwiya, ini mhuusimin Krit nikuwiyin ini siir pida nwowa. Iriig.

Mi opuda ha hugnaniya mi hinin komiyya whi komii solwara hirana ina hugnatmainaniya.

¹³ Mi opudsima, simiir yaoyae miya hugnani. Mi simiir kwoinim ha naingwokim sima pi wadieyar sibgu iwaoidami. Mi sima idmira siiya komii si nomboru itmaiya ina kiboknainiya. Mi sima mhuusim whirin Krit siir yaeka aiarar kikinkripkainamim. ¹⁴ Mi biri kwakimiminka, opud komiyya ina yimbiyama. Mi ta opuda saiir iniga whinmamaoka, saeya not is ankin nitka mi saeya mhuusim Krit hiranki hugnatmainanika. ¹⁵ Mi opuda ini siyaii aiarar yamituniya. Mi siyaiiya ini opud aeyar hughainama. Mi krima ini daogugugiyim mi ini saeyar yaninkinkripkaiya. Mi krima maeyau kwira asi nakiiyamkim. ¹⁶ Mi krima mhuusim whirin Koda siir yakii haiburgig mi ina yamim. Mi krima minan mirii naidamkim, ta siyaiisim ira mhoi nomborukiyitkiya saiirin. ¹⁷ Mi sima saiirin siyaii komiyya saiir idwo yami haiyitkin mi sima ta siyaii komiyya saika yinkin kogrinu. Mi sima nidid prasae bi kinkim nu Libiya hiran siiyinin siir niyikiusi mi sima ta yuisa koua nitkina asi whrohaigikim. Mi ini indimindima yakiidamim. ¹⁸ Mi ii gwira opud komiyya ina swoki huga mi siyaiiya saeya kairimdiyuum hinda tinda mi sima sasae digworaekwo nhirim opa asi

nɪtnowidnamaigikim. ¹⁹ Mɪ ii gwɪra krɪma digworaekwo kɪrɪe kɪrɪe nhɪrɪm siyaaɪ aiir nwokaiyim ina yɪtnowidnamaigiyim opa. ²⁰ Mɪ iiyim kasa rani, krɪma biɛ nauun sowiir kig karam nwowim. Mɪ opud komiyya ya ini hɪriiyar hugkripkaiya. Mɪ krɪma ina yaingwokiyim, krɪma ombudarɪn pi hɪriiyar nwomainainami.

²¹ ɪi kasaka rani, sɪma naemɪn ningugu ae karam nwowim. Mɪ mhoiyya Pol siya sɪmiir yɪnsiin okwo boɪnki, kɪma ti kamɪm, kɪma kariir yai aiir wakaeyoknakiswo kara boina ti mhuusimɪn Krit siir kipi haiburgig. Mɪ ta hɪriinan dimina pi krɪmiir di yɪmbiyami. ²² Mɪ tapa kara pi kɪmiir boɪnmauwɪ, kɪmiir kwoinɪn kɪrɪeya dwo kipi naingwo idid, krɪmiir nwɪrki pi kigugu rani. Nɪngaka. Pi siyaiyya sasa nwomainaowidi. ²³ Kara Adi Komii krɪmiir Wanɪn siir inkamkɪn mɪ kara siir inig iɪrar hainanikɪn. Mɪ ii niyyaka Adi Komii siir paekwosimɪn kariir kingiin tirar nokwoidniwigin. ²⁴ Mɪ siya boɪn, Pol, kɪra wɪ kipi nɪdid! Kɪra wɪ inkam komiyyɪn Sisa wɪ siir whwonkam ida tini okwo boɪnu. Mɪ Adi Komii siya bidi wakaeyɪn kɪriir sɪi aiirɪn. Mɪ waka iikam whɛkakɪm kɪnaka nwowim siyaaɪ waraur mɪ sɪma wɪ wara kigugu rani. Adi Komii siir paekwosimɪn siya hɪniina boɪnmauugigin, ²⁵ kɪma ti kamɪm, kɪma kipi nɪdid! Kara Adi Komii siirɪma naingwo tibmiigin mɪ digworaekwowim siya kariir boɪnmɪmauukiyim mɪ wɪ sɪpi nɪmbiyami. ²⁶ Krɪma ha dakiyam mɪ krɪma pi mhuusim whɪrɪn pi siir namamasuɪuwɪ. Pol siya hɪniina boɪnkɪn.

²⁷ Mɪ iiyim krɪma nakii waiwaiyim iuur kwii. Mɪ krɪma whɪi komiyya Edria saiir yɪmbiyam mɪ

iiya ni bopwo kingiin nwowa mi kamim siyayi aiir miriyyim simiir kwoinim ina yaingwoidamwiiyim, sima mhuusim whirin siir kingiin mi owidami.

²⁸ Mi sima idmira siyani yimboru itmai mi ina humiikuum. Mi ta idmira sima humiikua 120 pida yimbiyam. Mi krima ha swoki amim mi ina swoki humii kuuum mi pariiga yimbiyam 90 pid.

²⁹ Mi sima ini nidid kwoin yaingwowim. Sima nidid kwoin mansi naingwokim, siyayiya pi siiya komii sae naeyikuuwisi. Mi sima siiya komii komii kwiiyim asi nombomboru itmaigikim ta siyayiya saiir idao hir. Mi ta siyayiya ini hirar yakiririra. Mi sima ina sriiyim Adi Komii siirim bieyin pi nimbiidni sasauim. ³⁰ Mi kamim ta siyayi aiir miriyyim, sima pi nidamam tirkim mi sima ta siyaaisima idwo haiytkina, saiir asi haiyitmai namkim. Mi sima simiir yiksisaenam, krima siiya nhirim pi siyayiya saiir irib hir nimbora itmaigi.

³¹ Mi Pol siya kamim yayi niniiyim simiir biyan inkamin siir boin mi ti kamim siyayi tirin wara nwo karam nwowi mi sima whiekakarim wa niuguski.

³² Mi kamim yayi niniiyim sima siyaaisima mhoiyya nomboru kaimikiya saiir id aiir asi nikripkikim mi ya ina yakiiyama.

³³ Mi iiya bieyin maskwo kingiin nwoyakwokin mi Pol siya iikam whiekakim simiirin ina boinmaeyakwokin, kima nae ti aeyakwok. Ii kasa rani, kima naingwoyimyokim mi kima nae bi naekim, mhirima nwoyokiyokigim ti ii iur kwiiyim. ³⁴ Mi kara pi kimiir boinmauugi kima nae nhirim simiir hai mi wi saeya kirie haiginuwi kimiirin mi kima wi kigugu rani. Ningaka. Kima whiekakarim wi hiriinana swoki o digi wi

dimin whirkın kimbu rani. ³⁵ Mi siya hiriinan boinkiyın mi siya paimırım ini simiir whwonkam ida haiyın mi ina boin wadiekiyın Adi Komii siirim. Mi siya ha ninikimkir priiginkiyın mi ina yaeyın. ³⁶ Mi iikam whiekakım simiir kwoinim ini wadieya ywokiyım mi yım iriipa hiriinan, ina mi aeyım. ³⁷ Mi iikam whiekakım krıma ta siyaii aiir nwowım iriparın kamarım iuur nwoım mi nınga iuur iriiyar nwır 276. ³⁸ Mi sima nae digiyım mi sima witnidım ina yıtmaikiyım whiı komii solwara hiriir. Mi simiir siyaiiya pi nwoıi bokiyım. Iriig.

Siyaiiya ina yımbuwamkiya

³⁹ Mi iiya ha pirkinıuguskiyakwoka mi kamım siyaii aiir miriiyım sima nu iirın ina kigiyaıkwokım. Mi sima ti nu iir bi ninokninkinkım. Mi sima gae komii kwıra saıir kigi ina hiriıyar yonakaeyama. Mi saıir hirın siiyın kibiyın whıra nwowi. Mi sima saıırım yombointıbmiınam, siyaiiya hir naka ikriıpkınııım. ⁴⁰ Mi sima idmir whiekakım sima borıtmaımaiıyım siiyani ini hirar yıkrımkrıı priımiıgıgım. Mi sima wıeyınsopiın igwıra siyaii aiir kindimdiyıgiya saıir nwowın ina hakiyın. Mi sima yıııs komiiya ina yıtkinım siyaiiya saıir koua hiriir. Mi sima ha nangwokım, siyaii aiirın pi opud aeya nwoıi hugainaııdamım siiyına hiriir. ⁴¹ Mi siyaiiya nuyın whırın whiı idopwoniya nidwomaiyın siir yaka iyıkiııı. Mi irıbin ina yınıyaekin ıuguskiyın nua hiriir. Mi idaowın ini opnau hirar ywomaıgiyın. Mi hının komiiya ha

nita idao iir yaki ituuu mi ta siyaiya saiir idaowin ina yinkiramkiyin.

⁴² Mi kamim irim haiiyim simiir kwoinin kamim omaka huuyokiyokaiya saiir nwowiyim simiir nisomsom aowam naingwokim, pi sima natmamaikiya ami mipi simbi nidamami. ⁴³ Mi kamim irim haiiyim simiir biyan inkamin Pol siirsi yaingwoyimiyo. Mi siya simiirin asi nikidugin. Mi siya iikamim kiyaeiyim bi simiir yikrop atmamai kiyaki, siiyina hiriir. ⁴⁴ Mi iikamim kiya karamae nwowiyim yimbi ipii mimirim siyaiya saiirim haninkin kaiyitikimkiyiyim, yim simiir yonkwosiiskwo migidam. Mi krima hiriinan tirim mi krima whiekakarın ini wadieyar yadu owuim siiyin hirin. Iriig.

28

Pol siya Molta hir nwokin

¹ Mi krima wadieya yaki kuuiu. Mi krima wakaeki, ti mhuusimın bopwonau nidwomaiyin siir inigin sima hinina dapi, Molta. ² Iikamim ti mhuusim siir hiranım, sima krimiirin siyiu miyik iirar tirkim. Mi nao ha kinaniyin mi krimiir puim ini noknoka kinkiyim. Mi sima pae ha namginim mi sima ina yikunam, krima nini oni iuwim. ³ Mi Pol siya paeyar nhirim ina ini iuginkaeyis hainakiyım. Mi siya ha nini amginuwın paeya. Mi mipug irin siir puua huua kinkikin mi ina wokitkin naniniyin. Mi kimidiniya Pol siir indibin siir yaki tipninkan. ⁴ Mi iikam ti omin, mhuusimın siir hiranım, sima mipugin Pol

siir indib iir tɔpkɔkɔu krɔpkɔkɔyɔn ini siirar kɔgiyɔm siya siir indib hirar kiririyɔn. Mi sɔma boin mi tari kamwonkin tɔ inkamin inkam nisomaowin mi siyairgin. Siya whɔi komii solwara hir bi naokin mi Adi Komiiyɔn siyɔu miyɔk tiriyɔn siya tari siirin pi boriisopi, siya omwai waiyasiyɔn. ⁵ Mi Pol siya tɔ mɔpug iirin, paeya iyarkrɔp itkaigi mi ini paenau yamɔkaiyɔuwɔn. Mi Pol siya biyɔe bi swoki okin. Nɔngaka. ⁶ Mi sɔma ini hirar ywowɔm. Simiir kwoinim ha naingwokim siir indibin pi sɔpi noniki mi simiir kwoinim ha mi naingwokim siya pi sɔpi naowakainami. Mi sɔma ini hirgugukiyɔm i haruwa rani mi sɔma ha bi kɔgikim siir pɔua ini biyɔe ywokiya mi sɔma yaeya kwoin asi kisina haigigim. Mi sɔma ina boinim, siya tari Adi Komii siir paekwosim kirie nwɔrkin.

⁷ Mi nu maeyauim ta maeyaua krɔma nwowa sair kingiin hir nwowɔm tɔ simiir biyan inkamin tɔ mɔhuwisimɔn siir hiranin, siirgin. Mi siir inigin Pabliaskin. Mi siya ini maigimaigra ywowɔn krɔmiiramɔn mi krɔmiirin siya yikunam, siir omaka hiriir. Mi krɔma iyɔm kwoima ywo siir omaka hirin. ⁸ Mi Pablias siir adin makakin ma siir niya pɔu huua kini aka mi mɔhinaugi wara mi inkɔn iugin. Mi Pol siya siirim yam. Mi nhwo siirim ini kwɔsɔu mi ina sriiyɔn. Mi siir ina ina yonkwowɔn siir pɔu aair mi siya ini wadiya ywokiya. ⁹ Mi siya hiriinan tirkiyɔn mi iki iikam nhirim makakim tɔ mɔhuwisimɔn siir hiranin, ina yitim siirim, simiir ma imiir ninimniskɔi haiginugiyɔm. Mi simiirin ini wadiyar ywo haiginugiyɔn. ¹⁰ Mi sɔma krɔmiirin siyɔu miyɔk asi diriraerar haiginugikim. Mi sɔma digworaekwo

kasa bi hauugikim. Mi iya krɪma siyaii aiir nani apni kwɪriiyim mi sɪma digworaekwo whiekakim ina swoki ani apni haigigiyɪukiyim, ta krɪma nakiidama saiirsi haigigiyɪumamaugikim. Iriig.

Mi Pol siya om komii Rom hɪriir yɪmbiyam

¹¹ Mi biya krɪma ti mhuusimɪn siirin bwanim whoima niki okim. Mi mhoiia krɪma ta siyaii ira om Aleksandria hiranki nita saiir yani kwɪriinam mi ta siyaiiya saiir iniga hinɪnga paekwosim niswo itnwoyin naokainako. Mi ta siyaiiya ti mhuusimɪn siir hir nwoka, iya panki nwo digiya saiirim mi krɪma saiir yani apni kwɪriinam. ¹² Mi krɪma ha namim mi krɪma om whirin Sairakyus hɪriir yɪmbiyam mi krɪma hirin iiyim kwoima ywo. ¹³ Mi krɪma ti om iir haiburgigim mi ina swoki kwɪriinamim siyaiini mi om Risiam hɪriir yɪmbiyam. Mi iigwira krɪma ha swoki kwɪriinamim mi opuda krɪmiir digumiiya hugnani mi krɪmiirin saeya hugainaidam mi ii kwisaka krɪma Pyutiolai hɪriir yɪmbiyam. ¹⁴ Mi krɪma ti omin iikam nhirim naingwo tibmiiyim simiir ini kigu. Mi sɪma boin, kɪma wi krimaka tir nwowi iiyim iriyyar kwis mi mhoiia krɪma simiir haiburgigim mi ina yani kwɪriinamim siyaiini om komii Roma hɪriir namim. ¹⁵ Mi om komii Rom hiran iikamim naingwo tibmiiyim sɪma krɪmiir wakaenaniyim, krɪma bidi yɪmbiyamim mi sɪma ina yitim maeyaua nae haiginiya Apias krɪmiir nini kigniyim. Mi nhirim krɪmiiramɪn omaka ouumim whwonkaiiyim simiir hir ini kigni krɪmiirin. Mi Pol siya simiir kigwinin mi

siya ina boin wadiekiyin Adi Komii siirin mi siir kwoinin ini kirieya ywokiyin.

Pol siya yai win kibiya om komii Rom hir boinmimauugin.

¹⁶ Krīma om komii Rom hiriir yapninopkainam mi sima Pol siirin yapa omaka yokmwın wh-wonkai, siir kigriraowam. Iriig.

¹⁷ Iiyim kwoima yamki mi Pol siya Judan iikamim, simiir inkam komii komiiyim ti omin siir hir nwowiyim simiirim yikuna, sima maeyau kwiruwa namwonyim. Mi sima ha namwonyim mi siya simiirin ina boinkiyin, kima ti nomiiyauim! Kara dimin whir bi tirbugin krīmiir isidin siir nikworinuum mi krīmiir yidiwi wanwiyaeyim simiir siyiuim kara simiir bi nanugaugugin. Sima kariirin om komii Jerusalem hiran omaka maeyaua huyokiyokaiya mi biyie mriiya sairin whisariiyar hugripkiikikaigin. Mi sima tapa kariirin om komii Rom tiran inkam komii komiiyim kimiirim asi nikropkikim. ¹⁸ Om komii Rom hiran iikamim sima kariir yaiya sair wakaeyim mi sima ina yinokninkinim kara dimin whir bi tirbugin mi sima kariirin pa nisomao rani. Simiir kwoinim kariir nūguskiyama naingwokim. ¹⁹ Mi Juda iikamim sima kariir nūguskisi nanugaugugin mi kara yaeya siyiu whir karamaeka. Mi kara inkam komii Sisa siirim namim asi naingwokin, kariir yaiya siya wakaeyim. Mi kara Juda iikamim simiirin yai kwir boin hūriyiuwim whaowae. ²⁰ Mi kara kimiirin hiriinansi nikunakin. Kara kimiir kigam naingwowi mi yai kimiir boinmimauuim wara mi naingwowi. Kara ta yai aiirin minim

boinmauugin inkamin Isrel hiran iikamim sima nwokwokinin siirim. Mi kara minam naingwo tibmiigin, inkamin Adi Komii siya nimbingiyin Mesaia mi siya bidi yimbiniyin. Mi sima kariirin ti wieyinsopin hiriinansi kogrinugin. Pol siya hinina boinkin. ²¹ Mi sima boinki siirin mi krimiirin Juda hiran inkam nwrki bi win hauugikin yokwoni krma kiriir ninokninkinim. Mi krimiir nomiiyauim nu Judia hiranim sima krimiir bi boinmimauunikim yai bibiyie kiriir nigbumbuwamin. ²² Mi krma kiriir yayim simiir wakaeyam naingwowi krma bidi yinokninkinim omom omoman iikamim, sima ti isidin kira namasuwun siir nigbumbugim. Sima hinina boinkim,

²³ sima iya kwira yimbingi mi iikam whiekakim ta omaka Pol siya nwowa sima saiir namkim, nugaka namkripkaiyakwokim mi ini naiowaka nhingigiyim. Mi siya simiirin yai win kibiya saiir saiira boinanaekin, iya Adi Komii siya kigiraowana iikamim simiir. Mi siya yai nhirim Moses siir siyiu aka nwowim, simiir boinmimauugin. Mi profet inkamim biya sima win boinkiyim Jisis siir saiir wara yinkin boinmimauu. ²⁴ Iikam nhirim siir yayia saiirin ina yaingwo tibmiiyim mi nhirim bi naingwo tibmiikim. ²⁵ Mi sima kwoin whiruwa bi nwokim mi nhirim sima asi namkim. Dimusi rani, ta yayia Pol siya hinina boinkiyin, Adi Komii siir naeyiun bidi yikopsisirkiyin profet Aisaia siirin. Mi Aisaia kimiir brougae wanwiyayim simiirin hinina boingik.

²⁶ Kira ti am iki iikamim simiirim mi simiirin

pi hinina boinu, kima yai aiirin wa wakae mi kima wi saiir yaimwo aiir ninokninkin tani. Mi kima siirin wa kigi mi kima wi siir kig ninokninkin tani. Ningaka. ²⁷ Ti iikam isidin, simiir kwoinin bidi hugimkikunamim mi simiir win minim yai wakaesi boriisopi. Mi simiir nhwowim bidi kwisnamim mi sima kwisnam kamaekiswo mi wa pi yanao kigomokin mi win minim yai bidi pi mi wakaeyin. Mi simiir kwoinin ta yaiya saiir yaimwo aiir bidi pi yaingwowarkai. Mi simiir kwoinin, wa kisina haigi mi sima wi kariirima pi swoki iti mi simiir wi kara ninimniski haiginugi.

Adi Komii siir naeyuin hinina boinkikin mi Aisaia siya yokwo asi winkin. ²⁸ Ta Pol siir yai aeyairga niki boiniyokiyokiiama. Siya boin, kima dinokninkin, ta mi miyika Adi Komii krimiir Wanin siya minkika krimiir ninimiskii hainakiyim. Siya bidi yikropkiyin iikam nhirim Judan iikam tani simiirim mi sima wi nwoki wakaeyoknam. ²⁹ Mi iya Pol siya ta yaiya saiir boin digiyin mi Juda iikamim sima ina swoki amim mi sima sima yai prasae bi ninkin wamwarkii boinugim.

³⁰ Mi Pol siya biewiyo whisa ywo, ti om iirin mi ta omaka siya whwonkaiya siya saiirin ina sain taroin mi iikamim siir omaka nii apririr boinaeyim, siya simiirin pi wadieyar nwowini. ³¹ Mi siya iya Adi Komii siya kigiraowi iikamim mi digworaekwo ikim, simiir boinmimaugin. Mi siya iki iikam whiekakim simiirin Biyan Inkam

Komii Jisis Krai siir yai aairar boinmimauugin. Mi yayim siya boinmimauuwiyim, siya bi nimprio boinmimauugin. Ningaka. Siya ini idowiyar boinmimauuwamin mi inkam nwirkin sair nikiduamin wi dig nwo rani. Ningaki, ningakinga. Iriig.

Yai Win Kibiya
The New Testament in the Sepik Iwam Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Sepik Iwam long
Niugini

copyright © 1989 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sepik Iwam (Iwam, Sepik)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Mar 2023 from source files dated 9 Oct 2020

5350dc83-93b2-5000-9c98-dcdb728ba84f